

De wereld van pro-ana coaches

*Anorexia nervosa en de kwetsbaarheid op
slachtofferschap van (online) seksueel geweld*

Simons, E.I.
Noteboom, F.
Van Furth, E.F.
Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel
In samenwerking met GGZ Rivierduinen Eetstoornissen Ursula

COALITIE TEGEN
SEKSUELE KINDERUITBUITING

De wereld van pro-ana coaches

Anorexia nervosa en de kwetsbaarheid op slachtofferschap van (online) seksueel geweld

Simons, E.I., Noteboom, F. & Van Furth, E.F.

Den Haag, 3 maart 2020

Dit rapport maakt onderdeel uit van de werkzaamheden van de Coalitie tegen seksuele kind-uitbuiting. De Coalitie richt zich op het terugdringen van seksuele uitbuiting van kinderen en licht verstandelijke beperkte slachtoffers tot en met 23 jaar in Nederland. Het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel, Fier en Defence for Children – ECPAT hebben hun krachten gebundeld met als doel: structurele verandering bewerkstelligen. Preventie en bescherming van minderjarige slachtoffers staan hierbij centraal zodat ieder kind in Nederland veilig kan opgroeien zonder te hoeven vrezen voor seksuele uitbuiting. Bij de aanpak wordt ook ingezet op de vervolging en bestrafing van daders en samenwerking gezocht met alle relevante (keten)partners. De coalitie wordt onder meer ondersteund door de Nationale Postcode Loterij, Adessium Foundation en Stichting Janivo.

INHOUD

LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN	5
SAMENVATTING	6
SUMMARY	7
VOORWOORD	8
1. INLEIDING	10
1.1 Aanleiding onderzoek	10
1.2 Onderzoeksmethoden	11
1.3 Leeswijzer	11
2. THEORETISCH KADER	12
2.1 Anorexia nervosa in Nederland	12
2.2 Eetstoornis als gevolg van een (seksueel) trauma	12
2.3 Het fenomeen pro-ana	12
2.4 Anorexia en seksueel geweld en/of seksuele uitbuiting	14
2.5 Resumé	15
3. SURVEYS EN INTERVIEWS	16
3.1 Onderzoeksmethode en dataset	16
3.2 (Eerste) contact met de pro-ana coach	17
3.3 Wie zijn de coaches?	19
3.4 Werkwijze van de coaches	19
3.5 Minderjarige meisjes en pro-ana coaches	27
3.6 Resume	28

4. DRIE NEPPROFIELEN	30
4.1 Onderzoeksmethode en dataset	30
4.2 Eerste contact met de pro-ana coach	31
4.3 Wie zijn de coaches?	33
4.4 Werkwijze van de coaches	34
4.5 Resumé	38
5. PRO-ANOREXIA WEBSITES	39
5.1 Onderzoeksmethode en dataset	39
5.2 Activiteit op pro-ana websites	40
5.3 De vraag naar hulp ('vraagkant')	41
5.4 Het aanbod van hulp ('aanbodkant')	48
5.5 Opvallende berichten	53
5.6 Zorgelijke ontwikkelingen	53
5.7 Resumé	55
6. CONCLUSIES	56
6.1 Inleiding	56
6.2 Aard en omvang van de online groep	56
6.3 Werkwijze en bedoelingen van pro-ana coaches	57
6.4 Vooruitblik	59
7. AANBEVELINGEN	60
7.1 Preventie en bewustwording	60
7.2 Opsporing en vervolging	61
7.3 Vervolgonderzoek	62
LITERATUURLIJST	63
BIJLAGE I BLOG	65
BIJLAGE II SURVEY	67
BIJLAGE III ONDERZOEKSVERANTWOORDING	70

LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN

3. SURVEYS EN INTERVIEWS

Figuren

Figuur 1. Demografische kenmerken van de respondenten	14
Figuur 2. Vorm van eerste contact	15
Figuur 3. Duur van het contact	15
Figuur 4. Leeftijd respondenten tijdens eerste contact	16
Figuur 5. Sekse en leeftijd van de coaches	17
Figuur 6. Regels opgelegd door coaches	19
Figuur 7. Meest genoemde regels door coaches	19
Figuur 8. Vraag naar foto's en/of filmpjes	21
Figuur 9. Chantage vanuit de coach	23
Figuur 10. Fysieke afspraak voorgesteld door coach	23
Figuur 11. Redenen om af te spreken, meerdere antwoorden mogelijk	23
Figuur 12. Aantal minderjarige respondenten	25
Figuur 13. Regels opgelegd door coaches	25
Figuur 14. Voorstel fysiek afspreken	26
Figuur 15. Redenen om af te spreken, meerdere antwoorden mogelijk (n=38)	26

Tabellen

Tabel 1. Redenen waarom het contact gestopt is	16
Tabel 2. Vraag naar foto's en/of filmpjes	21
Tabel 3. Vormen van dreiging	22
Tabel 4. Druk vanuit de pro-ana coaches	24
Tabel 5. Vraag naar foto's en/of filmpjes	25

4. DRIE NEPPROFIELEN

Figuren

Figuur 16. Kenmerken nepprofielen	28
Figuur 17. Sekse en leeftijd van de coaches	31
Figuur 18: Aantal contactmomenten voordat coach om eerste foto's en/of filmpjes vraagt	34

Tabellen

Tabel 6. Overzicht aantal gesprekken	30
Tabel 7. Gevraagde en gestuurde foto's en/of filmpjes NP1 en NP2	33

5. PRO-ANOREXIA WEBSITES

Figuren

Figuur 19. Aantal berichten op de pro-ana websites	38
Figuur 20. Aantal algemene hulpoproepen per jaar	40
Figuur 21. Hulpoproepen aan buddy's en de vraag naar pro-ana groepen per jaar	42
Figuur 22. Hulpoproep voor coaches per jaar	44
Figuur 23. Leeftijd van de gebruikers	45
Figuur 24. Aantal algemene berichten waarin hulp wordt aangeboden per jaar	47
Figuur 25. Het aantal berichten waarin coaches zich aanbieden per jaar	48

Tabellen

Tabel 8. Informatie pro-ana sites eerste onderzoeksperiode	37
Tabel 9. Overzicht categorisering berichten pro-ana websites	38
Tabel 10. Pro-ana sites waar algemene hulpoproepen op staan	41
Tabel 11. Contactmogelijkheden benoemd in algemene hulpoproepen	41
Tabel 12. Pro-ana sites waar gevraagd wordt om buddy's/pro-ana groepen	43
Tabel 13. Contactmogelijkheden benoemd in vragen naar buddy's/pro-ana groepen	43
Tabel 14. Pro-ana sites waar hulpoproepen aan coaches geplaatst worden	45
Tabel 15. Contactmogelijkheden benoemd in hulpoproepen aan coaches	46
Tabel 16. Pro-ana sites waar hulp wordt aangeboden	48
Tabel 17. Contactmogelijkheden in berichten waarin hulp wordt aangeboden	48
Tabel 18. Pro-ana sites waar coaches zich aanbieden	50
Tabel 19. Contactmogelijkheden benoemd in berichten uitgesplitst naar de coaches	50
Tabel 20. Aantal geplaatste berichten uitgesplitst naar beide onderzoeksperiodes	52
Tabel 21. Soort berichten uitgesplitst naar beide onderzoeksperiodes	52

BIJLAGE III ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Tabel 22. Overzicht categorisering berichten pro-ana websites	69
---	----

SAMENVATTING

Uit onderzoek van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen uit 2016 blijkt dat meisjes met anorexia nervosa benaderd werden door zogenaamde 'pro-anorexia coaches' of 'pro-anorexia buddy's', met het doel seksueel expliciet materiaal te verkrijgen en/of hen te misbruiken. Vooralsnog was er weinig bekend of dit zich ook in Nederland afspeelt. Dit onderzoek moest uitwijzen of en hoe potentiële plegers van seksueel geweld, dan wel mensenhandelaren zich begeven op Nederlandse pro-ana websites en of zij zich voordoen als (minderjarige) lotgenoot om seksueel expliciet materiaal te bemachtigen of om hen seksueel te misbruiken, dan wel uit te buiten. Het doel van het onderzoek was om meer inzicht te verschaffen over de eventuele relatie tussen seksueel geweld en/of seksuele uitbuiting en meisje die lijden aan anorexia nervosa.

Voor het onderzoek is allereerst een literatuuronderzoek uitgevoerd om te achterhalen wat al bekend is over bovengenoemde relatie. Daarnaast is participierend onderzoek gedaan, waarbij met drie minderjarige nepprofielen in gesprek is gegaan met pro-ana coaches. Tevens is een blog online geplaatst op de e-community Proud2Bme en is via de blog een oproep gedaan om mee te werken aan het onderzoek middels het invullen van een survey. Deze oproep was gericht aan respondenten die (negatieve) ervaringen hebben gehad met een of meerdere pro-ana coaches. Een deel van de respondenten die de survey heeft ingevuld, is vervolgens telefonisch, dan wel schriftelijk geïnterviewd met aanvullende vragen. Ook is informatie verzameld op tien openbare pro-ana sites om zicht te krijgen op de aanbod- en vraagkant van pro-ana coaches online.

Uit het onderzoek ontstaat het volgende, zorgelijke beeld. De afgelopen jaren is er een groei waar te nemen van zogeheten pro-ana coaches die zich begeven op pro-ana websites. Daarbij gaat het met name om mannen tussen de 20 en 30 jaar die zich voorstellen als afvalcoach om meisjes met een eetstoornis te helpen met afvallen. Gebleken is, dat het helpen met afvallen veelal gepaard gaat met het vragen om (seksueel getinte) foto's en/of filmpjes en in sommige gevallen ook met fysiek afspreken. Uit het onderzoek blijkt daarnaast dat de groep meisjes die lijdt aan een eetstoornis en zich online op deze fora begeeft kwetsbaar zijn voor grooming van pro-ana coaches. De groep van kwetsbare (met name minderjarige) meisjes die online op zoek is naar hulp om af te vallen en daarbij toenadering zoekt tot deze pro-ana coaches, blijkt ook toe te nemen. Zo is het aantal berichten waarin specifiek wordt gevraagd naar een coach met 400% gestegen na de media-aandacht op 31 mei 2019. Een zeer zorgelijke ontwikkeling.

Coaches spelen in op de wens van meisjes om af te vallen en maken gebruik van twee onderscheidende modus operandi, te weten een 'begripvolle/persoonlijke' aanpak of de 'zakelijke' aanpak. Ongeacht welke vorm van grooming de coach kiest, de resultaten zijn hetzelfde. In bijna alle gevallen (96%) werd foto's van de respondenten gevraagd, met name in ondergoed (86%) en/of naakt (59%). Hier zit geen verschil in als het gaat om minder- of meerderjarigen. In 40% van de keren dat een coach vraagt om een naaktfoto, gaat het meisje mee met het verzoek en deelt een naaktfoto. Daarnaast is ongeveer 60% van de respondenten gevraagd door de coach om fysiek af te spreken. Tien keer (21%) is het tot een afspraak gekomen, waarbij in ieder geval zeven keer sprake was van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vier van deze zeven respondenten hebben seks gehad tegen hun wil. Drie van hen waren minderjarig ten tijde van de afspraak. Deze cijfers tonen aan dat de coaches niet terugdeinzen wanneer het gaat om minderjarigen en dat het niet blijft bij seksueel expliciet materiaal, maar dat coaches ook in de fysieke wereld seksueel misbruik maken van deze meisjes.

Op basis van de resultaten wordt geconcludeerd dat er een pakket van maatregelen nodig is om deze kwetsbare groep te beschermen tegen pro-ana coaches. Hiertoe worden zes aanbevelingen gedaan verspreid over drie domeinen. Het eerste domein betreft preventie en bewustwording en de eerste aanbeveling ziet op het ontwikkelen van een online campagne gericht op het informeren van meisjes die contact hebben met een pro-ana coaches. De tweede aanbeveling heeft betrekking op het versterken van het signalerend en beschermend vermogen van professionals die in contact komen met deze kwetsbare groep. Het tweede domein betreft de strafrechtelijke opsporing en vervolging van daders van (online) seksueel geweld. De derde aanbeveling ziet toe op het formuleren van een brede online strategie waarin proactief wordt ingezet op het afschrikken, opsporen en vervolgen van pro-ana coaches die (online) strafbare feiten plegen. Ten vierde wordt aanbevolen dat de opsporing gebruik gaat maken van een virtuele lokpuber met het doel pro-ana coaches die strafbare feiten plegen, op te sporen en te vervolgen. Tot slot worden in het derde domein twee aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek met het doel meer zicht te krijgen op pro-ana coaches die actief zijn op social media en het *deep* en *dark web* en om te monitoren of ingezette maatregelen/interventies effectief zijn om deze kwetsbare groep te beschermen en pro-ana coaches te stoppen.

SUMMARY

Research by the Dutch Rapporteur on Trafficking in Human Beings and Sexual Violence against Children in 2016 indicated that girls with anorexia nervosa were approached by so-called 'pro-anorexia coaches' or 'pro-anorexia buddies', for the purpose of obtaining sexually explicit material and/or sexually abuse. For the time being, it remained unclear to what extent this was actually happening in the Netherlands. Our study was intended to show whether or not potential perpetrators of sexual violence or human traffickers visit Dutch pro-ana websites and whether they pretend to be (underage) girls suffering from similar symptoms in order to obtain sexually explicit material or to initiate sexual abuse. The aim of the study is to provide more insight into the possible relationship between sexual violence and/or sexual exploitation and girls suffering from anorexia nervosa.

Firstly, a desk research was carried out to create an overview of the most recent findings on the above-mentioned relationship. In addition, a participatory study was initiated, in which three online fake profiles of supposed minors were created in order to communicate with pro-ana coaches. A blog was also published on the e-community website of Proud2Bme which included a request to fill in a survey. The goal of the survey was to obtain a better understanding of respondents who had (negative) experiences with one or more pro-ana coaches. Some of the respondents who completed the survey were then interviewed by telephone or in writing, with additional questions. Information was also collected from ten public Dutch pro-ana sites to gain insight into the online supply and demand of pro-ana coaches.

The following worrying picture emerges from the study. In recent years, there has been a growth in numbers of so-called pro-ana coaches who visit pro-ana websites. This mainly concerns men between the age of 20 and 30 who offer themselves as coaches to help girls with an eating disorder in order to lose weight. These coaching activities is often accompanied by requests for (sexually explicit) photos and/or videos and in some cases also with actual meetings in real life. The research also shows that the group of girls who suffer from an eating disorder and are active on these websites are vulnerable to grooming by these pro-ana coaches. The group of vulnerable (especially underage) girls who are looking online for help to lose weight also appear to be increasing. For example, the number of messages specifically asking for a coach increased by 400% after the media attention on 31 May 2019.

Coaches respond to the desire of these young girls to (obsessively) lose weight and use two different modus operandi, namely an 'understanding/personal' approach or the 'business' approach. Regardless of which form of grooming the coach chooses, the results are the same. In almost all cases (96%) photos were asked of the respondents, especially photo's in underwear (86%) and/or naked pictures (59%). There is no difference when it comes to minors or adults. In 40% of the times that a coach asks for a explicit photo, the girl goes along with the request and shares a nude photo. Additionally, about 60% of the respondents were asked by the coach to meet in person. Ten times (21%) an appointment was made, in which at least seven times sexually behaviour occurred. Four of these seven respondents were forced to have sex. Three of these respondents were minors at the time. These numbers show that the coaches are not hindered by the fact that they are dealing with minors, both when it comes pushing for or even sexual abuse when they succeed to arrange a meeting in person.

Based on these results, we conclude that a package of measures is required to protect this vulnerable group from pro-ana coaches. To this end, we make six recommendations divided over three domains. The first domain concerns prevention and awareness. We propose an online campaign aimed at creating awareness among girls who are in contact with a pro-ana coach. The second recommendation relates to strengthening the signalling and protection capacity of professionals who come into contact with this vulnerable group. The second domain pertains to the criminal investigation and prosecution of perpetrators of (online) sexual violence. The third recommendation concerns the formulation of a broad online strategy in which proactive efforts are made to deter, detect and prosecute pro-ana coaches who commit (online) criminal offences. Fourthly, it is recommended that the investigation authorities make use of virtual teens with the aim of detecting and prosecuting pro-ana coaches who commit criminal offences. Finally, in the third domain, two recommendations are made for further research with the aim of gaining more insight into pro-ana coaches who are active on social media and the deep and dark web and to monitor whether measures/interventions in place are effective to protect this vulnerable group and to stop pro-ana coaches.

VOORWOORD

We schrijven 2013. In Nederland loopt een rechtszaak tegen een man die zich als coach heeft aangeboden om meisjes met anorexia nervosa te helpen met afvallen in ruil voor seksuele diensten. In de media wordt hij getypeerd als 'pro-ana coach'. Hoewel wij, Eric en Frank, elkaar nog niet kenden, raakten we beiden (in)direct betrokken bij de zaak. Eric raakte direct betrokken als getuige-deskundige en voor Frank vormde deze zaak de start van een onderzoek naar de mogelijke relatie tussen 'pro-ana coaches' en seksueel geweld/seksuele uitbuiting. Onze beider betrokkenheid leidde tot een ontmoeting in 2015. Een gesprek dat ons beiden nog zeer goed bij staat. In dat gesprek werd namelijk de kiem gelegd voor een jarenlange samenwerking. Een samenwerking met maar een doel: Uitzoeken of seksueel misbruikers zich specifiek richten op deze kwetsbare groep. Ons korte antwoord: 'Ja, en op een grotere schaal dan we voor mogelijk hadden gehouden'.

Het rapport dat voor u ligt, schetst een schokkend beeld. Meisjes met een eetstoornis worden actief gegroomd door pro-ana coaches. Van de meisjes die meewerkten aan ons onderzoek, heeft maar liefst 40% procent naaktfoto's gedeeld en tien meisjes gingen in op het verzoek om fysiek af te spreken. Vier van hen zijn tijdens de afspraak seksueel misbruikt en drie van hen waren minderjarig.

Het gaat hier om meisjes die worstelen met een eetstoornis. Een ziektebeeld dat an sich al ernstige en verstrekende gevolgen heeft en waar nog eens een hele nieuwe problematiek bij komt door toedoen van de 'pro-ana coaches'. De coaches maken namelijk schaamteloos en gewetenloos misbruik van de kwetsbaarheid van deze groep. Deze 'pro-ana coaches' maken zich vervolgens schuldig aan grooming, kinderporno, seksueel misbruik, sextortion en kindermishandeling. Er zijn zelfs indicaties dat de verzamelde naaktfoto's en -video's door de coaches verspreid worden op specifieke sekswebsites - websites die zich richten op het aanbieden van seksuele content inzake meisjes met anorexia. Te gruwelijk voor woorden.

Het is daarom onze plicht als samenleving om alles te doen wat in onze macht ligt om deze coaches te stoppen en deze zeer kwetsbare groep te beschermen. Onze bevindingen leggen hiervoor de basis en maken inzichtelijk welk pakket aan maatregelen nodig is. Een pakket dat ziet op bescherming, opsporing en het vergaren van kennis. Een pakket dat gemonitord en verder verdiept moet worden in overleg met experts. Een pakket dat zich richt op de offline en online leefwereld van de slachtoffers en steunt op de ervaringen van bestaande online hulpaanbieders zoals Chat met Fier en Proud2Bme. Deze twee diensten zijn namelijk met succes ingezet tijdens het onderzoek.

We kunnen geen dag langer wachten met het nemen van maatregelen. Want de tijd van ingrijpen is nu. Want elke dag die we wachten, maken 'pro-ana coaches' meer slachtoffers. We zijn het aan deze meisjes verplicht om hen de hoogste prioriteit te geven OM deze mensonterende praktijken te stoppen.

Het voorliggende rapport is tot stand gekomen met de hulp van velen. Ten eerste gaat onze dank uit naar de meeleescommissie voor hun waardevolle en kritische bijdrage. De meeleescommissie bestaat uit Jan Koen (NEXT Politie), Prof. dr. Martine de Vries (Hoogleraar Recht en Ethiek aan Universiteit Leiden en Kinderarts bij LUMC) en Sjoerd van Bommel (Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen). Ook willen we de medewerkers van Proud2Bme en in het bijzonder Scarlet Hemkes bedanken voor hun medewerking en inzet. Hetzelfde geldt voor Chat met Fier en in het bijzonder Johannes Dijkstra. Onze speciale dank gaat uit naar alle respondenten die bereid zijn geweest en het lef hebben getoond om tijdens de survey en/of in een interview hun ervaringen te delen in het kader van dit onderzoek. Hun bijdrage vormt de kern van dit rapport.

Tot slot gaat onze dank uit naar Emma Simons. Zij was het hart van dit onderzoek en het is haar gedrevenheid en bevologenheid die dit onderzoek heeft gemaakt tot wat het is.

Mr. drs. Frank Noteboom
Hoofd Centrum tegen Kinderhandel
en Mensenhandel

Prof. dr. Eric. F. van Furth
Directeur GGZ Rivierduinen
Eetstoornissen Ursula

1. INLEIDING

“Het is bijna een beetje als een verslaving. Je hebt er geen controle meer over en zo was het bij hem ook een beetje. Het is alsof iemand zich in je vergroeit.” – R12

1.1 Aanleiding onderzoek

In 2016 bracht de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen een rapport naar buiten waaruit bleek dat meisjes met anorexia nervosa benaderd worden door zogenaamde ‘pro-anorexia coaches’ of ‘pro-anorexia buddy’s’, met het doel seksueel expliciet materiaal te verkrijgen en/of hen te misbruiken.² Het onderzoek van de rapporteur bouwde voort op één Nederlandse rechtszaak en twee buitenlandse nieuwsartikelen. De verdachte in de rechtszaak betrof een zogenaamde pro-ana coach die zijn slachtoffers probeerde te helpen met afvallen middels het geven van ‘afvaltips’. Hij maakte zich vervolgens schuldig aan het drogeren van zijn slachtoffers, het maken en verspreiden van kinderporno, ontucht en mensenhandel.³

Dat het probleem zich niet beperkt tot Nederland, blijkt uit verschillende media-berichten. Zo hebben in Engeland medewerkers van een pornografisch bureau zich op pro-anorexia websites uitgegeven als meisjes met anorexia nervosa om zo in contact te komen met lotgenoten. Nadat zij een vertrouwensband opgebouwd hadden, probeerden zij seksueel expliciet materiaal te verkrijgen. Het verkregen materiaal is vervolgens gepubliceerd op pornografische websites. Tevens is door de medewerkers van het pornografisch bureau gevraagd of de meisjes als ‘model’ voor hen wilden komen werken. Aan deze meisjes zou veel geld beloofd zijn wanneer zij hier op in zouden gaan. De benaderde meisjes gaven bij de journalist aan dat ze dachten in contact te staan met lotgenoten en waren verrast te leren dat het medewerkers waren van een pornografisch bureau.⁴ Uit een mediabericht uit Duitsland blijkt dat een onderzoeksjournalist zich heeft voorgedaan als een meisje met anorexia die op zoek was naar hulp bij het afvallen om zo in contact te komen meteen pro-ana coach.⁵ Deze pro-ana coach bleek een volwassen

man te zijn, die aangaf haar te helpen afvallen, mits zij voldeed aan een aantal voorwaarden. Zo moest zij bereid zijn seksueel vernederd te worden en werd ze verzocht seksueel expliciet film-materiaal van zichzelf naar hem te sturen. Meerdere berichten uit drie verschillende landen, versterken het beeld dat er pro-ana coaches actief zijn die zich richten op meisjes en mogelijk jongens die aan een eetstoornis leiden.

Uit de mediaberichten en het onderzoek van de Rapporteur blijkt dat meisjes met anorexia die hulp willen bij het afvallen in contact komen met pro-ana coaches via pro-ana websites of pro-ana fora.⁶ De aanleiding voor dit onderzoek is of en in hoeverre dit zich ook afspeelt in Nederland. De centrale vragen in dit onderzoek zijn als volgt:

1. Wat kan gezegd worden over de aard en omvang van de kwetsbare groep met een eetstoornis die zich online begeeft op pro-ana fora?
2. Of en in hoeverre zoeken meisjes met een eetstoornis (online) contact met zogeheten ‘pro-ana coaches’?
3. Zijn er signalen/is er bewijs dat ‘pro-ana coaches’ zich (online) specifiek richten op meisjes met een eetstoornis met het doel hen seksueel te misbruiken/uit te buiten?
4. Wat is de werkwijze van de ‘pro-ana coaches’ met betrekking tot meisjes met een eetstoornis met het doel hen seksueel te misbruiken/uit te buiten?
5. Welke mogelijkheden zijn er om seksueel geweld en/of seksuele uitbuiting ten aanzien van deze kwetsbare groep te voorkomen dan wel deze kwetsbare groep te beschermen en pro-ana coaches te stoppen?

Het onderzoek heeft tot doel om (1) kennis te vergaren over de eventuele relatie tussen seksueel geweld en/of seksuele uitbuiting en meisjes die lijden aan anorexia nervosa, (2) bewustzijn te creëren binnen de groep meisjes met anorexia nervosa over dit mogelijke fenomeen, (3) bewustzijn te creëren op politiek en maatschappelijk niveau over de kwetsbaarheid en de mogelijkheid dat plegers van seksueel geweld en/of mensenhandelaren zich specifiek op deze groep richten en tot slot om, indien blijkt dat sprake is van een relatie tussen seksueel geweld en/of seksuele uitbuiting en meisjes die lijden aan anorexia nervosa, (4) aanbevelingen te doen die op politiek en maatschappelijk niveau worden opgepakt met het doel deze groep beter te beschermen en plegers van seksueel geweld en/of mensenhandelaren op te sporen.

1 ‘Pro-anorexia’ wordt in het rapport afgekort tot ‘pro-ana’

2 NRM 2016, p. 36-40.

3 Rb. Gelderland 27 juni 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:2467; ECLI:NL:GHARL:2013:9961

4 Zie <https://www.theguardian.com/society/2011/apr/06/anorexic-women-targeted-by-porn-websites>

5 Zie <https://www.tagesanzeiger.ch/leben/gesellschaft/Paedophile-koedern-Minderjaehrige-auf-MagersuchtBlogs/story/14697374> en https://www.vice.com/de_at/article/vdjpj/ich-habe-auf-einem-schweizer-blog-einen-paedophilen-getroffen-der-mich-in-die-magersucht-treiben-wollte-897 <https://www.watson.ch/schweiz/deutschland/820403078-paedophiler-magersuchts-coach-faellt-auf-schweizer-reporterin-herein-jetzt-hat-er-interpol-im-nacken>

6 Deze pro-ana sites zijn ontstaan omdat meisjes via internet contact proberen te zoeken met lotgenoten die hen ‘begrijpen’ en ook streven naar ‘perfectie’.

1.2 Onderzoeksmethoden⁷

Om de onderzoeksvragen op gefundeerde wijze te kunnen beantwoorden is gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. Eerst is handmatig een inventarisatie gemaakt van openbare Nederlandse pro-ana websites en of in hoeverre pro-ana coaches zich hierop bewegen. Vervolgens is literatuuronderzoek uitgevoerd naar wat bekend is over de relatie tussen anorexia nervosa, seksueel geweld en seksuele uitbuiting. Naast literatuuronderzoek is er participierend onderzoek gedaan waarbij de focus lag op het vergaren van informatie over (de werkwijze van) pro-ana coaches. Er is voor gekozen om middels drie nepprofielen van minderjarige meisjes in contact te komen met pro-ana coaches. Middels een oproep voor hulp bij afvallen op twee verschillende pro-ana fora is vervolgens contact geweest met in totaal 51 pro-ana coaches of pro-ana buddy's. Een beperking is dat de gesprekken voornamelijk tijdens werkdagen en werktijden zijn gevoerd.⁸ De gesprekken vonden plaats via de social media applicatie *Kik Messenger* (Kik). Kik is een online chat-platform waar mensen anoniem kunnen chatten met elkaar.⁹

Daarnaast is een survey uitgezet onder meisjes/jongens die te maken hebben (gehad) met anorexia nervosa en in contact zijn geweest met een of meerdere pro-ana coaches. Om de kans op respons te vergroten, is gekozen voor de volgende methode: er is een blog over pro-ana coaches online geplaatst op de e-community Proud2Bme met een bezoekersaantal van 11.000 bezoekers per dag.¹⁰ In de blog is informatie gepresenteerd afkomstig uit ons onderzoek naar pro-ana coaches middels de lokprofielen. In de blog kwam onder meer naar voren hoe deze coaches te werk gaan, hoe je zo'n coach kan herkennen en wat je zou kunnen doen als je contact hebt (gehad) met zo'n coach. Middels de blog is getracht herkenning te creëren en de stap kleiner te maken voor anderen die iets soortgelijks meegemaakt hebben om mee te werken aan het onderzoek. In de blog is een oproep gedaan om mee te werken aan de survey. De vragen in de survey hadden betrekking op ervaringen die respondenten hadden met een of meerdere pro-ana coaches.¹¹ Respondenten konden in de vragenlijst tevens aangeven of zij nog benaderd wilden worden voor een aanvullend interview. Over de periode 2 mei – 24 juni

2019 hebben 79 respondenten deze survey volledig ingevuld. Van deze 79 respondenten zijn vervolgens veertien respondenten over de periode 15 mei – 2 juli telefonisch (n = 11), dan wel schriftelijk geïnterviewd (n = 3).

Tot slot is data geïndexeerd van tien openbare pro-ana websites over de periode 1 januari 2010 – 5 mei 2019. Op basis van deze informatie is onder andere gekeken naar het aantal actieve pro-ana coaches en pro-ana buddy's op de betreffende sites, de inhoud van de geplaatste berichten en de wijze van vervolcontact tussen meisjes/jongens met een eetstoornis en een pro-ana coach. De insteek van deze methode is om de online activiteit op de fora in kaart te brengen omtrent pro-ana coaches.

Landelijke media-aandacht op 31 mei 2019

Op 31 mei 2019 heeft de NOS naar aanleiding van tussentijdse resultaten van het onderzoek een nieuwsitem gepubliceerd over pro-ana coaches. In het artikel 'Pro-anorexia coach' blijkt vaak man met seksuele bedoelingen werd een video gedeeld waarin uitleg werd gegeven over de werkwijze van pro-ana coaches. Het artikel is door meerdere nieuwsplatformen overgenomen en gedeeld en heeft landelijke aandacht gehad die dag.

Naar aanleiding van de media-aandacht is na 31 mei 2019 een nieuwe onderzoeksperiode gestart en zijn voor de periode 31 mei tot en met 30 september 2019 voor een tweede keer de websites geïndexeerd. Op basis van deze informatie is een tweede analyse gemaakt. Het doel hiervan is om in kaart te brengen wat de mogelijke effecten zijn (geweest) van de waarschuwing die in de media is verschenen.

1.3 Leeswijzer

Het rapport vangt aan met een theoretisch kader. Hier wordt ingegaan op wat bekend is over de relatie tussen anorexia nervosa, seksueel geweld en seksuele uitbuiting. Tevens gaat het hoofdstuk kort in op het fenomeen pro-ana in het algemeen. Hoofdstuk 3 gaat in op de informatie die is verzameld naar aanleiding van de surveys en de interviews. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de resultaten uit de gesprekken op Kik. Beide hoofdstukken hebben dezelfde opbouw. Gestart wordt met het beschrijven van de kwetsbaarheid van de groep om vervolgens in te gaan op het eerste contact met de coach en de (persoons)kenmerken van de coaches. Tot slot wordt ingegaan op de werkwijze van de coaches. De data die verzameld is op pro-ana websites wordt besproken in hoofdstuk 5. Het rapport sluit af met conclusies (hoofdstuk 6) en aanbevelingen (hoofdstuk 7).

⁷ Voor een uitgebreide onderzoeksverantwoording zie bijlage III.

⁸ Zie bijlage III voor overige kanttekeningen van het onderzoek.

⁹ In het onderzoek is een onderscheid gemaakt tussen pro-ana coaches en pro-ana buddy's. Onder pro-ana coaches wordt verstaan iemand die actief een ander persoon aanspoort en hulp biedt om meer afvallen. Deze hulp is eenzijdig en komt enkel vanuit de coach. Onder een pro-ana buddy wordt verstaan iemand die samen met een ander wil afvallen, door bijvoorbeeld samen tips uit te wisselen.

¹⁰ Zie bijlage I voor de blog.

¹¹ Zie bijlage II voor de survey.

2. THEORETISCH KADER

2.1 Anorexia nervosa in Nederland

Anorexia nervosa¹² is een van de psychiatrische voedings- en eetstoornissen. Andere eetstoornissen zijn bijvoorbeeld boulimia nervosa en de eetbuienstoornis. Anorexia wordt gekenmerkt door een verstoord eetgedrag (lijnen/diëten) en/of inadequaat compensatiegedrag, zoals laxeren of zelfopgewekt braken. Er is sprake van gewichtsverlies of ondergewicht dat gepaard gaat met de angst om aan te komen.¹³ Mensen met anorexia proberen hun hongergevoel te onderdrukken en ontzeggen zichzelf vaak eten. 'Het gebrek aan eetlust', wat anorexia eigenlijk betekent, is dus eigenlijk een foutieve benaming.

Anorexia komt veel vaker voor bij vrouwen dan bij mannen: ongeveer 90 tot 95% procent van de mensen met anorexia is vrouw en 5 tot 10 procent is man. Geschat wordt dat er jaarlijks per 100.000 vrouwen tussen de 15 en 29 jaar, 370 vrouwen aan anorexia nervosa lijden.¹⁴ Dit vertaalt zich in ongeveer 7.000 mensen met anorexia in Nederland. Uit cijfers van de drie grootste behandelingsklinieken voor eetstoornissen blijkt dat kinderen met anorexia jonger worden. Zij zien met name een stijging in het aantal aanmeldingen van cliënten van tussen de 8 en 13 jaar oud.¹⁵ Typerend voor personen met anorexia is dat zij geen ziektebesef hebben waardoor zij vaak ook geen hulpvraag hebben.¹⁶ Hierdoor zijn exacte cijfers van het aantal mensen met anorexia in Nederland lastig te bepalen. Dit wordt verder bemoeilijkt door het feit dat eetstoornissen relatief weinig voorkomen en dat onderzoek daarom afhankelijk is van cliëntregistraties in de gezondheidszorg.¹⁷

2.2 Eetstoornis als gevolg van een (seksueel) trauma

De oorzaken van een eetstoornis zijn gelegen in een combinatie van genetische kwetsbaarheid en beschermende en uitlokkende omgevingsfactoren. Daarnaast spelen ook culturele factoren zoals een slankheidsideaal, gezinsfactoren of psychologische factoren, zoals een negatief zelfbeeld, gebrek aan controle en perfectionisme een rol bij de ontwikkeling van een eetstoornis.¹⁸

Er is een duidelijke associatie tussen blootstelling aan een traumatische gebeurtenis en andere ernstige nare gebeurtenissen in de kindertijd of in de volwassenheid en het ontstaan van een eetstoornis.¹⁹ Een relatief groot aantal vrouwen heeft naast de eetstoornis een seksueel trauma doorstaan met als gevolg het ontstaan van schuldgevoelens, het verlies van controle en walging van het eigen lichaam.²⁰ Alhoewel de relatie tussen seksueel misbruik en/of seksueel geweld en de verschijnselen van anorexia complex zijn, blijkt uit verschillende bronnen dat de negatieve gedachten met betrekking tot het lichaamsbeeld een direct gevolg kunnen zijn van het seksueel misbruik en/of seksueel geweld.²¹ Deze gedachten kunnen vervolgens leiden tot gevoelens van afkeer van het eigen lichaam, waarbij onzekerheid over het lichaam, het gewicht, vorm en maat veel voorkomend zijn.²² Ook kan dit leiden tot het ervaren van moeilijkheden met intimiteit, angst en vertrouwen en leidt het vaak tot een negatieve perceptie van het lichaam.²³ Daarnaast ontdekken mensen met posttraumatische klachten soms dat het hebben van een ondergewicht de herbelevingen doet verminderen en het gevoel en de emoties doet afvlakken. Daarnaast blijkt dat verstoord eetgedrag het gevolg kan zijn van het weren van pijnlijke emoties, waarbij jonge vrouwen een gevoel van controle willen creëren of juist afstand willen nemen van hun emoties.²⁴

2.3 Het fenomeen pro-ana

Het fenomeen pro-ana is de laatste decennia steeds meer in het nieuws gekomen. Pro-ana staat voor professional-anorexia en is 'de naam van een online groepering die (vooral) bestaat uit jongeren met problemen die zich actief manifesteren op internetfora, chats en websites waar informatie wordt geboden en waar een interactie plaatsvindt die vooral gericht is op de promotie, ondersteuning en onderhoud van eetstoornisgebonden gedrag'.²⁵ Deze zogenoemde pro-ana websites zijn online communities waar bezoekers onderling tips en verhalen uitwisselen via een forum of chat.²⁶ Ook wordt er op pro-ana websites informatie gedeeld over anorexia, worden er tips gegeven over hoe je gezond kan afvallen, worden eetstoornissen gepromoot en wordt aangegeven hoe je de eetstoornis kan verbergen voor anderen.²⁷ Vaak worden er op de

12 Om de leesbaarheid te bevorderen wordt in de rest van het rapport gesproken over anorexia.

13 Zorgstandaard Eetstoornissen

14 Zie <https://www.lentis.nl/>; <http://www.naaweb.nl/>

15 Zie <https://nos.nl/artikel/2144151-anorexia-patienten-steeds-jonger-door-obsessie-voor-gezond-eten.html>; Veerman (2013) en <https://www.nji.nl/>

16 Zorgstandaard Eetstoornissen

17 <http://www.naaweb.nl/>

18 Zorgstandaard Eetstoornissen; <http://www.naaweb.nl/>

19 Trotter & MacDonald, 2017, p. 2

20 Schechter, Schwartz & Greenfield, 1987, p. 314; Madowitz, Matheson & Liang 2015, p.286 e.v.

21 Idem.

22 Dansky et al., 1997, p. 227.

23 Goldfarb, 1987, p. 679.

24 Goldfarb, 1987, p. 679; Levine 2012, p.244.

25 Van Furth, Hemkes & Dingemans, 2011, p. 35.

26 Bardone-Cone & Cass, 2007, p. 538.

27 Bardone-Cone & Cass, 2007, p. 538; Van Furth, Hemkes & Dingemans, 2011, p. 35.

pro-ana websites ook foto's gedeeld, evenals diëten en verhalen van anderen. Daarbij kan het gaan om foto's van bijvoorbeeld zeer dunne modellen of beroemdheden die kunnen dienen als 'thinspiration' voor anderen; een inspiratie voor anderen om zo dun als de personen op de foto's te worden en nog meer af te vallen.²⁸

Op pro-ana websites wordt anorexia vaker beschreven als een levensstijl dan als een eetstoornis.²⁹ Gebruikers van pro-ana websites kunnen verschillende redenen hebben voor het bezoeken van zo'n website. Zo kunnen zij bijvoorbeeld op zoek zijn naar waardering, informatie of sociale en emotionele steun.³⁰ Uit onderzoek door Van Furth, Hemkes en Dingemans³¹, uitgevoerd op de e-community en tegenhanger van pro-ana websites *Proud2Bme.nl*, blijkt dat de bezoekers van pro-ana websites in de volgende vier groepen kunnen worden onderverdeeld:

1. **Jonge meisjes (12-16 jaar):** De meisjes in deze categorie zien niet in dat hun eetgedrag ongezond en soms zelfs gevaarlijk is voor zichzelf en anderen. Zij hebben verschillende redenen om pro-ana websites te bezoeken, bijvoorbeeld omdat zij zichzelf te dik voelen en willen afvallen of omdat zij zich eenzaam voelen en dankzij de pro-ana website toch ergens bij horen.
2. **Jonge vrouwen (15-18 jaar) die al lijden aan een eetstoornis:** De jonge vrouwen in deze categorie zijn al (deels) bekend met tips om af te vallen. Zij bezoeken pro-ana websites bijvoorbeeld omdat zij hier anoniem en zonder schaamte over hun eetstoornis kunnen praten of omdat ze steun en hulp zoeken bij het afvallen.
3. **Jongeren en jongvolwassenen met overgewicht:** De jongeren en jongvolwassenen in deze categorie hebben waarschijnlijk geen eetstoornis, maar gebruiken pro-ana websites uitsluitend om af te vallen.
4. **Leefstijlgroep:** De vrouwen (en enkele mannen) in deze categorie zijn pro-ana gaan zien als een levensstijl en kunnen anorexia-gerelateerd gedrag niet meer wegdenken uit hun dagelijkse leven.³²

Uit onderzoek blijkt dat het bekijken van pro-anorexia websites negatieve gevolgen kan hebben voor de websitebezoeker. Onderzoek door o.a. Bond, toonde aan dat de vaak extreme of gevaarlijke eetadviezen die op pro-ana websites worden gegeven schadelijk gedrag kunnen stimuleren. Daarbij zorgen pro-ana websites voor een verstoord lichaamsbeeld door het normaliseren van het hebben van een uitgehongerd lichaam. Ook komt pestgedrag vaak voor op deze websites.³³ Ook uit onderzoek van Bardone-Cone en Cass blijkt dat het bekijken van pro-anorexia websites schadelijk kan zijn en invloed kan hebben op het gedrag en de gedachten van websitebezoekers omtrent voeding, beweging en gewicht.³⁴

Niettemin lijken er voor meisjes met anorexia ook voordelen te zitten aan het bezoeken van pro-anorexia websites. Meisjes met anorexia praten niet altijd met hun ouders en/of vrienden over hun wens om extreem af te vallen.³⁵ Dit komt met name doordat deze meisjes het gevoel hebben dat er een taboe rust op dit onderwerp.³⁶ Via pro-ana websites komen deze meisjes in contact met gelijkgestemden. Zij geven deze meisjes het gevoel dat ze begrepen worden en zij bieden deze meisjes steun.³⁷ Ook worden pro-anorexia websites door deze meisjes gezien als een 'veilige' plek om informatie over zichzelf en hun eetgedrag te delen zonder veroordeeld te worden.³⁸ Het biedt ze een (tijdelijke) houvast.³⁹ Daarnaast blijkt uit onderzoek dat het voeren van gesprekken in online groepschats en privé-chats kan bijdragen aan het terugdringen van depressieve symptomen.⁴⁰

Ondanks dat er voor meisjes met anorexia voordelen zitten aan het bezoeken van een pro-ana website, is het overgrote deel van het contact dat plaatst vindt op pro-ana websites, dan wel op de fora en de chatrooms die zich op deze sites bevinden, negatief te duiden. Een ongezonde levensstijl wordt gepromoot op de sites tijdens gesprekken in de chatrooms en/of op de fora. Het aanzetten tot en/of het stimuleren van een ongezonde levensstijl, in casu het bevorderen van ongezond veel afvallen, kan in deze context gezien worden als een 'opzettelijke benadeling van de gezondheid' en is strafbaar gesteld als mishandeling, onder artikel 300 in het Wetboek van Strafrecht. Wanneer sprake is van minderjarigen is derhalve sprake van kindermishandeling.

28 Bardone-Cone & Cass, 2007, p. 538.

29 Fleming-May & Miller, 2010, p. 1.

30 Tong et al, 2013, p. 408; Van Furth, Hemkes & Dingemans, 2011, p. 35.

31 Van Furth, Hemkes & Dingemans, 2011, p. 36.

32 Van Furth, Hemkes & Dingemans, 2011, p. 36.

33 Bond, 2012, p. 2.

34 Bardone-Cone & Cass, 2007, p. 545.

35 NRM, 2016, p.39.

36 Idem.

37 Wilson & McAloney, 2010, p. 172.

38 Wilson & McAloney, 2010, p. 172.

39 Van Furth, Hemkes & Dingemans, 2011, p. 35.

40 Wilson & McAloney, 2010, p. 172.

'Opzettelijke benadeling van de gezondheid'

In 2013 is een 45-jarige man veroordeeld tot een gevangenisstraf van vier jaar en TBS met dwangverpleging voor onder andere het meerdere keren verkrachten en ernstig bedreigen van een jonge vrouw, mensenhandel van een andere jonge vrouw en het benadelen van de gezondheid van vijf jonge en kwetsbare vrouwen, die allemaal een eetstoornis hadden. De man werd onder meer ten laste gelegd dat hij opzettelijk de gezondheid van deze vrouwen heeft benadeeld door hen 'voeding te onthouden, deze personen te stimuleren (verder) af te vallen door aan de personen afvaltips te geven en/of verdovende middelen te geven en/of andere pillen te geven, zodat deze anorexia-problematiek en/of dit eetprobleem zich verder kon ontwikkelen en/of in elk geval niet werd gestopt en/of niet werd behandeld.' De rechtbank achtte dit bewezen als zijnde mishandeling in de zin van artikel 300 lid 4 Sr.

Deze uitspraak laat zien dat wanneer sprake is van pro-ana coaches die (minderjarige) meisjes aanzetten tot extreem gewichtsverlies, er sprake is van (kinder)mishandeling. Aangezien bijna ieder contact dat op pro-ana websites gelegd wordt die intentie heeft, is het meeste contact op de sites en met name op de fora, schadelijk, wat maatschappelijk onwenselijk is en mogelijk ook juridisch strafbaar.

2.4 Anorexia en seksueel geweld en/of seksuele uitbuiting

Er is weinig bekend over de kans op slachtofferschap van seksueel geweld en/of seksuele uitbuiting bij meisjes met anorexia. Zoals in de inleiding naar kwam, kwam uit één Nederlandse rechtszaak uit 2013 naar voren dat de verdachte (ook wel de 'Anorexiaverkrachter' genoemd) specifiek meisjes met anorexia benaderde met het doel seksueel expliciet materiaal van hen te verkrijgen en hun seksueel te misbruiken en uit te buiten.⁴¹ Hij bleek zich specifiek te richten op meisjes van 16 tot 21 jaar oud. De man heeft uiteindelijk jarenlang contact gehad met deze meisjes. Daarnaast bleek dat in Engeland pro-ana coaches actief waren. Hier werden meisjes met een eetstoornis misleid door medewerkers van een pornografische bureau met het doel dat ze seksueel expliciet materiaal stuurden. Daarnaast heeft een Duitse onderzoeksjournalist contact gehad met een pro-ana coach. Alleen als zij zich zou houden aan zijn voorwaarden, zou hij haar kunnen helpen met afvallen. Dit hield ook in het sturen van seksueel expliciet materiaal. De Nationaal Rapporteur Mensenhandel stelt in zijn rapport 'Zicht op Kwetsbaarheid' uit 2016

dat bovenstaande voorbeelden gelijkenissen tonen met de modus operandi van loverboys.⁴² De loverboy zoekt contact met een kwetsbaar meisje, probeert haar vertrouwen te winnen en gaat later over tot uitbuiting van het meisje. In dit geval is het mogelijk dat de pro-ana coach hetzelfde doel voor ogen heeft. Hij biedt de meisjes hulp aan bij het afvallen. Omdat deze meisjes zelf graag willen afvallen, geven ze toe als de coach ze bijvoorbeeld vraagt om (half) naaktfoto's te sturen. De coach gebruikt hierbij het excuus de foto's nodig te hebben om te zien hoe de meisjes eruit zien en wat zij zouden kunnen doen om nog meer af te vallen. Wat volgt is een proces van aantrekken en wegduwen. Een coach biedt hulp aan een kwetsbaar meisje dat wil afvallen (aantrekken van het meisje), maar helpt haar niet meer als zij niet aan de voorwaarden voldoet (wegduwen van het meisje). Dit kan ertoe leiden dat meisjes met anorexia erg ver gaan in het bewijzen van hun loyaliteit richting hun pro-ana coach en seksueel expliciet materiaal (blijven) sturen als de coach daarom vraagt.⁴³ Hoewel de Rapporteur dit niet kan onderbouwen met cijfers, omdat deze niet voorhanden zijn, uit hij zijn zorgen. Om meer zicht op deze groep te creëren roept hij op om meer onderzoek te doen naar deze groep. Naast de zorgen die de Rapporteur uit, blijkt ook uit een artikel van The Guardian dat er zorgen zijn over pro-ana coaches in het Verenigd Koninkrijk.

Anorexia-pornografie

In het artikel van The Guardian kwam naar voren dat online sprake is van een wereld van anorexia-pornografie.⁴⁴ Deze wereld lijkt steeds populairder te worden en pro-ana websites maken meisjes met anorexia die zich online op deze sites bevinden kwetsbaar voor grooming. Seksueel expliciete foto's die gevraagd en gestuurd worden van en door deze kwetsbare groep kunnen vervolgens door coaches gedeeld worden op anorexia-pornografische websites. In het artikel komt zelfs naar voren dat een 'skinny scout' van één pornografisch bureau de moderator of eigenaar van pro-ana websites betaalt voor ieder 'model' die zij voor het pornografisch bureau regelen.

Deze pornografische bureaus hebben twee rollen volgens het artikel. Hun eerste rol is het aanmelden van nieuwe klanten en het adverteren met anorexia-pornografische afbeeldingen, films en escortdiensten voor klanten die een voorkeur hebben voor meisjes met anorexia. Daarnaast bieden deze bureaus ook anorexia-pornografie aan op YouTube en adverteren zij op anorexia-pornografische fora. Op deze fora is vaak advies te vinden over hoe meisjes die zich online bevinden op pro-ana websites gegroomd kunnen worden om uiteindelijk seksueel expliciete foto's te verkrijgen van hen.

41 Zie <https://www.trouw.nl/nieuws/in-de-greep-van-de-anorexia-verkrachter~b2cda30f/>; <https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/artikel/2537336/anorexiaverkrachter-gaf-weegschaal-cadeau>

42 NRM 2016, p.39.

43 NRM 2016, p.39.

44 Zie <https://www.theguardian.com/society/2011/apr/06/anorexic-women-targeted-by-porn-websites>

2.5 Resumé

In dit hoofdstuk is ingegaan op de relatie tussen anorexia nervosa, seksueel geweld en seksuele uitbuiting. Uit de literatuur en uit cijfers van zorginstellingen blijkt dat ruim 90% van de mensen met anorexia vrouw is. Bij een deel van deze vrouwen is anorexia ontstaan als gevolg van een trauma, waaronder mogelijk een seksueel trauma. Een seksueel trauma kan leiden tot een negatief zelfbeeld, wat een afkeer van het eigen lichaam kan veroorzaken. Dat kan de anorexia bevorderen. De laatste decennia is het fenomeen pro-anorexia, professioneel anorexia, steeds vaker onder de aandacht gekomen. Pro-ana kan als een levensstijl gezien worden, waarbij onder meer het bezoeken van pro-ana websites steun kan bieden aan mensen die anorexia hebben. Het bezoeken van deze sites kan voordelen hebben, zoals het vinden van lotgenoten en het kunnen delen van gevoelens, maar kan ook een negatief effect hebben op mensen, zoals het opvolgen van gevaarlijke dieetadviezen. Op pro-ana sites bevinden zich tevens coaches die anderen willen helpen afvallen. Uit jurisprudentie blijkt dat er een zaak is van een pro-ana coach die uit was op het verkrijgen van seksueel expliciet materiaal, dan wel seksueel misbruik of seksuele uitbuiting van meisjes met anorexia. Hoeveel meisjes met anorexia in Nederland in contact staan met een pro-anorexia coach is niet bekend. Ook is het nog onduidelijk in hoeverre pro-anorexia coaches contact met deze meisjes opnemen met het doel om seksueel expliciet materiaal van hen te verkrijgen, hen seksueel te misbruiken of uit te buiten.

3. SURVEYS EN INTERVIEWS

In dit hoofdstuk komen de resultaten aan bod voortkomend uit de surveys en de interviews met de respondenten. Gestart wordt het uiteenzetten van de onderzoeksmethode en de dataset, waarbij de demografische kenmerken van de respondenten aan bod komen (§3.1). Vervolgens wordt ingegaan op het eerste contact met de coach, waarbij onder meer gekeken wordt naar de wijze van het contact, de duur van het contact en de leeftijd van de meisjes tijdens het eerste contact met de coach (§3.2). In §3.3 wordt stilgestaan bij de coaches zelf, waarna in §3.4 de werkwijze van de coaches naar voren komt. In deze paragraaf wordt stilgestaan bij (i) de groep met een eetstoornis die mogelijk (verhoogd) kwetsbaar is om gegroomd te worden door een pro-ana coach, (ii) het winnen van het vertrouwen door de pro-ana coach en het creëren van een afhankelijkheidsrelatie, (iii) het verkrijgen van foto's/filmpjes, (iv) het opvoeren van de druk door pro-ana coaches, (v) chantage en tot slot (vi) het fysiek afspreken. §3.5 gaat specifiek in op de resultaten die zijn gevonden met betrekking tot de minderjarige respondenten. In §3.6 wordt afgesloten met een resumé.

3.1 Onderzoeksmethode en dataset

3.1.1 Onderzoeksmethode

Voorafgaand aan het onderzoek was het van belang te indexeren op welke wijze de doelgroep, in case de meisjes met een eetstoornis die contact hebben (gehad) met een of meerdere pro-ana coaches, het beste benaderd kon worden voor het onderzoek. Om de kans op respons te vergroten, is gekozen voor het plaatsen van een blog, het uitzetten van een survey en het houden van telefonische, dan wel schriftelijke interviews.

Op de e-community Proud2Bme is op 2 mei 2019 een blog geplaatst. In deze blog is de informatie gepresenteerd die voortkwam uit het onderzoek naar pro-ana coaches middels

de lokprofielen.⁴⁵ In deze blog staat beschreven hoe deze coaches te werk gaan, hoe een coach herkend kan worden en wat je zou kunnen doen als je contact hebt (gehad) met een dergelijke coach. Middels de blog is getracht herkenning te creëren en de stap kleiner te maken de doelgroep om mee te werken aan een survey. De vragen in de survey richten zich op de ervaringen die respondenten hadden/hebben (gehad) met een of meerdere pro-ana coaches. De survey kon over een periode van bijna acht weken worden ingevuld, te weten tussen 2 mei en 24 juni 2019.

Tot slot is in de blog verwezen naar Chat met Fier en Proud2Bme.⁴⁶ Bij Chat met Fier kunnen jongeren terecht die willen praten over geweld in afhankelijkheidsrelaties. Jongeren kunnen anoniem één op één met een hulpverlener praten. Zij luisteren naar de jongeren, geven hen informatie en helpen hen als ze dat willen. Lezers van de blog kunnen te allen tijde terecht bij Chat met Fier. Bij Proud2Bme kunnen jongeren terecht die worstelen met een eetstoornis of informatie willen over eetproblemen, anorexia, boulimia, eetbuitenstoornis, gezond eten en lifestyle.

3.1.2 Dataset

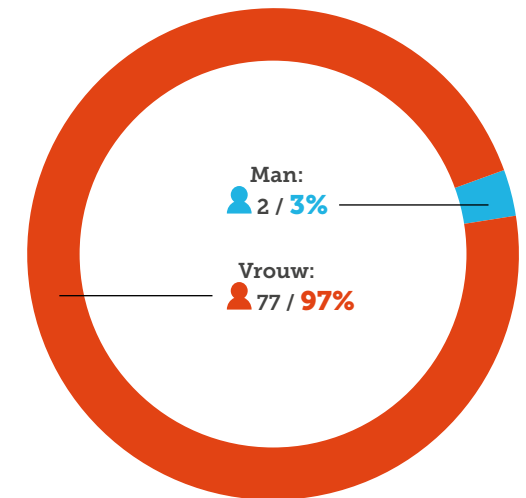
Over de periode 2 mei tot en met 24 juni 2019 zijn 212 respondenten gestart met het invullen van de survey. Van hen hebben 79 de vragenlijst volledig ingevuld. In dit onderzoek is ervoor gekozen om alleen de volledig ingevulde vragenlijsten mee te nemen in de analyse.

⁴⁵ Zie hoofdstuk 4 voor de resultaten die voorkomen uit de gesprekken.

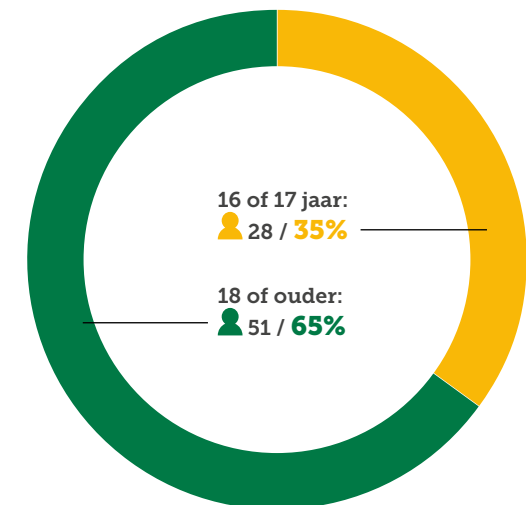
⁴⁶ Fier is het landelijk expertise- en behandelcentrum op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Zij bieden hulp aan slachtoffers, getuigen en plegers van geweld dat plaatsvindt binnen relaties. Voor de chat zie www.chatmetfier.nl Voor Proud2Bme zie www.proud2bme.nl.

Figuur 1. Demografische kenmerken van de respondenten (n=79)

1a. Geslacht

1b. Leeftijd

Het gaat in 97% van de gevallen om vrouwelijke respondenten. In totaal hebben twee mannen (3%) meegewerkt aan het onderzoek. Daarbij ging het om een 22-jarige man die contact heeft gehad met twee coaches (seks onbekend) en een 23-jarige man die contact heeft gehad met een vrouwelijke coach die hem wilde helpen met afvallen en daarvoor naaktfoto's aan hem vroeg. Deze respondent geeft daarnaast aan administrator te zijn van een Nederlandstalige pro-ana groep op Kik waar hij ook regelmatig (mannelijke) coaches tegenkomt die op zoek zijn naar meisjes/vrouwen om te coachen.

Het gegeven dat het aantal vrouwelijke respondenten zo hoog is, komt overeen met hetgeen in de literatuur naar voren komt over het aantal vrouwen in Nederland met anorexia. Daaruit blijkt dat 90-95% van de mensen met anorexia een vrouw is.⁴⁷ Vanwege de leeftijdsgrens die gesteld is aan het invullen van de survey, kan de respondentengroep overigens niet vergeleken worden met hetgeen in de literatuur naar voren komt ten aanzien van de leeftijd van meisjes met een eetstoornis.⁴⁸

3.2 (Eerste) contact met de pro-ana coach

In de survey is gevraagd naar verschillende facetten van het eerste contact met de coach. Zo is gevraagd naar (i) de vorm van het eerste contact, (ii) de duur van het contact en (iii) de leeftijd van de respondenten en de coach tijdens het eerste contact.

Uit figuur 2 komt naar voren dat het eerste contact tussen de pro-ana coaches en de meisjes in meer dan de helft van de gevallen plaatsvindt via Kik. Het contact verloopt in mindere mate via pro-ana websites en WhatsApp. Echter, deze cijfers

behoeven enige nuance. De vraagstelling vanuit de survey kan er namelijk toe geleid hebben dat de respondenten die via het medium Kik benaderd zijn door coaches, dit contact als 'eerste contactmoment' bestempeld hebben, terwijl zij daarvoor mogelijk al een oproep geplaatst hadden op een pro-ana website.⁴⁹

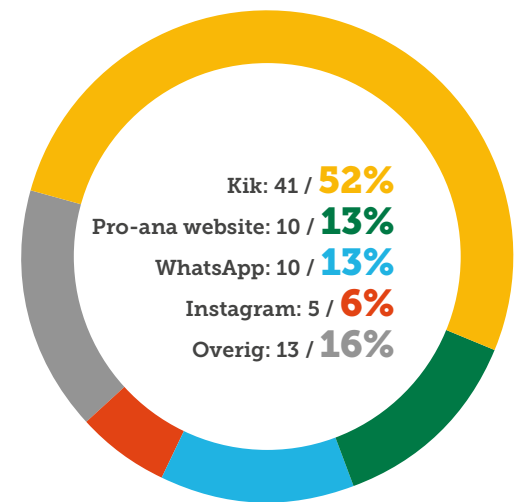
Verdieping

Tijdens de interviews (n=14) is dieper doorgevraagd op de vorm van het eerste contact. Daaruit blijkt dat 93% van de respondenten vertelden dat zij in eerste instantie het internet gebruikten, in casu pro-ana websites, voor tips hoe meer af te vallen. Op deze sites is veelal een chatblog of een (openbaar) forum aanwezig waar door eenieder berichten geplaatst kunnen worden, bijvoorbeeld voor hulp bij afvallen. Gevraagd naar wanneer het eerste contact met de pro-ana coach plaatsvond, bleek dat dit contact veelal via een forum op een pro-ana website tot stand kwam. De respondenten gaven aan dat ze voornamelijk via Kik werden benaderd door pro-ana coaches nadat zij zelf een oproep hadden geplaatst op een pro-ana forum met daarin genoemd hun Kik-naam.

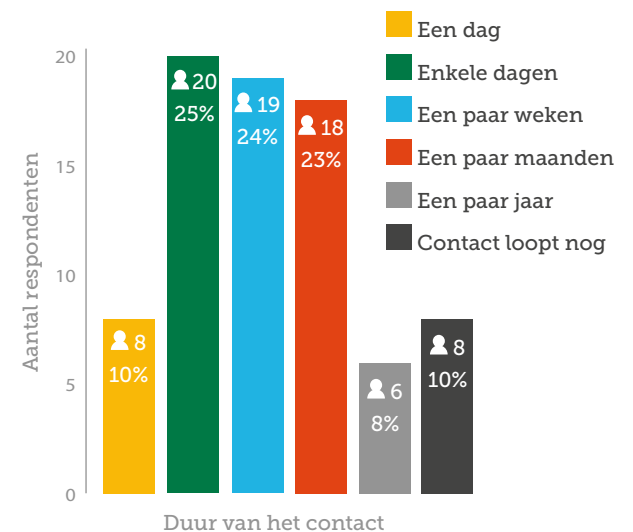
Uit de survey (n=79) blijkt respondenten in 82% van de gevallen benaderd zijn door een pro-ana coach. In 10% van de gevallen benaderde de respondent de coach zelf. In 8% van de gevallen is het niet duidelijk geworden wie het eerste contact heeft gelegd.⁵⁰

Uit de surveys blijkt dat de duur van het contact varieert van één dag tot een aantal jaar. Acht respondenten hebben aangegeven dat het contact nog liep toen zij de survey invulden.

Figuur 2. Vorm van eerste contact (n=79)

Figuur 3. Duur van het contact (n=79)

47 Zie §2.1.

48 Vanwege het toestemmingsvereiste voor onderzoek met minder-jarigen is ervoor gekozen de leeftijdsgrens van het onderzoek op 16 jaar te houden.

49 De vraagstelling in de online vragenlijst was als volgt: Via welk forum en/of app en/of social media ben je met de coach in contact gekomen?

50 Totaal n=79, 82% staat gelijk aan n=65, 10% staat gelijk aan n=8, 8% staat gelijk aan n=6.

Tabel 1. Redenen waarom het contact gestopt is

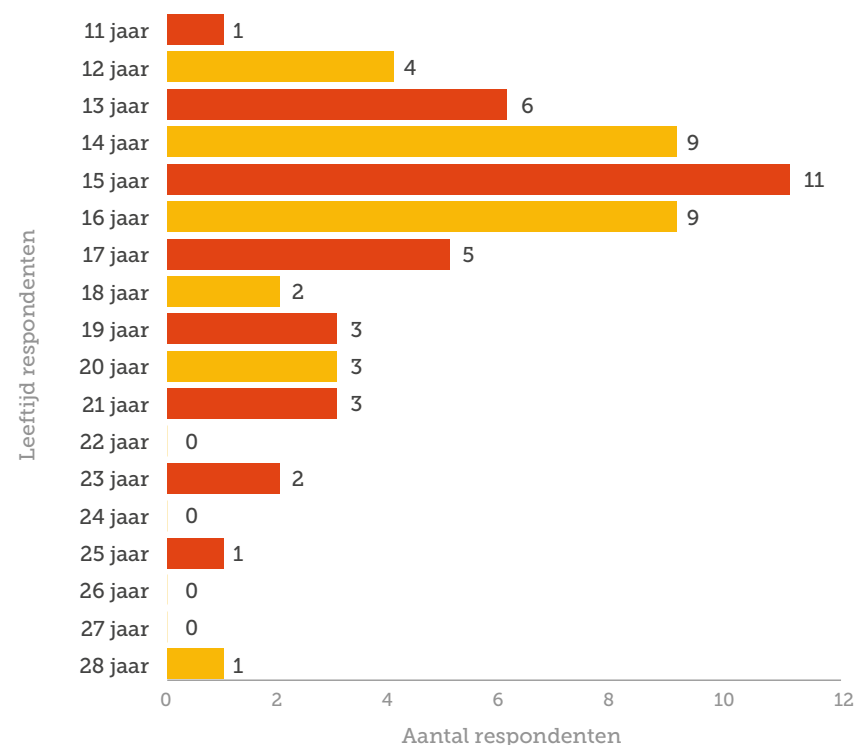
REDEN	KORTE CONTACTDUUR (N=28)	MIDDELLANGE CONTACTDUUR (N=37)	LANGE CONTACTDUUR (N=6)
Respondent wil geen foto's meer sturen	3	2	-
Geen vertrouwen in de coach/coach had andere (kwade) bedoelingen	13	9	2
Door (ingrijpen van) derden	4	2	2
Angst/bang voor coach	5	5	1
Respondent is niet meer pro-ana	-	7	1
Respondent wil niet afspreken/geen seks	-	3	-
Respondent heeft coach geblokkeerd/account is verwijderd	3	9	-
Totaal	28	37	6

Wanneer onderscheid wordt gemaakt tussen een korte contactduur (één dag en enkele dagen), middellange contactduur (een week tot een paar maanden) en een lange contactduur (een jaar tot een paar jaar) dan valt het volgende op. Alleen in het geval van een korte en een middellange contactperiode wordt het contact verbroken omdat de respondent geen foto's (meer) wil sturen. Daarbij ging het in één geval om naaktfilmpjes voor een webcam. Verder blijkt de wil om geen pro-ana meer te zijn en derhalve het contact te verbreken, alleen een rol te spelen bij een middellange en lange contactperiode met de coach. Het weigeren af te spreken of het hebben van seks blijkt ook alleen bij een middellange contactduur een rol te spelen. Ten aanzien van het laatste, geeft een respondent aan dat zij geen seks met hem wilde hebben en ook geen filmpjes meer wilde sturen waar zij zichzelf zou bevredigen. Een andere respondent geeft aan dat haar coach wilde dat zij in de prostitutie zou gaan werken, want 'ze was toch enkel maar goed voor seks'. Dat wilde zij niet, daarom heeft zij het contact met de coach verbroken. Dit is hetgeen de respondent in haar eigen woorden erover zegt:

"Ik had een helder moment (een gezonde ik) en ik wilde het contact met hem verbreken, omdat ik wist dat hij me in de prostitutie wilde (wat ik zelf ook 'wilde', want ik dacht inmiddels dat ik alleen goed was voor seks). Hij werd ontzettend kwaad toen ik zei dat ik het contact wilde verbreken: 'Je komt niet van me af, ik zit toch al in je hoofd.'"- Respondent survey

Ook het aantal coaches met wie de respondenten contact hebben gehad varieert. Drieënveertig procent van de respondenten (n = 79) geeft aan met 2 – 5 coaches gesproken te hebben. Negenendertig procent geeft aan met één coach gesproken te hebben. Enkele respondenten geven aan met 6 – 10 coaches contact te hebben gehad (5%) en 13% blijkt met meer dan tien coaches gesproken te hebben.^{51, 52}

Figuur 4. Leeftijd respondenten tijdens eerste contact

51 Totaal n=79, 43% staat gelijk aan n=34, 39% staat gelijk aan n=31, 13% staat gelijk aan n=10 en 5% staat gelijk aan n=4.

52 Het uitsplitsen naar het aantal coaches in combinatie met de contactduur leidt tot een te sterke variatie waar geen eenduidig beeld uit ontstaat. Dit is daarom niet opgenomen in dit rapport.

Uit figuur 4 blijkt dat 75% van 60 respondenten minderjarig was ten tijde van het eerste contact met de coach(es).⁵³ De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 16 jaar. De grootste groep is tussen de 14 en 16 wanneer zij een pro-ana coach ontmoeten. De jongste respondent ten tijde van het eerste contact is 11 jaar oud en de oudste 28 jaar. Het beeld van jonge meisjes die worstelen met een eetstoornis komt in dit verband overeen met de literatuur. Echter, hetgeen nieuw is, is dat deze meisjes ook al op jonge leeftijd worden benaderd door pro-ana coaches.⁵⁴

3.3 Wie zijn de coaches?

Van de 79 respondenten geeft 29% aan dat zij contact hadden met een vrouwelijke coach. In 67% ging het volgens de respondenten om een mannelijke coach.⁵⁵ Dat betekent niet dat de coaches ook zijn wie ze zeggen dat ze zijn. Illustratief is de volgende quote ontleend aan een van de geïnterviewde respondenten:

“Toen ze in het begin zei dat ze mij wilde helpen, kwam ze wel gewoon aardig over en dus vertrouwde ik haar eigenlijk wel. Toen ze later begon over die fotoshoot en over het sturen van foto's dacht ik 'eigenlijk wil ik dit gewoon niet' en vroeg ik mezelf af of ze wel echt een vrouw was. Ik snap niet waarvoor een vrouw zulke foto's zou willen. Dus daarna vertrouwde ik haar niet meer.”-R8

Uit figuur 5 blijkt dat bijna de helft van de respondenten (49%) aangeeft dat hun coach tussen de 21 – 30 jaar is. Elf procent gaf

aan dat hun coach tussen de 18 en de 20 jaar was en in 17% van de gevallen was de coach ouder dan 30 jaar. Van de overige 19% is de leeftijd van de coach onbekend gebleven. Drie respondenten hebben deze vraag niet ingevuld. Wanneer gekeken wordt naar de gemiddelde leeftijd van de coaches, blijkt dat zij gemiddeld 28 jaar oud zijn.⁵⁶

In §3.2 is de gemiddelde leeftijd van de meisjes (16 jaar) besproken ten tijde van het eerste contact met de coach. Wanneer dit vergeleken wordt met de gemiddelde leeftijd van de coaches (28 jaar) blijkt dat er een verschil is van gemiddeld 12 jaar. Het gaat derhalve voornamelijk om meerderjarige mannelijke coaches die minderjarige meisjes benaderen met het voorstel hen te willen helpen af te vallen. Een van de respondenten zegt het volgende hierover:

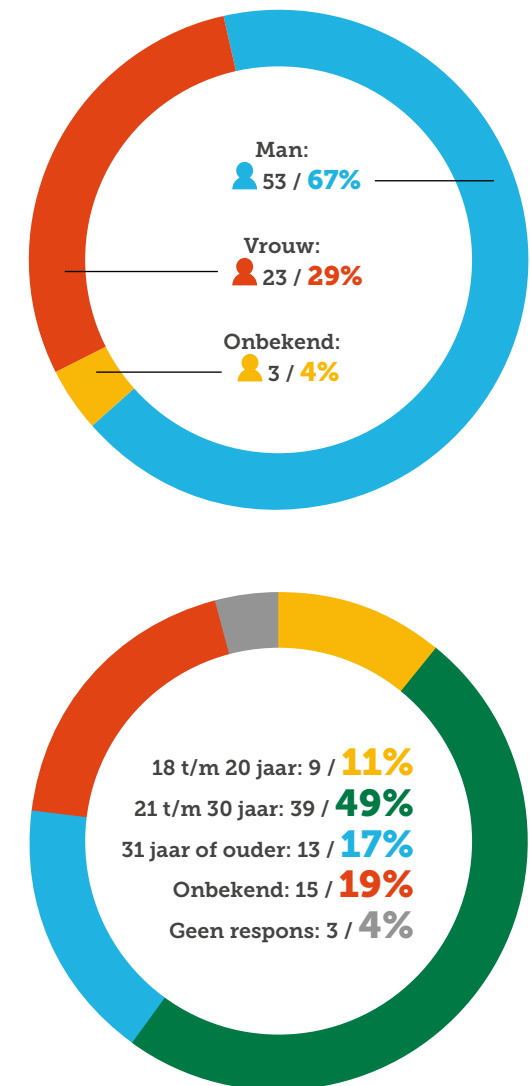
“De gesprekken waren heel fijn. Maar ik wist wel dat er iets mis was, want ik was 13 en zij waren volgens mij 21 en 24 jaar, dus dat was wel een groot leeftijdsverschil. Het was wel erg liefdevol. Maar het was wel een beetje gek dat zo iemand met een dertienjarige wilde praten op die manier. –R11

“Ik heb wel eens met mannen afgesproken. Soms waren ze echt dertig. En ik was toen elf.” –R6

3.4 Werkwijze van de coaches

Uit de surveys en uit de interviews ontstaat het beeld dat het veelal gaat om kwetsbare meisjes die benaderd worden door pro-ana coaches. In deze paragraaf wordt daarom eerst ingegaan op de kwetsbaarheid van de doelgroep, om daarna in te gaan op de verschillende stappen die een coach blijkt te ondernemen gedurende het gesprek met de meisjes. Hierbij gaat het om (i) het winnen van vertrouwen en het creëren van

Figuur 5. Sekse en leeftijd van de coaches (n=79)

⁵³ Van 60 respondenten is de exacte leeftijd bekend ten tijde van het eerste contact. Om die reden is de totaal N in dit geval 60 in plaats van 79. De gemiddelde leeftijd is dan enkel gebaseerd op het aantal leeftijden dat bekend is.

⁵⁴ Zie §2.1

⁵⁵ In de overige 3% was dit volgens de respondenten onbekend.

⁵⁶ De gemiddelde leeftijd is enkel gebaseerd op exacte leeftijden die bekend zijn (n = 39) en dus niet op alle 79.

een afhankelijkheidsrelatie, (iii) het vragen naar foto's en/of filmpjes, (iii) het opvoeren van de druk, (iv) het chanteren met het verkregen beeldmateriaal en (v) het fysiek afspreken.

3.4.1 Kwetsbaarheid van de doelgroep

Tijdens de interviews (n=14) is een aantal punten naar voren gekomen dat meisjes mogelijk kwetsbaar maakt voor een pro-ana coach.⁵⁷ Zo blijkt uit de interviews dat de eetstoornis zich in veel gevallen al in een vroeg stadium ontwikkelt. Bij elf respondenten ontwikkelde de eetstoornis zich aan het begin van de pubertijd, namelijk rond hun 12/13e levensjaar. Bij drie respondenten begon de eetstoornis eerder; toen zij 8, 10 en 11 jaar waren. Onzekerheid blijkt bij de ontwikkeling van de eetstoornis een voornamelijk rol te spelen. Deze onzekerheid kent verschillende oorzaken. Van de respondenten geeft 50% aan dat zij onzeker waren doordat zij vroeger (veel) gepest zijn en/of seksueel misbruikt zijn door een bekende en daardoor een trauma hebben opgelopen (29%). Bij 29% van de respondenten was sprake van depressiviteit al dan niet in combinatie met zelfbeschadiging en suicidaliteit.⁵⁸ Een van de respondenten zegt hierover:

“Toen ik in de eerste klas van de middelbare school kwam, was ik heel erg onzeker en was ik veel bezig met eten. Ik was ervan overtuigd dat ik dik was en dacht dat alles beter zou worden als ik dunner zou zijn. [...] Het stond allemaal een beetje in verbinding. Ik had een eetstoornis, depressies, was heel erg suïcidaal en op een gegeven moment deed ik aan zelfbeschadiging. Het stond allemaal in verband met elkaar”. – R6

Vier respondenten (29%) vertelden daarnaast dat het afvallen hen ook hielp een goed gevoel te krijgen over zichzelf en hun lichaam. Ze hadden het gevoel eindelijk ergens goed in te zijn en het gaf hen ook het gevoel ergens zelf de controle over te hebben.

“Ik had altijd het gevoel dat ik niet goed genoeg was en dat ik nooit iets goed deed of kon doen. Toen ik afviel, wat eigenlijk heel makkelijk ging, dacht ik ‘hé, ik kan wel iets.’” – R5

3.4.2 Vertrouwen winnen en creëren afhankelijkheidsrelatie

“Als je eet, moet je jezelf snijden. Ik zit hier niet voor mijn lol. Ik help je en kijk wat ik er voor terug krijg”- Respondent uit de survey met een uitspraak van een pro-ana coach

Zoals in §3.2 naar voren kwam varieert de duur van de gesprekken van een dag tot enkele maanden. Slechts een klein deel (8%) heeft jarenlang contact met dezelfde coach(es).⁵⁹ Hetgeen blijkt uit de data is dat coaches binnen een relatief korte tijd een band trachten op te bouwen om het vertrouwen van het meisje te winnen. De wijze waarop de coaches vertrouwen winnen varieert.

Uit de interviews (n=14) blijkt dat er verschillende strategieën gehanteerd worden om vertrouwen te winnen bij het meisje. Er kan op basis van de data onderscheid gemaakt worden tussen twee overkoepelende strategieën; enerzijds zijn er de coaches die meisjes op een begripvolle, persoonlijke wijze benaderen en anderzijds zijn er of zij benaderen hen op een zakelijke wijze.

Begripvol

Drie respondenten geven expliciet aan dat er door de coaches is ingespeeld op hun onzekerheden. De coach omschrijven zij als begripvol en hij bevestigt en versterkt hun onzekerheden over henzelf en hun lichaam. De coach speelt hier vervolgens op in door haar wens om af te vallen serieus te nemen en aan te geven dat hij daarmee kan helpen. De coach stelt zich ook hierbij begripvol en aandachtig op met het doel een vertrouwensband te creëren. Vier respondenten geven tevens aan dat hun coach oprecht interesse toonde en hen complimentjes gaf. Hetgeen de vertrouwensband lijkt te versterken. Een van de respondenten zegt hierover het volgende:

“De gesprekken met de coaches zijn op dat moment geweldig. Iemand luistert naar je, neemt je serieus en wil je helpen. Het gesprek met de scout heb ik als heftig ervaren. [...] Toch ga je er in mee, omdat je hoopt dat het waar is. En je bent zo naïef als het maar kan. Je wil tenslotte niet meer dat vette varken zijn. Je wil je ouders trots maken en een mooie dochter zijn.” – R3

Zakelijk

Zes respondenten gaven daarentegen aan dat coaches bij hen vertrouwen creëren door zich voor te doen als een deskundige op het gebied van afvallen. De coaches kwamen zakelijk over en lieten merken dat zij verstand hadden van voedsel en afvallen. Om dit vertrouwen te versterken deelden coaches ook foto's van zichzelf en/of van andere meisjes die ze hadden geholpen. Dit was bij drie respondenten het geval. Een van de respondenten zegt het volgende hierover:

“Ik denk voornamelijk doordat hij ook informatie over voeding vertelde en al een klein schema voor me gemaakt had. Hij zei ook nog dat ik om de drie dagen foto's van mijn

⁵⁷ Alle geïnterviewde (n=14) zijn vrouwen en zijn in contact (geweest) met een of meerdere pro-ana coach(es).

⁵⁸ Totaal n=14, 50% staat gelijk aan n=7 en 29% staat gelijk aan n=4. De factoren sluiten elkaar niet. Vandaar dat het totaal aantal percentage geen 100% is.

⁵⁹ Totaal n=79, 8% staat gelijk aan n=10.

lichaam moest sturen. Hij stuurde ook foto's van andere meisjes naar mij hoe dun zij waren en vertelde dat zij ook foto's van zichzelf hadden gestuurd. Voor mijn gevoel leek hij daarom en dacht ik 'diegene weet het wel'." –R11

Naast bovenstaande factoren zijn er ook twee externe factoren die ertoe leiden dat meisjes met een eetstoornis extra vatbaar zijn om in een afhankelijkheidsrelatie met een pro-ana coach terecht te komen. Enerzijds blijkt uit de interviews dat het vertrouwen in de coach ook gevoed kan worden door de eetstoornis. Dat was bij acht van de veertien respondenten het geval (57%). De respondenten geven aan dat ze zo graag wilden afvallen, dat het voor hen niet uitmaakte wat ze daarvoor moesten doen. Een respondent gaf aan dat er in haar hoofd continu een strijd is tussen haar verstand en haar eetstoornis. Een beeld dat bevestigd wordt door de surveys. Een van de respondenten beschrijft het als volgt:

"Als ik in mijn hoofd kijk, zit er een stuk verstand en een stuk eetstoornis. Op dat moment in zo'n gesprek, dan neemt die eetstoornis het van mij over en dan draait alles om de ander die mij kan helpen. Ik moet daar op vertrouwen. Als diegene daar op doorgaat en daarop weet in te spelen, dan ben ik op een gegeven moment mijn verstand kwijt. Zo heb ik ook allemaal foto's en dingen verstuurd die ik achteraf nooit had willen sturen. Als ik nu terugkijk, denk ik.. op een helder moment zou ik dat nooit sturen. Hoe kan dat? Hoe kan ik zo dom zijn geweest? Maar op dat moment had ik dat niet helemaal door en was ik er gewoon niet helemaal bij met mijn verstand." – R4

Anderzijds blijkt dat er ook onderling competities gaande zijn tussen meisjes met eetstoornissen wie het beste of snelste afvalt. Deze competitie kan ertoe leiden dat meisjes meer risico nemen, waardoor ze de keuze maken/kunnen maken om contact te leggen met pro-ana coaches en/of dit contact door te zetten, ondanks de waarschuwingssignalen. Twee respondenten zeggen hierover het volgende:

"Ik deed thuis alsof ik ergens anders had gegeten en deed aan heel veel bewegen. We deden wedstrijpjes wie er in een zo kort mogelijke periode zoveel mogelijk kon afvallen of zo lang mogelijk kon vasten." – R3

"Als dit écht iemand is die me kan helpen, dan wil ik niet dat anderen over hem te weten komen want er heerst wel ergens een soort van competitie, ook al doe je alsof je elkaar beste vriendin bent." –R9

De verschillende strategieën sluiten elkaar overigens niet uit. Niettemin, de algemene lijnen binnen de strategieën (het vertrouwen winnen en zo een afhankelijkheidsrelatie creëren) blijven gelijk bij alle coaches. Ongeacht welke strategie de coach gebruikt, de regie binnen de (afhankelijkheids)relatie die gecreëerd wordt, komt in alle gevallen bij de coach te liggen.

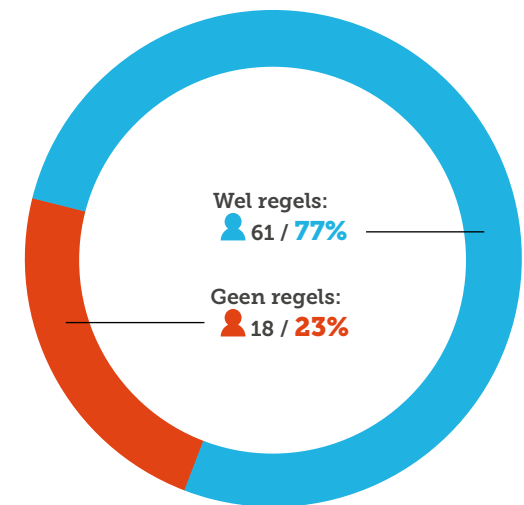
3.4.2.1 Regels en straffen

Uit het onderzoek blijkt dat coaches als onderdeel van de afhankelijkheidsrelatie, ook regels oplegt waar het meisje zich aan dient te houden. Zo blijkt dat bij 77% van de respondenten regels opgelegd is. Deze regels hebben voornamelijk betrekking op hetgeen meisjes mogen eten, het aantal workout/sporttoefeningen die ze moeten doen, het aantal maximaal in te nemen calorieën per dag, maar ook het maken van foto's (van o.a. lichaam en eten) en het periodiek doorgeven van het gewicht zodat de coach hun 'voortgang' kan controleren. De regels sluiten elkaar niet uit, zo blijkt uit de surveys. Van de respondenten geeft 68% aan meerdere regels te hebben gekregen van de coach.⁶⁰ Daarbij ging het om een combinatie van twee tot vijf regels.

Van de 61 meisjes die aangeven regels te hebben gekregen van hun coach, hebben 17 respondenten aangegeven dat dit gepaard ging met straffen (28%). Zij dienden zichzelf bijvoorbeeld te straffen als zij te veel aten of een van de andere regels

⁶⁰ Totaal n=61, 68% staat gelijk aan n=42.

Figuur 6. Regels opgelegd door coaches

Figuur 7. Meest genoemde regels door coaches

Workout/sporttoefeningen:

22 keer genoemd

Aantal maximaal in te nemen calorieën:

19 keer genoemd

Eetlijst met wat wel en niet gegeten mag worden:

32 keer genoemd

Foto's maken (van o.a. lichaam, eten):

16 keer genoemd

Gewicht of eten doorgeven:

10 keer genoemd

Overig (oefeningen op camera, laxemiddelen nemen, maximaal BMI, langzamer afvallen, liegen, snel reageren, buikomvang meten):

9 keer genoemd

overtraden, maar het kwam ook voor dat de coach hen zelf zou straffen. Welke straffen opgelegd zijn of zouden worden is bij 13 van de 17 respondenten niet bekend geworden. Niettemin is een aantal voorbeelden naar voren gekomen van opgelegde straffen: Bij de overige vier respondenten zagen de straffen op zelfbeschadiging. Meisjes moesten zichzelf beschadigen of snijden als zij niet genoeg afvielen per dag of wanneer ze zouden eten. Een respondent moest bijvoorbeeld wasknijpers op haar buik vastknijpen. In de overige gevallen is gesproken over 'straffen', maar het is niet duidelijk op welke manier deze straffen tot uiting kwamen of zouden komen. Uit de surveys en uit de interviews blijkt niettemin dat de respondenten zich, ondanks de straffen, zich aan de regels hielden.

"De gesprekken waren erg lastig, maar ook erg fijn. Het was wel erg moeilijk wanneer ik mezelf als straf moest snijden op film [...] Of ik moest expres laxeertabletten nemen of mezelf slaan.[...] Ik heb deze straffen altijd uitgevoerd, omdat ik in mijn hoofd maar bleef doorgaan dat ik het verdiende"- R2

"Ik voelde me benauwend. Alsof ik in een hoekje gedrukt zat, alsof ik maar moest doen wat hij zegt. Het is toch een soort macht die hij heeft. Ik bedoel, hij heeft persoonlijke dingen van jou in handen. En hij, ook al doet hij zich voor als een zij. En ik bedoel.. de naam 'coach' zegt het al. Hij staat wel boven jou. Het zou mijn leraar kunnen zijn. Daar zeg je ook u tegen en dat is met een coach ook zo. Hij heeft toch een stukje macht. Hij heeft meer kennis en hij kan mij helpen. En als je dan op zo'n kwetsbare manier zulke persoonlijke dingen deelt, zorgt dat ook voor een stukje benauwing." -R4

"Hij had bijvoorbeeld een keer een straf bedacht waarbij ik allemaal wasknijpers op mijn buik moest zetten. Dat was om mezelf te straffen. Daar moest ik dan een foto van maken om te laten zien dat ik het echt had gedaan. Ik deed het maar, want ik was best wel jong". -R6

3.4.2.2 Contact met derden over de coach

Aan 47% van de respondenten is door de coach gevraagd/gezegd met niemand te praten over hun contact.⁶¹ Hierover is verder niets bekend, omdat in de surveys geen aanvullende vragen zijn gesteld op dit punt. In de interviews is hierop wel doorgevraagd. Een respondent gaf aan:

"Hij zei ook meteen dat ik niet tegen mijn ouders, therapeut en vriend mocht zeggen dat ik hem kende. Ik moest het tussen ons houden en ik moest alleen naar hem luisteren en niet naar anderen, want hij had het beste met me voor en alle anderen wilden alleen maar dat ik dik werd volgens hem." -R12

Uit de interviews bleek tevens dat meisjes vaak zelf niet over hun contact met de coaches willen praten. Schaamte blijkt hierin een grote rol te spelen (50%), net zoals de angst voor het oordeel of onbegrip van anderen (21%).⁶² Vier respondenten geven zelfs aan dat zij met niemand gesproken hebben over het contact met de coach tot aan het telefonisch interview dat is afgenomen in het kader van dit onderzoek. Vier andere respondenten vertelden dat zij hun ervaringen enkel online gedeeld hadden met lotgenoten. Dit verstrekt het beeld dat er een taboe heerst onder de respondenten om te praten over het contact met hun pro-ana coaches. Respondenten verwoordden het als volgt:

Interviewer (I): Hoe komt het dat je het daar met niemand over hebt gehad?

Respondent (R): Omdat niemand wist dat ik in die groepen zat. Later wisten mensen het wel. Toen mijn ouders het wisten, moest ik naar therapie. Toen dat voorbij was ben ik weer in zo'n groep gegaan. Eigenlijk zat ik dat de hele tijd al. Maar daarna wilde ik het echt geheim houden, omdat ik niet weer naar therapie wilde. -R13

I: Wat voor regels had hij gegeven?

R: Met niemand erover praten, maximaal een bepaald aantal calorieën per dag, zo veel keer sporten.

I: Waarom mocht je er met niemand over praten?

R: Omdat het verder niemand wat aanging. Ergens vond ik dat hij daar gelijk in had. Als je het mensen gaat vertellen dan gaan ze zich ermee bemoeien en dat was iets wat ik niet wilde.

I: Heb je het er vervolgens met iemand over gehad?

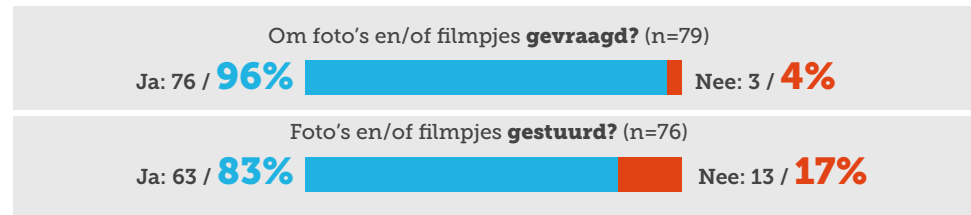
R: Nee. Omdat hij het niet wilde, maar ook uit schaamte. Ik dacht: 'je bent echt een sukkel dat je dit gedaan hebt.' - R14

61 Totaal n=79, 47% staat gelijk aan n=37.

62 Totaal n=14, 50% staat gelijk aan n=7 en 21% staat gelijk aan n=3.

3.4.3 Het verkrijgen van foto's en/of filmpjes

Figuur 8. Vraag naar foto's en/of filmpjes

De volgende stap van de coach, in casu na het winnen van het vertrouwen van het meisje, is het vragen naar foto's en/of filmpjes. Zoals blijkt uit figuur 8 is er in bijna alle gevallen door de pro-ana coach gevraagd naar foto's en/of filmpjes (96%). Van de 76 respondenten heeft 83% ook daadwerkelijk foto's en/of filmpjes gestuurd naar de coach. In tabel 2 staat om wat voor foto's en filmpjes gevraagd is en hetgeen gestuurd is.

Tabel 2. Vraag naar foto's en/of filmpjes

SOORT BEELDMATERIAAL	GEVRAAGD (N=76)	%	GESTUURD (N=63)	% ⁶³
Voorkant	59 ⁶⁴	78%	51	86%
Zijkant	53	70%	44	83%
Achterkant	44	58%	31	70%
(Strakke) kleding	32	42%	33	103%
Ondergoed	65	86%	42	65%
Zonder kleren aan	45	59%	18	40%
Van oefeningen die ik moest doen	26	34%	19	73%
Anders	14 ⁶⁵	18%	10 ⁶⁶	71%
Ik heb niets gestuurd	-	-	10	-

⁶³ De percentages van het aantal gestuurde foto's zijn gebaseerd op het aantal gevraagde foto's per soort foto. Voorbeeld: 86% betreft 51 van de 59 gevraagde foto's van de voorkant van het lichaam.

⁶⁴ Mogelijk zit er overlap in de soorten beeldmateriaal, bijvoorbeeld in het geval van een foto van de voorkant zonder kleren aan. Dergelijke foto's kunnen in de tabel twee of meer keer zijn meegeteld.

⁶⁵ Daarbij gaat het om de volgende foto's en/of filmpjes: foto's van de weegschaal (1), gezicht (2), seksueel getinte foto's (4), buik (1), opdrachten (2), het uitbraken van eten (1), eten (1), straf (1) en onbekend (1).

⁶⁶ Daarbij gaat het om de volgende foto's en/of filmpjes: foto's van straffen (1), gezicht (3), buik (1), eten (1), opdrachten die respondent moest uitvoeren (niet bekend of dat oefeningen zijn of straffen (1)), zelfbeschadiging (1) en seksueel getinte foto's (2).

Van de 76 respondenten die gevraagd zijn om foto's en/of filmpjes te sturen, heeft 65% aangegeven dat de coach deze foto's en/of filmpjes wilde ontvangen voor een zogenoemde 'bodycheck'.⁶⁷

Bodycheck

Een 'bodycheck' is een serie van foto's van met name de voorkant, zijkant en achterkant van het lichaam van het meisje om zo te kunnen beoordelen waar het 'vet' zich bevindt dat eraf zou moeten. Dat was volgens de coaches nodig omdat zij op die manier een passend schema kunnen opstellen en het beste advies kunnen geven om af te vallen.

Vijfentwintig procent van de coaches vroeg ook om foto's van de meisjes zodat ze hun progressie konden bekijken.⁶⁸ Andere redenen kwamen incidenteel voor, zoals de vraag naar foto's als straf, foto's voor een kledingwebsite, in ruil voor hulp bij het afvallen, omdat het meisje uitgehongerd moest worden of omdat de coach anders boos zou worden.

Hetgeen opvalt is dat 86% van de respondenten is gevraagd foto's te sturen in ondergoed en in 59% van de gevallen betrof het naaktfoto's.⁶⁹ Daarnaast heeft 5% van de respondenten aangegeven dat hun coach expliciet vroeg om seksueel getint beeldmateriaal.⁷⁰ Daarbij ging het om foto's van intieme lichaamsdelen en/of filmpjes van zelfbevrediging.

In tabel 2 is opgenomen wat de respondenten gedeeld hebben met hun coach(es). Uit deze tabel blijkt dat met name gehoor is gegeven aan het versturen van foto's van de voorkant en zijkant van het lichaam van het meisje (86% en 83%)⁷¹. Tevens blijkt dat meer respondenten foto's in kleding hebben gestuurd dan dat daar naar is gevraagd door de coaches. Dit verschil kan verklaard worden doordat respondenten mogelijk geen andere foto's wilden sturen naar de coach en daarom foto's in kleding stuurden. Van de 65 respondenten die gevraagd zijn om foto's in ondergoed te sturen, blijken 42 respondenten dit vervolgens gedaan te hebben (65%). Daarnaast heeft 40% gehoord gegeven aan het sturen van naaktfoto's.⁷² Van de overige foto's die gedeeld zijn (71%), gaat het in 20% om seksueel getinte foto's.

⁶⁷ Totaal n=76, 65% staat gelijk aan n=49.

⁶⁸ Totaal n=76, 25% staat gelijk aan n=19.

⁶⁹ Totaal n=76, 86% staat gelijk aan n=65 en 60% staat gelijk aan n=45.

⁷⁰ Totaal n=76, 5% staat gelijk aan n=4. Zie ook voetnoot 68.

⁷¹ Foto's voorkant: totaal n=59, 86% staat gelijk aan n=51. Foto's zijkant: totaal n=53, 83% staat gelijk aan n=44.

⁷² Totaal n=45, 40% staat gelijk aan n=18.

Interviews

De vraag naar foto's lijkt gangbaar te zijn onder de doelgroep, zo blijkt uit de interviews. Een respondent vertelt dat het in pro-ana groepen normaal is om foto's te delen met anderen zodat de rest van de groep kan zien hoeveel iemand is afgevallen. Een relevant verschil hierbij is echter dat een deel van de coaches niet alleen om foto's in kleding of foto's in ondergoed vragen, maar ook specifiek om naaktfoto's en ander seksueel getint beeldmateriaal. Dit laatste is niet gangbaar in pro-ana groepen, aldus de respondenten die geïnterviewd zijn.

“Toen vroeg hij of ik ook wat strakkere kleding aan kon doen. Dat begreep ik toen ook wel. Daarna vroeg hij ook foto's van mijn buik en bovenbenen. Alles was best wel normaal, omdat we over het algemeen ook dat soort foto's in pro-ana groepen sturen om te kijken hoe dun je was geworden of hoeveel je was afgevallen. En om te kijken of je bij iemand wel of niet haar ribben kon zien, dus dat was allemaal nog normaal in mijn ogen toen.” – R9

3.4.4 Opvoeren van druk door pro- ana coaches

Tabel 3. Vormen van dreiging

VORMEN VAN DREIGING/DWANG	
i.	De coach maakt misbruik van de kwetsbare positie
ii.	Uiten van fysieke dreigementen aan het meisje
iii.	Dreigen met het opzoeken van het meisje thuis

Van de respondenten geeft 78% aan dat zij zich onder druk gezet voelde om foto's en/of filmpjes te sturen.⁷³ Uit tabel 3 blijkt dat er verschillende vormen van dwang en manipulatie gebruikt worden door de coaches: (i) misbruik maken van kwetsbare positie, (ii) uiten van fysiek dreigementen en (iii) dreigen dat de coach het meisje gaat opzoeken.

Onder misbruik maken van de kwetsbare positie valt onder meer dat de coach dreigt geen hulp meer aan te bieden zolang geen foto's gestuurd worden, het aan derden te vertellen, het contact te verbreken en/of dat meisjes dik blijven zolang ze niet geholpen worden. Deze eerste categorie komt het meeste voor onder de respondenten. Het uiten van fysieke dreigementen (tweede vorm) bestaat voornamelijk uit dreiging tot pijnigen of straffen en de derde vorm spreekt voor zich. Er kunnen echter geen exacte getallen genoemd worden omdat de drie vormen ook vaak in combinatie voorkomen.

“Hij was heel direct en passief agressief. Hij manipuleerde me zo dat ik me schuldig voelde als ik de foto's niet zou sturen. Schuldig tegenover hem dat ik hem niet vertrouwde of dat ik zijn hulp niet dankbaar was en tegenover mijn eetstoornis dat ik niet echt wilde afvallen en dik wilde blijven”. – Respondent survey

Bovenstaande quote is ook illustratief voor de strijd die sommige meisjes in hun hoofd ervaren tussen hun verstand en hun eetstoornis. Coaches maken misbruik van deze tweestrijd bij het opvoeren van de druk op het meisje. Een aantal voorbeelden uit de survey onderstreep dat beeld:

“Als ik niet naar hem zou luisteren, zou hij mij niet helpen en zou ik altijd een dikzak blijven”. – Respondent survey

“Hij zei dat hij mij niet kon helpen als ik geen foto's zou sturen. Dat ik dan voor altijd lelijk en dik zou blijven. En dat niemand nog met mij wilde omgaan. Ik geloofde daarin.” – Respondent survey

“Hij zou me niet kunnen helpen zonder de foto's. Ik moest afvallen en ik moest het doen van de anorexia”. – Respondent survey

“Hij wekte bij mij de illusie dat hij mij zou helpen als ik die ene foto naar hem zou sturen. Ik zat zo diep in mijn eetstoornis, dat ik niet anders kon dan de foto's te sturen” – Respondent survey

“Ik moest deze coaches vertrouwen, het was een deel van mijn eetstoornis. Als ik geen foto's zou sturen kon ik ook niet geholpen worden en dat was wel wat mijn eetstoornis wilde: geholpen worden”. – Respondent survey

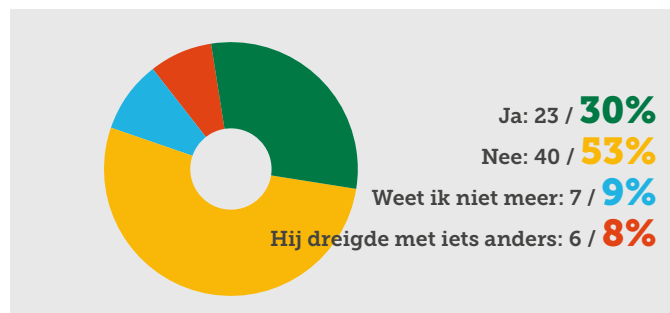
Tot slot gaf een respondent aan dat zij bang was dat haar coach haar kwam opzoeken wanneer zij geen foto's stuurde. Omdat zij eerder in de gedwongen prostitutie had gezeten, was ze bang dat de coach dezelfde persoon was als haar 'loverboy'.

“Hij dreigde mij op te zoeken. Doordat ik net weg was bij mijn loverboy, was ik heel bang dat hij het was en dat ik weer in de gedwongen prostitutie terecht zou komen, waar ik net uit weg was gekomen.” – Respondent survey

⁷³ Totaal n = 76, 78% staat gelijk aan n=59.

3.4.5 Chantage

Figuur 9. Chantage vanuit de coach (n=76)

Uit de survey komt naar voren dat in 30% van de gevallen door de coach gedreigd is om de gestuurde foto's en/of filmpjes online te plaatsen en/of te delen met anderen. Deze dreigementen gingen voornamelijk samen met de weigering van meisjes die foto's in kleren stuurden, om foto's in ondergoed te sturen (22%), naaktfoto's te sturen (30%), met de coach af te willen spreken (17%) en/of het contact met de coaches voort te zetten (30%).⁷⁴ Drie respondenten gaven aan dat het niet alleen bij dreiging is gebeven en dat de foto's en filmpjes ook daadwerkelijk zijn gedeeld door de coach middels social media (in dit geval via MSN en WhatsApp). Een respondent geeft aan dat haar foto's en contactgegevens zijn gedeeld op een seksite. Als gevolg daarvan werd ze gebeld door mannen die seks met haar wilde hebben.

Zes respondenten gaven aan dat de coach hen op een andere manier chanteerden. Tegen één respondent zei de coach dat hij haar zou komen opzoeken. Twee meisjes gaven daarnaast aan dat hij tegen hun ouders zou zeggen dat ze anorexia hadden en dat hij hun coach was en twee anderen gaven

aan dat de coach had gezegd dat hij hun telefoonnummer openbaar zou maken. Een meisje geeft aan gechanteerd te zijn, maar het chantagemiddel is bij haar onbekend gebleven.

3.4.6 Fysiek afspreken

In bijna 60% van de gevallen blijkt dat de coach op een gegeven moment heeft voorgesteld om fysiek af te spreken. Redenen die de coaches gaven voor een dergelijke afspraak waren verschillend. Zie hiervoor figuur 11.

Meer dan 30% van de coaches wilde met het meisje afspreken omdat hij haar beter kon helpen wanneer hij haar in het echt zou zien. Eenentwintig procent gaf aan dat haar coach samen wilde sporten of samen oefeningen wilde doen en hetzelfde aantal coaches gaf aan dat hij het meisje graag wilde zien, zodat ze elkaar konden leren kennen.

Hoewel deze verzoeken opmerkelijk te noemen zijn, komt ook een aantal andere opvallende verzoeken naar voren uit het onderzoek. Zo blijkt dat drie respondenten aangeven dat hun coach foto's wilde maken van hen tijdens de afspraak. Dit is opmerkelijk omdat uit de surveys en de interviews blijkt dat foto's gedurende het online contact worden gevraagd en de vraag is waarom een fysieke afspraak daarvoor nodig is. Twee van de drie respondenten geven in dit verband aan dat de coach zelfs een fotoshoot wilde doen tijdens de afspraak. Een ander opmerkelijk verzoek dat naar voren komt, is het verzoek om seks te hebben tijdens de afspraak. Zeventien procent van de respondenten gaf aan dat haar coach (waarschijnlijk) seks met haar wilde hebben. Een respondent gaf aan dat haar coach zei dat seks een sport zou zijn, maar ook opgevat kan worden als bedankje voor zijn hulp bij het afvallen. Dat laatste blijkt geen unicum, in 9% van de gevallen geven de respondenten aan dat hun coach het afspreken zag als 'een bedankje' voor zijn hulp. Hetgeen onder 'een bedankje' gevat moet worden, is niet bekend geworden in dit onderzoek.

Figuur 10. Fysieke afspraak voorgesteld door coach (n=79)

Ja: 47 / **59%** Nee: 32 / **41%**

Figuur 11. Redenen om af te spreken, meerdere antwoorden mogelijk (n=47)

Coach kan het meisje beter helpen met afvallen als ze elkaar in het echt zien

17 / 36%

Coach wilde afspreken om samen te gaan sporten

10 / 21%

Coach wilde afspreken om seks met het meisje te hebben

8 / 17%

Coach wilde het meisje graag beter leren kennen

10 / 21%

Coach wilde foto's maken of een fotoshoot houden

3 / 6%

Coach wilde afspreken als bedankje voor het helpen afvallen

4 / 9%

Coach wilde het meisje afvalpillen aanbieden

1 / 2%

Coach wilde afspreken om het meisje te straffen

1 / 2%

Coach wilde samen shoppen met het meisje om kleinere maten te kopen als motivatie

1 / 2%

Onbekend

4 / 9%

⁷⁴ Totaal n=23, 22% staat gelijk aan n=5, 30% staat gelijk aan n=7, 17% staat gelijk aan n=4 en 30% staat gelijk aan n=7.

De cijfers uit figuur 11 sluiten elkaar overigens niet uit. Bij meerdere respondenten (21%) zijn meerdere redenen gegeven door de coach om af te spreken.⁷⁵ Opvallend is dat wanneer de coach aangeeft seks te willen met het meisje er minimaal één extra reden is gegeven om af te spreken. Dat betekent dat de coach het hebben van seks mogelijk niet als enige reden benoemt om af te spreken, maar inkleedt met een van de andere redenen. In deze gevallen ging het om het helpen van het meisje (4), het leren kennen van het meisje (1), samen te sporten (1) en als bedankje voor zijn hulp (1). De respondenten zeggen hierover het volgende:

“Hij wilde afspreken zodat hij mij beter kon coachen tijdens het sporten en hij mij beter kon controleren. Ik viel namelijk niet zoveel af als verwacht.” – Respondent survey

“Hij wilde mij graag in het echt zien omdat hij mij als een goede vriend beschouwde.” – Respondent survey

“Het leek hem gezellig. En zo kon hij zien hoe dun ik echt was.” – Respondent survey

“Ze zeggen dat je eerst gebroken moet worden om daarna perfect te kunnen worden. Daarmee bedoelen ze dat ze eerst seks met je moeten hebben.” – R1

Tabel 4. Druk vanuit de pro-ana coaches

ONDER DRUK GEZET OM AF TE SPREKEN	AANTAL (N=31)	%
Coach kwam dwingend over	8	26%
Coach begon te dreigen	5	16%
Coach praatte meisje een schuldgevoel aan	4	13%
Meisje was bang dat coach voor haar deur zou staan	1	3%
Meisje vond het eng of spannend dat coach wilde afspreken	2	6%
Meisje voelde zich onder druk gezet vanuit haar eetstoornis	4	13%
Onbekend	7	23%
Totaal	31	100%

Bijna twee derde van alle meisjes die aangeven dat de coach voorgesteld heeft om af te spreken, geeft aan dat zij zich onder druk gezet voelden door de coach om in te stemmen (66%).⁷⁶ Zij gaven daarvoor verschillende redenen. De meerderheid geeft aan dat de coach erg dwingend overkwam en inspeelde op hun kwetsbaarheden. Daar komt bij dat de meeste coaches

geen genoeg namen met een nee en bleven herhalen dat ze graag wilden afspreken. Een respondent geeft expliciet aan dat de coach agressief werd als zij weigerde af te spreken. Deze respondent is desondanks niet ingegaan op zijn verzoek om fysiek af te spreken. Zij verwoordt het als volgt:

“Ik voelde me schuldig, want ik moest hem teleurstellen dat ik niet wilde komen. Weer werd door hem gezegd dat ik niet echt wilde afvallen als ik niet zou komen en dat ik dus gewoon dik wilde blijven. Als ik er nu niets aan zou doen, zou ik alleen maar zwaarder worden. Mijn eetstoornis was ook erg boos.” – Respondent survey

In 10 van de 47 gevallen (21%) geeft de respondent aan dat het tot een fysieke afspraak is gekomen. Bij 7 van de 10 afspraken is sprake geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag vanuit de coach. Eén meisje is naakt gefotografeerd, één meisje gaf aan dat de coach haar de hele tijd wilde aanraken en vier meisjes hebben tegen hun wil seks gehad met de coach. Van deze vier meisjes waren er drie minderjarig te tijde van de afspraak. Tot slot is van één respondent niet bekend geworden wat er is gebeurd tijdens de afspraak. De respondenten verwoorden het als volgt:

“Mijn coach stelde de afspraak voor. Het was ergens bij hem in de buurt. Ik was alleen met hem en er is veel gebeurd. Als ik het erover heb, heb ik meteen weer paniek. Tijdens de afspraak was het meer alsof ik naar mijzelf keek, in plaats van dat ik het zelf meemaakte. Ik heb uren gehuild toen ik thuis kwam en heb meerdere keren gedoucht. Ik bleef mij zo vies voelen en ik walg er nu nog steeds van. Maar ik was degene die niks zei, dus is het mijn eigen schuld. Achteraf had ik zeker behoefte aan hulp. Iemand die mij zou troosten en zou vertellen dat het wel goed kwam.” – R2

“Hij stelde de afspraak voor. De afspraak was ergens in het bos, ik was met hem meegegaan met de auto. We waren alleen daar. Ik wilde het eigenlijk niet, maar hij werd agressief en dreigde dat hij mijn ouders iets aan zou doen. Het liefst wilde ik vluchten, maar ik wist niet waar ik was. Uiteindelijk heeft hij aan me gezeten en na een worsteling heeft hij mij verkracht. Ik voelde me zo vies en ik schaamde me heel erg. Ik heb later nog een paar keer met hem afgesproken, omdat ik bang was dat hij waar zou maken waarmee hij gedreigd had.” – R1

“De coach bood mij afslankpillen aan. Als ik seks met hem zou hebben, zou ik korting krijgen. Ik heb het serieus overwogen. We hadden zelfs al een plek afgesproken waar we seks zouden hebben. Uiteindelijk is het niet doorgegaan. Ik weet niet meer waarom niet. [...] Als ik daar aan terug denk, vind ik het beschamend hoeveel ik ervoor over had om af te vallen.” – R3

⁷⁵ Totaal n=47, 21% staat gelijk aan n=10.

⁷⁶ Totaal n=47, 66% staat gelijk aan n=31.

3.5 Minderjarige meisjes en pro-ana coaches

Figuur 12. Aantal minderjarige respondenten (n=79)

In deze paragraaf wordt specifiek gekeken naar de respondenten die minderjarig waren ten tijde van het eerste contact met de coach. Van de 79 respondenten waren er 61 minderjarig (77%). Een aantal dingen valt op wanneer specifiek gekeken wordt naar deze groep.

Om te beginnen wordt gekeken naar het leeftijdsverschil met de coach. De gemiddelde leeftijd van de respondenten die minderjarig waren ten tijde van het eerste contact met de coach is 15 jaar. De jongste respondent was elf jaar oud. De gemiddelde leeftijd van de coaches met wie zij contact hebben (gehad) blijkt 27 jaar te zijn.⁷⁷ Gemiddeld genomen is er een leeftijdsverschil van 12 jaar. Zeventien coaches gaven aan 25 jaar of ouder te zijn. De oudste coach was 43 jaar.

Figuur 13. Regels opgelegd door coaches (n=61)

Uit figuur 13 blijkt dat 77% van de minderjarige respondenten regels voor het afvallen heeft gekregen van hun coach. Eenentachtig procent van deze respondenten kregen meerdere regels opgelegd.⁷⁸ De regels komen overeen met de regels die eerder in paragraaf 3.4.2.1 benoemd zijn. Daarbij gaat het vaak om een combinatie van het maximaal aantal calorieën, (meer) sporten, het uitvoeren van workout oefeningen en het sturen van foto's.

⁷⁷ Van 29 coaches was de leeftijd bekend toen zij contact hadden met de minderjarige meisjes. De gemiddelde leeftijd is dan ook gebaseerd op 29 coaches. Van tien coaches was de leeftijd onbekend, drie respondenten hebben aangegeven dat hun coach 'in de twintig' was. Deze zijn niet meegenomen in de berekening. Het totaal aantal respondenten komt in dit geval uit op n=45. Van de overige 16 respondenten kon enkel een leeftijdscategorie van de coach benoemd worden (18-20 jaar; 5, 21-30 jaar; 8 en 31 jaar of ouder;3). Ook zij zijn niet meegenomen in de berekening.

⁷⁸ Totaal n=47, 81% staat gelijk aan n=38.

Veertien respondenten (30%) zouden daarnaast ook straffen krijgen opgelegd wanneer zij zich niet aan de regels zouden houden.⁷⁹ In paragraaf 3.4.2.1 is benoemd dat het in vier gevallen ging om het aanzetten tot zelfbeschadiging; dit gaat in drie van de vier gevallen om minderjarige respondenten.

Tabel 5. Vraag naar foto's en/of filmpjes

SOORT BEELDMATERIAAL	GEVRAAGD (N=59)	%	GESTUURD (N=53)	% ⁸⁰
Voorkant	47	78%	43	92%
Zijkant	41	69%	37	90%
Achterkant	38	64%	28	74%
(Strakke) kleding	25	42%	27	108%
Ondergoed	50	85%	34	68%
Zonder kleren aan	38	64%	16	42%
Van oefeningen die ik moest doen	21	36%	16	76%
Anders	13	22%	10	77%
Ik heb niets gestuurd	-	-	5	-

Naast de regels die opgelegd zijn, is 97% van de in totaal 61 minderjarige respondenten om foto's en/of filmpjes gevraagd.⁸¹ Opvallend is dat het in 85% ging om foto's in ondergoed en in 64% van de gevallen om naaktfoto's. Reden voor de foto's waren met name bodychecks (66%) en het meten van progressie (34%).⁸² In totaal voelden 80% van de respondenten zich onder druk gezet door hun coach om foto's te sturen.⁸³ Dwang en manipulatie kwamen bij de minderjarige doelgroep in meerdere gevallen ook in combinatie voor.

"Hij wilde foto's om mijn probleemgebieden goed te kunnen zien, om te zien of ik de oefeningen (goed) uitvoerde en om te zien of ik me wel aan zijn regels hield en dus gewicht verloor." – Respondent survey

⁷⁹ Totaal n=47, 30% staat gelijk aan n=14.

⁸⁰ De percentages van het aantal gestuurde foto's zijn gebaseerd op het aantal gevraagde foto's per soort foto. Voorbeeld: 92% betreft 43 van de 47 gevraagde foto's van de voorkant van het lichaam.

⁸¹ Totaal n=61, 97% staat gelijk aan n=59.

⁸² Totaal n=59, 66% staat gelijk aan n=39 en 34% staat gelijk aan n=20.

⁸³ Totaal n=59, 80% staat gelijk aan n=47.

"Hij kwam heel dwingend over. En ik dacht dat het normaal was en dat ik zo een beter schema kon krijgen." – Respondent survey

"Hij bleef maar pushen en weigerde te helpen als ik niets zou sturen." – Respondent survey

Uit tabel 5 valt daarnaast op te maken dat 53 van de 59 minderjarige respondenten (90%) die gevraagd zijn foto's en/of filmpjes te sturen, deze heeft gestuurd naar de coach. Er zijn met name foto's gestuurd van de voorkant en zijkant van het lichaam en foto's in kleding. Daarnaast heeft 68% ingestemd met het toesturen van foto's in ondergoed en 42% met het sturen van naaktfoto's.

Verder blijkt dat in 35% van de gevallen de coach heeft gedreigd de foto's en/of filmpjes online te zetten en/of te delen met derden. Dit is vervolgens bij drie respondenten ook gebeurd.⁸⁴ Hun foto's en/of filmpjes zijn gedeeld via MSN, WhatsApp en een sekssite.

Uit figuur 14 komt naar voren dat door de coaches aan 62% van de minderjarigen is voorgesteld om af te spreken, voelden 68% zich

Een vierde van de respondenten gaf aan dat hun coach wilde afspreken zodat hij hun beter zou kunnen helpen met afvallen. Eenentwintig procent van de coaches wilde graag samen sporten. En ondanks dat elke respondent minderjarig was, gaf 21% van de respondenten aan dat hun coach wilde afspreken om seks te hebben.

Meer dan twee derde van de respondenten die aangaven dat de coach voorgesteld had om af te spreken, voelden 68% zich

onder druk gezet door de coach.⁸⁶ Redenen die zij hiervoor geven waren divers; volgens 35% kwam de coach dwingend over, bij 22% dreigde de coach of kwam hij dreigend over en 17% geeft aan dat hun coach hen een schuldgevoel aanpraatte zodra ze weigerden.⁸⁷ Negen procent gaf aan dat zij zich onder druk gezet voelde door hun eetstoornis, 4% vond het eng om af te spreken en 4% was bang dat de coach voor haar deur zou komen te staan. Bij twee respondenten (9%) is het onbekend gebleven op wat voor manier zij zich onder druk gezet voelden.⁸⁸

Uiteindelijk hebben drie minderjarigen ingestemd met de afspraak (13%).⁸⁹ In alle drie de gevallen was sprake van seksueel grensoverschrijdend gedrag gedurende de afspraak. Daarbij ging het in alle gevallen om seks tegen hun wil.

3.6 Resume

Uit de onderzoeksbevindingen blijkt dat het eerste contact tussen de meisjes en de coach met name verloopt via pro-ana sites en via de applicatie Kik. Door de coach of het meisje wordt een bericht geplaatst op een pro-ana site, waar vervolgens op gereageerd wordt. Wanneer contact is gelegd, kan de duur van het gesprek verschillen van één dag tot enkele jaren. De meerderheid van de respondenten heeft enkele dagen tot enkele maanden contact gehad met de coach.

Pro-ana coaches zijn met name mannen met een gemiddelde leeftijd van 28 jaar. Dat scheelt 12 jaar met de meisjes met wie zij contact hebben (gehad), waarbij de gemiddelde leeftijd van

⁸⁶ Totaal n=38, 68% staat gelijk aan n=26.

⁸⁷ Totaal n=23 (N=26, maar 3 = missing) dus percentages zijn gebaseerd op n=23. 35% staat gelijk aan n=8, 22% staat gelijk aan n=5 en 17% staat gelijk aan n=4.

⁸⁸ Totaal n=23, 9% staat gelijk aan n=2 en 4% staat gelijk aan n=1.

⁸⁹ Totaal n=38, 13% staat gelijk aan n=3.

Figuur 14. Voorstel fysiek afspreken (n=61)

Figuur 15. Redenen om af te spreken, meerdere antwoorden mogelijk (n=38)

Coach kan het meisje beter helpen met afvallen als ze elkaar in het echt zien:
10 / 26%

Coach wilde afspreken om samen te gaan sporten:
8 / 21%

Coach wilde afspreken om seks met het meisje te hebben:
8 / 21%

Coach wilde het meisje graag beter leren kennen:
13 / 34%

Coach wilde foto's maken of een fotoshoot houden:
2 / 5%

Coach wilde afspreken als bedankje voor het helpen afvallen:
3 / 8%

Coach wilde het meisje afvalpillen aanbieden:
1 / 3%

Coach wilde afspreken om het meisje te straffen:
1 / 3%

Coach wilde samen shoppen met het meisje om kleinere maten te kopen als motivatie:
1 / 3%

Onbekend:
3 / 8%

⁸⁴ Totaal n=59, 35% staat gelijk aan n=21.

⁸⁵ 62% is gebaseerd op 33+5 = 38 van de 61 respondenten.

de meisjes tijdens het eerste contact 16 jaar is. De coaches hanteren een specifieke werkwijze. Ze spelen in eerste instantie in op de onzekerheden van een meisje om zo een vertrouwensband op te bouwen. Dat gebeurt op een begripvolle of een zakelijke manier. Wanneer sprake is van begrip, wordt ingespeeld op de onzekerheden van het meisje door haar onzekerheden te bevestigen. Verder neemt de coach het meisje serieus in haar wens om af te vallen en deelt hij ook complimentjes uit. In de gevallen waar de coach op een zakelijke manier een vertrouwensband opbouwt, doet hij zich voor als een expert op het gebied van afvallen. Hij stuurt in sommige gevallen ook foto's van zichzelf of van andere meisjes die hij 'geholpen' heeft om het vertrouwen te vergroten. Als een vertrouwensband is ontstaan, geven coaches in veel gevallen regels aan de meisjes waar zij zich dienen te houden tijdens zijn hulp. In sommige gevallen gaan de regels ook gepaard met straffen, die het meisje bij zichzelf moet uitvoeren en/of wordt uitgevoerd door de coach zelf. In vier gevallen gaat het om straffen die zien op zelfbeschadiging. Drie van deze meisjes waren ten tijde van het contact minderjarig.

In bijna alle gevallen worden de meisjes vrijwel direct gevraagd om foto's en/of filmpjes, zodat de coach een bodycheck kan doen en/of haar progressie kan bekijken. In 86% is gevraagd om foto's in ondergoed en in meer dan de helft van de gevallen is gevraagd om naaktfoto's (59%). In sommige gevallen is gevraagd naar foto's van intieme lichaamsdelen en/of filmpjes van zelfbevrediging. De meerderheid van de respondenten ervoeren een druk vanuit de coach om deze foto's en/of filmpjes te sturen, hetgeen er mogelijk toe heeft geleid dat 83% van de respondenten foto's en/of filmpjes heeft gestuurd. Een ruime meerderheid van de respondenten heeft foto's in ondergoed gestuurd en bijna de helft van de respondent heeft naaktfoto's gestuurd. Opvallend is dat wanneer specifiek naar minderjarigen gekeken wordt, ook aan bijna alle minderjarige respondenten gevraagd is foto's en/of filmpjes te sturen. Ook daar ging het om 85% van de gevallen om foto's in ondergoed en in meer dan de helft van de gevallen (64%) om naaktfoto's. Dat is interessant, omdat de gemiddelde leeftijd van de coaches – wanneer specifiek gekeken wordt naar de leeftijd van de coaches met wie de minderjarige meisjes contact hebben gehad – 27 jaar is. De gemiddelde leeftijd van de minderjarige meisjes is 15 jaar. Ondanks dat er een leeftijdsverschil is van 12 jaar, wordt derhalve seksueel expliciet materiaal gevraagd aan de minderjarigen.

Verder blijkt dat aan meer dan de helft van de respondenten is gevraagd fysiek af te spreken. De volgende redenen worden gegeven door de coach: Op die manier zou hij het meisje beter kunnen helpen met afvallen, konden ze samen gaan sporten en/of hij wilde haar beter leren kennen. Daarnaast blijkt dat in 17% van de gevallen de coaches ook voorgesteld hebben om seks te hebben. Uiteindelijk hebben tien respondenten fysiek met hun coach afgesproken. Zeven keer is er sprake geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag. In vier van de zeven gevallen was sprake van seks tegen de wil van het meisje in. Drie van hen waren minderjarig.

4. DRIE NEPPROFIELEN

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de data die is voortgekomen uit de gesprekken met pro-ana coaches. Deze gesprekken zijn gevoerd middels drie nepprofielen. Tevens wordt gekeken in hoeverre deze data het beeld uit hoofdstuk 3 bevestigt, afwijkt en/of het nieuwe informatie oplevert.

Om te beginnen wordt de onderzoeksmethode en de dataset uiteengezet (§4.1). Vervolgens wordt in §4.2 het eerste contactmoment met de coaches besproken. Daarbij wordt ingegaan op het aantal gesprekken, de duur van de gesprekken en de wijze waarop de gesprekken zijn gestart. In §4.3 wordt stilgestaan bij de coaches zelf en wordt tevens een vergelijking gemaakt met de informatie uit de surveys en de interviews. Paragraaf §4.4 staat in het teken van de werkwijze van de coaches. In deze paragraaf wordt ingegaan op het winnen van vertrouwen en het creëren van een afhankelijkheidsrelatie door de coach met het nepprofiel, het verkrijgen van foto's en/of filmpjes, het opvoeren van de druk door de pro-ana coaches, chantage met het verkregen beeldmateriaal en tot slot het fysiek afspreken. Na deze paragraaf zal een vergelijking worden gemaakt met de informatie uit de hoofdstuk twee en drie. Het hoofdstuk sluit af met een resumé (§4.5).

4.1 Onderzoeksmethode en dataset

4.1.1 Onderzoeksmethode

Voor het onderzoek zijn drie nepprofielen ontwikkeld: Nepprofiel 1 (NP1), Nepprofiel 2 (NP2) en Nepprofiel 3 (NP3). In alle drie de gevallen ging het om een minderjarig meisje dat wilde afvallen en daarbij hulp zocht. Het doel van de nepprofielen is om vanuit het perspectief van een meisje uit de doelgroep meer zicht te krijgen op hoe pro-ana coaches te werk gaan en hetgeen hun intenties zijn. Voor alle drie de profielen is een bericht geplaatst op een pro-ana site. In het bericht is om hulp gevraagd bij het afvallen. In de berichten is tevens een Kik-account genoemd waar zij op bereikbaar waren.

Figuur 16. Kenmerken nepprofielen

 Nepprofiel 1 14 jr. 56 kg. Foto's in kleding	 Nepprofiel 2 15 jr. 58 kg. Foto's in kleding Foto's in ondergoed	 Nepprofiel 3 15 jr. Geen gewicht benoemd Foto's in kleding Foto's in ondergoed
--	--	--

Het eerste nepprofiel betreft een 14-jarig meisje. Zij weegt 56 kg en heeft tot doel minder dan 50 kg te wegen. Haar leeftijd, eigen gewicht en streefgewicht stonden vermeld in het bericht dat online geplaatst is. Vanwege de assumptie dat door de coaches gevraagd zou worden naar foto's van het meisje, zijn voor NP1 verschillende foto's gemaakt van een model in sportkleding. Daarbij gaat het om foto's in een korte sportbroek en in een T-shirt met korte mouwen.⁹⁰ Alle foto's zijn bewerkt en op de foto's zijn de modellen niet herkenbaar in beeld gebracht. Deze foto's zijn, wanneer daar naar gevraagd is, gedeeld met de coaches met wie NP1 in gesprek was. Het profiel van NP1 is ongeveer vier weken actief geweest op Kik.

Het tweede nepprofiel betreft een 15-jarig meisje. Ook zij wil hulp bij afvallen. NP2 heeft geen streefgewicht vermeld in haar bericht. Omdat tijdens de gesprekken met NP1 is gebleken dat coaches om foto's in ondergoed vroegen en deze niet beschikbaar waren, is er voor gekozen om voor NP2 de beschikking te hebben over foto's in ondergoed. Voor NP2 zijn derhalve foto's gemaakt van een model, zowel in korte kleding als in ondergoed. Ook deze foto's zijn bewerkt en het model is geen wijze herkenbaar in beeld gebracht. Deze foto's konden derhalve met de coaches gedeeld worden wanneer daarnaar gevraagd werd. Het profiel van NP2 is ongeveer zes weken actief geweest op Kik.

Duur contact NP2 en coaches

De reden dat NP2 langer actief is geweest dan NP1 heeft te maken met een pro-ana coach die NP2 benaderde voor seks in de auto. De betreffende coach bleef gedurende die tijd contact initiëren met NP2, waarbij expliciet duidelijk is gemaakt dat de persoon in kwestie seks wilde met NP2, ook al was bekend bij de coach dat NP2 15 jaar oud was. Daarom is na overleg met de politie ervoor gekozen om niet meer te reageren op deze coach en deze zaak over te dragen aan de politie.⁹¹

Voor het 15-jarige NP3 zijn dezelfde soort foto's gemaakt als voor NP2, behoudens het verschil dat een ander model is ingezet. Ook NP3 wilde afvallen. Voor NP3 zijn geen gegevens vermeld in haar bericht op de pro-ana site, behalve haar gebruikersnaam van Kik. NP3 is echter geen gesprekken aangegaan met mogelijke pro-ana coaches en heeft derhalve ook geen foto's gedeeld met de pro-ana coaches en pro-ana buddy's. Dit profiel is ongeveer twee weken actief geweest op Kik. De meerwaarde van NP3 was erop gericht om te testen of ook op andere pro-ana coaches actief waren, anders dan de fora waar NP1 en NP2 een bericht hebben geplaatst.

⁹⁰ Zie Bijlage III Onderzoeksverantwoording.

⁹¹ Voor zover bekend is deze zaak niet opgepakt door de politie.

Geplaatste berichten op pro-ana websites

Met NP1 en NP2 is zoals aangegeven, een berichtje op dezelfde pro-ana site geplaatst. NP3 heeft op een andere pro-ana site een bericht geplaatst. De berichtjes die geplaatst zijn, komen overeen met de brede range aan berichten die vaker voorkomen op pro-ana sites, zoals:

*Hey, ik ben Ik ben 14 jaar, 1.55m lang en weeg 51 kg. Veel te veel! Heeft iemand tips of kan iemand mij helpen? Groetjes (M'n Kik is...).*⁹²

Middels de drie nepprofielen is getracht aan te sluiten bij de algemene groep die berichten plaatst op de fora. Oftewel van een meisje dat graag wil afvallen en daarbij hulp zoekt via een pro-ana site. Om uitlokking te voorkomen is in het bericht een algemene hulpproep geplaatst en is bewust niet om een coach gevraagd. Daarnaast is middels de inzet van de nepprofielen op geen enkel moment contact geïnitieerd met coaches. Het contact is in alle gevallen gestart door coaches.

Nepprofiel 3

Zoals eerder aangegeven, heeft NP3 op een andere pro-ana site een bericht geplaatst dan NP1 en NP2. Het doel van haar nepprofiel was namelijk om te onderzoeken of via een andere pro-ana sites ook dezelfde mate aan reacties zouden komen op het berichtje als het geval was voor NP1 en NP2. Het berichtje van NP3 kwam wat betreft opbouw overeen met de berichten van NP1 en NP2. Uit het aantal reacties op het profiel van NP3 kan een eerste voorzichtige conclusie worden getrokken dat dat het per website verschilt hoe actief pro-ana coaches zijn. Op NP3 hebben namelijk binnen twee weken zes personen gereageerd, waarvan vijf zich voorstelden als vrouwelijke buddy en één als mannelijke coach. Er is vervolgens niet inhoudelijk ingegaan op deze reacties, oftewel er is geen gesprek op gang gekomen en er zijn derhalve geen foto's gedeeld. Dat betekent dat er geen uitspraken gedaan kunnen worden over de werkwijze van de coaches die via deze site contact hebben gezocht met NP3.

Beperkte bereikbaarheid van de profielen

Een beperking is dat de drie nepprofielen niet continu operationeel waren. Er kon enkel gereageerd worden op de coaches op maandag tot en met vrijdag, tussen 8:00u 's ochtends en

17:30u 's middags. Dit is een beperking in vergelijking met de data die voortkomt uit de surveys die ingevuld zijn door respondenten. Zij kennen immers deze beperking niet. Dit leidt ertoe dat de data uit de gesprekken niet een-op-een vergeleken kunnen worden met de data uit de surveys (zie hoofdstuk 3). Hier wordt in dit hoofdstuk rekening mee gehouden.

Een andere beperking ziet op de beperkte bereikbaarheid in verband met de gesprekken die op gang zijn gekomen met coaches. De beperkte bereikbaarheid kan namelijk tot argwaan en/of wantrouwen hebben geleid bij de 'meer ervaren' coaches, waardoor zij mogelijk al in een eerder stadium het contact verbroken hebben met de nepprofielen.⁹³

4.1.2 Dataset

Over de periode van ongeveer twaalf weken is in totaal 51 keer gereageerd door pro-ana coaches en/of buddy's. Op het profiel van NP1 is binnen vier weken 22 keer gereageerd en op het profiel van NP2 is 23 keer gereageerd binnen zes weken.⁹⁴ NP3 kreeg binnen twee weken zes reacties. Omdat NP3 geen gesprekken is aangegaan met mogelijke pro-ana coaches en derhalve hier geen informatie uit voortgekomen is, gaat het om 45 gestarte gesprekken. Van deze 45 gesprekken hebben 31 gesprekken geleid tot bruikbare informatie ten behoeve van dit onderzoek.

4.2 Eerste contact met de pro-ana coach

In deze paragraaf staat het eerste contact tussen de nepprofielen en de coaches centraal. In totaal hebben 31 gesprekken geleid tot informatie over hoe pro-ana coaches te werk gaan. Andere gesprekken hebben onvoldoende informatie opgeleverd, omdat een gesprek niet tot stand kwam of omdat er duidelijke signalen waren dat het niet om een pro-ana coach bleek te gaan. Wanneer sprake was van laatstgenoemde, bleek het in alle gevallen te gaan om een pro-ana buddy. Het verschil werd duidelijk zodra de buddy aangaf graag 'samen' te willen afvallen en aangaf zelf ook te willen afvallen, in plaats van dat iemand aan gaf NP1 of NP2 te willen helpen met afvallen. Zodra er indicaties waren dat het om een buddy ging in plaats van om een coach, is het gesprek vrijwel direct afgerond.⁹⁵ Tot slot is NP2 ook toegevoegd aan een pro-ana groep met meerdere deelnemers. Dit gesprek heeft weinig informatie opgeleverd en wordt dan ook niet meegenomen in het onderzoek.

⁹² Dit is niet een van de berichten die door NP1, NP2 of NP3 online geplaatst zijn. Dit is enkel een (aangepast) voorbeeld van de berichten die op pro-ana sites te vinden zijn en lijken op het bericht dat NP1, NP2 en NP3 online geplaatst hebben.

⁹³ Zie bijlage III voor overige kanttekeningen

⁹⁴ De laatste twee weken waarin NP2 online was zijn er geen nieuwe gesprekken meer gestart.

⁹⁵ Voor de gesprekken met een pro-ana buddy is een protocol opgesteld om te voorkomen dat de pro-ana buddy gestimuleerd wordt in haar wil om af te vallen. Zie Bijlage III voor nadere uitleg.

Niet op gang gekomen gesprekken of gesprekken met weinig informatie

Er zijn 12 gesprekken geweest die niet op gang kwamen of die weinig informatie hebben opgeleverd. Daarbij gaat het om gesprekken waarbij slechts enkele contactmomenten zijn geweest, zoals enkel gedag zeggen of gesprekken die geen betrekking hebben op afvallen.

In de rest van het hoofdstuk zal worden uitgegaan van een totaal van 31 (n=100%) gesprekken die gevoerd zijn met pro-ana coaches via NP1 en NP2.

Tabel 6. Overzicht aantal gesprekken

GESPREKKEN MET COACHES	NP1	NP2	NP3	TOTAAL (NP1 + NP2)	%
Niet op gang gekomen/ weinig informatie	9	3	6	12	27%
Wel op gang gekomen	12	19	-	31	69%
Zelf afgerond	1	1	-	2	4%
Totaal aantal gesprekken	22	23	6	45	100%
Deelname pro-ana groep		1	-	1	-

Beperking van de gegevens: coaches die zowel NP1 als NP2 benaderden

Een kanttekening bij deze paragraaf en de volgende paragrafen is dat 7 van de 31 coaches zowel NP1 als NP2 benaderd hebben. Dat kon worden afgeleid aan de hand van de gebruikersnaam. Dit leverde evenwel relevante kennis op. Zo moet er niet teveel waarde gehecht worden aan de persoonskenmerken die een coach over zichzelf naar voren brengt. Zo hebben drie coaches zichzelf per nepprofiel als iemand anders voorgesteld. Eén coach stelde zich aan NP1 voor als een 18-jarige vrouw en aan NP2 als een 18-jarige man. Een coach stelde zich aan NP1 voor als een 25-jarige man, terwijl hij tegen NP2 zei dat hij 6 jaar jonger was. De derde coach vertelde tegen NP1 dat zij een 16-jarige vrouw was en zei tegen NP2 dat ze een 18-jarige vrouw was. Daar staat tegenover dat de overige vier coaches zich aan beide nepprofielen hetzelfde voor hebben gesteld. De coaches die beide nepprofielen hebben benaderd zijn gemiddeld 21 jaar.⁹⁶ Leeftijden van de coaches die beide nepprofielen hebben benaderd zijn 16 jaar (twee keer), 18 jaar, 25 jaar (twee keer) en 28 jaar. >>

>> Wanneer de werkwijze van deze zeven coaches vergeleken wordt, valt het volgende op. Alle zeven coaches hanteren bij beide nepprofielen (deels) dezelfde werkwijze bij het benaderen van de profielen. Vier van hen hebben beide nepprofielen direct hulp aangeboden en drie van hen stelden eerst aan beide profielen algemene vragen en begonnen later met het aanbieden van hulp bij het afvallen. Echter, de werkwijze veranderde in de loop van het gesprek. Dat bleek afhankelijk te zijn van de reacties van het nepprofiel. Bij vier coaches werd de werkwijze dwingerig of flirterig naarmate het gesprek met NP2 vorderde. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat NP2 met twee van hen foto's in ondergoed gedeeld heeft waar NP1 enkel foto's in kleren heeft gedeeld en NP2 met een coach foto's in korte kleren heeft gedeeld waar NP1 geen foto mee heeft gedeeld heeft. Met de vierde coach heeft NP2 geen foto's in ondergoed gedeeld, enkel foto's in kleren; hetzelfde als bij NP1. De andere drie coaches hielden er in het algemeen eenzelfde werkwijze op na.

Ondanks dat zeven van de 31 coaches beide nepprofielen benaderd hebben, is ervoor gekozen om deze apart mee te nemen in de analyse en per gesprek te analyseren. De reden hiervoor is dat de werkwijze niet exact één op één overeenkomt bij beide nepprofielen, waardoor verschillen in cijfers kunnen ontstaan zodra deze wel samen worden geanalyseerd.

Opening van een gesprek

Bij het analyseren van de gesprekken is gelet op de manier waarop coaches de gesprekken met NP1 en NP2 zijn gestart. In 52% van de 31 gesprekken startte de coach het gesprek direct met een vraag omtrent het helpen met afvallen. De overige coaches starten de gesprekken op een andere manier. Zo begon 42% van de coaches eerst met het stellen van algemene vragen. Zij vroegen bijvoorbeeld hoe het ging. Pas later in het gesprek begon de coach over het afvallen. Over de overige drie gesprekken is geen informatie bekend over het begin van het gesprek.

Ruim de helft van de coaches startte het gesprek direct met een vraag omtrent het helpen met afvallen.

⁹⁶ Gemiddeld berekend op basis van de zes bekende leeftijden: 16 jaar (2 keer), 18 jaar, 25 jaar (2 keer) en 28 jaar.

4.3 Wie zijn de coaches?

Zoals in figuur 17 te zien is, hebben coaches zich vaker voorgesteld als man dan als vrouw. Van vier coaches is het geslacht onbekend gebleven.⁹⁷ De meeste coaches gaven aan meerderjarig te zijn; hun leeftijd verschilde van 18 jaar tot bijna 40 jaar. Hetgeen opvalt is dat 30% van de coaches zegt jonger te zijn dan 18 jaar. De jongste coach gaf aan 16 jaar te zijn.⁹⁸

Er is een verschil in gemiddelde leeftijd tussen de coaches die NP1 en de coaches die NP2 gesproken hebben. De gemiddelde leeftijd van de mannelijke coaches die met NP1 gesproken hebben is 23 jaar. De gemiddelde leeftijd van de mannelijke coaches die met NP2 hebben gesproken, ligt daarentegen hoger en blijkt 25 jaar.

Van de vrouwelijke coaches met wie NP1 (14 jaar) heeft gesproken ligt de gemiddelde leeftijd aanzienlijk lager dan bij de mannelijke coaches, namelijk 17 jaar. Dat betekent dat de mannelijke coaches gemiddeld 9 jaar ouder waren dan NP1 (14 jaar om 23 jaar) en de vrouwelijke coaches gemiddeld 3 jaar ouder (14 jaar om 17 jaar). De gemiddelde leeftijd van de vrouwelijke coaches die met NP2 gesproken hebben, verschilt weinig met die van NP1. Bij beide nepprofielen gaat om coaches die zich voordoen als een vrouwelijke coach van 17 jaar. Het gemiddelde leeftijdsverschil tussen NP2 en haar mannelijke coaches betreft 10 jaar en tussen NP2 en haar vrouwelijke coaches 2 jaar.

Wanneer gekeken wordt naar de verschillen in leeftijd tussen beide nepprofielen en de coaches met wie zij gesproken hebben, valt het volgende op. De coaches met wie NP1

gesproken heeft, blijken gemiddeld 9 jaar ouder te zijn dan NP1. Dit is interessant, omdat de leeftijd van NP1 genoemd is in het bericht dat ze online plaatste. Dat betekent dat iedere coach die haar benaderd heeft, wist dat ze 14 jaar was. Dat lag anders bij NP2 waar geen leeftijd genoemd is. Hetgeen verder opvalt is dat in beide gevallen (van NP1 en NP2) de coaches die zich voorstellen als vrouwelijke coaches een stuk jonger zijn dan de coaches die zichzelf voorstellen als mannelijke coaches. De mannelijke coaches zijn gemiddeld 6 jaar ouder dan de vrouwelijke coaches bij NP1 en 8 jaar ouder dan bij de vrouwelijke coaches bij NP2.

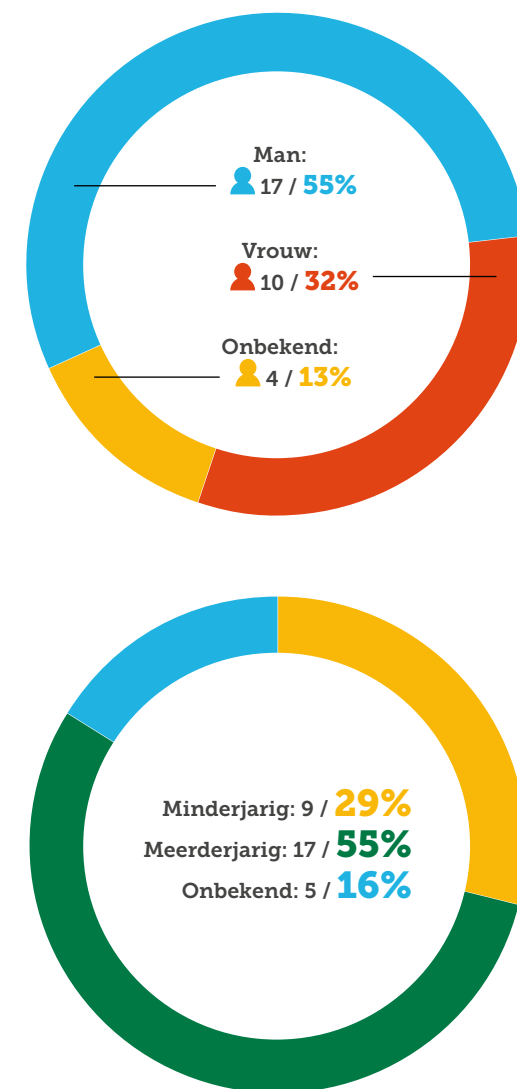
4.3.1 Vergelijking met de informatie ontleend aan de surveys/interviews

Wanneer de informatie uit de gesprekken met de coaches vergeleken wordt met de informatie uit de surveys en de interviews, ontstaat het volgende beeld. Het gaat met name om coaches die zich voorstellen als man. Dit aantal ligt bij de nepprofielen lager dan hetgeen uit de surveys komt. Niettemin blijkt uit beide datasets dat het met name mannen zijn.

Uit de surveys blijkt dat de gemiddelde leeftijd van de coaches die contact hebben gehad met de respondenten 28 jaar is; een leeftijdsverschil van gemiddeld 12 jaar ten opzichte van de meisjes met wie ze contact hebben gehad. Het gaat hier om een groter leeftijdsverschil dan NP1 en NP2 met hun coaches hebben. Het gaat hier echter om een klein verschil en dit lijkt derhalve het beeld te bevestigen dat is ontstaan in hoofdstuk 3 inzake het wezenlijke leeftijdsverschil tussen de meisjes en hun coaches.

Wat betreft de duur van het contact met de coaches kan er geen vergelijking worden gemaakt met de bevindingen uit de surveys en de interviews. De reden hiervoor is dat NP1 en NP2 op andere, meer beperktere tijden, bereikbaar waren. Zie hiervoor §4.1.

Figuur 17. Sekse en leeftijd van de coaches (n=31)

⁹⁷ Echter, van de vier coaches lijkt het voor de hand liggend dat op basis van de gebruikersnaam het een man betrof.

⁹⁸ Een persoon gaf aan 13 jaar te zijn. Dat gesprek behoorde echter tot de gesprekken waar weinig informatie naar voren kwam, vandaar dat de jongste coach van de informatieve gesprekken 16 jaar is.

4.4 Werkwijze van de coaches

Uit de analyse inzake de gesprekken die coaches gevoerd hebben met de nepprofielen blijkt dat de werkwijze van de coaches in grote lijnen overeenkomt met hetgeen naar voren kwam in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk wordt daarom vastgehouden aan dezelfde indeling, te weten (i) het winnen van vertrouwen en het creëren van een afhankelijkheidsrelatie, (ii) het vragen naar foto's en/of filmpjes, (iii) het opvoeren van de druk, (iv) chantage als pressiemiddel en (v) fysiek afspreken.

4.4.1 Vertrouwen winnen en creëren afhankelijkheidsrelatie

In hoofdstuk 3 kwam naar voren dat coaches op twee verschillende manieren vertrouwen trachten te winnen bij de doelgroep, namelijk op een begripvolle of zakelijke manier. Dit beeld wordt bevestigd tijdens de gesprekken die NP1 en NP2 met de coaches hebben gevoerd. Wanneer de nepprofielen op een begripvolle manier werden aangesproken, werd door de coaches ingespeeld op de onzekerheden van de nepprofielen, namelijk dat zij zichzelf te dik vinden en graag willen afvallen. Tweeënvertig procent van de coaches benaderde NP1 en NP2 op een begripvolle manier.⁹⁹ Een fragment waar dit uit blijkt:

“Coach: Ben je al lang ana?”

NP2: Nee, ik weet eigenlijk of ik mij al ana kan noemen. Want ik ben echt nieuw en alleen maar aangekomen de laatste weken in plaats van afgevallen.

Coach: Ow das niet best

NP2: Ben er ook echt verdrietig en onzeker door

Coach: ja snap ik meis

NP2: [...] Dat is echt nieuw voor mij

Coach: Ah geeft niet, ik neem je daarin mee.”

Wanneer ingespeeld wordt op de kwetsbaarheden van het nepprofiel, gaat het echter niet in alle gevallen op een begripvolle manier. In 26% van de gesprekken beginnen coaches namelijk vrijwel direct met vernederende opmerkingen of opmerkingen die bedoeld zijn om de onzekerheden te versterken (26%).¹⁰⁰ Een van de coaches legt daarbij ook expliciet de keuze bij NP2: het is jouw keuze als je liever dik en vies blijft. De coach laat vervolgens weten dat ze er alleen aan kan werken wanneer zij zich laat helpen door hem. Dit is een hele directe, persoonlijke confrontatie waar voor wordt gekozen door de coach. Voorbeelden hiervan:

“Coach 1: Ik wist niet dat het zo erg was, met dat vet van je”

“Coach 2: Kijk nou eens naar wat er moet gebeuren, dit kan toch niet langer”.

Coaches die de nepprofielen op een zakelijke manier benaderden, gaven tips en oefeningen die NP1 en NP2 dienden te doen en ook eetschema's waarin stond hetgeen NP1 en NP2 mochten eten. Op deze wijze kwamen zij professioneel over en als iemand die veel van afvallen weet. Dit was het geval in 58% van de gesprekken.¹⁰¹

“Coach: Ik zal je stap voor stap meenemen. Kleed je eerst maar even uit, want we moeten zien hoever je bent en waar je hulp bij nodig hebt. Je moet de drempel ff loslaten.

NP2: Welke kleding moet ik dan uit doen?”

Coach: Gewoon alles. Want dan krijgen we een volledig beeld en dan nemen we gewoon alles mee. Daarmee leggen we een goede basis. Bij de professionele scans nemen we alles mee.

Zeg je als je alles uit hebt?”

Een van de 'zakelijke' coaches met wie NP1 sprak, stelde specifieke voorwaarden waar NP1 zich aan diende te houden. Deze werkwijze is exemplarisch voor het beeld dat ontstaat in hoofdstuk 3, namelijk dat coaches op verschillende manier vertrouwen winnen en zich richten op het creëren van een afhankelijkheidsrelatie. In dit geval deed de coach zich voor als een professionaal en stelde hij voorwaarden/regels op met het doel dat het NP zou luisteren naar hetgeen de coach haar zei. Wanneer zij zich niet aan de voorwaarden/regels zou houden, in casu geen bodycheck zou sturen in de vorm van filmpjes, zou het contact tussen hen verbroken worden. De coach speelde daarnaast in op de onzekerheid van NP1 door te zeggen dat hij haar niet kan helpen zolang hij haar niet kon zien. Hieronder een deel van het gesprek dat NP1 voerde met de coach:

“Coach: Ik geef je tips, een eetschema en oefeningen.

NP1: Dat klinkt goed. Wat voor tips dan?”

Coach: Om eetbuien te voorkomen. Of 's avonds minder te kunnen eten

NP1: oké

Coach: Ik heb alleen wel een paar voorwaarden waar je je aan moet houden

NP1: Oh welke zijn dat dan?”

⁹⁹ Totaal n=31, 45% staat gelijk aan n=13.

¹⁰⁰ Totaal n=31, 26% staat gelijk aan n=8.

¹⁰¹ Totaal n=31, 58% staat gelijk aan n=18.

Coach: 1. Je moet het er voor over hebben: foto's (bodychecks)
 2. uit je comfortzone durven stappen en dingen doen die je misschien wel niet zou willen doen (maar wel met de gedachte dat je straks mooi skinny wordt)
 3. Me niet negeert en belooft dat onze gesprekken hoe dan ook 100% privé zijn.
 Is je antwoord hierop "JA" dan help ik je mooi dun te worden. aan jou de keus.
 NP1: Ja dat vind ik goed
 Coach: Ben je alleen?"

4.4.1.1. Regels en straffen

De gesprekken met de coaches bevestigen ook ten aanzien van regels en straffen het beeld dat ontstaat uit hoofdstuk 3. In de gesprekken die gevoerd zijn met NP1 en NP2 bleek dat de coaches met name zouden straffen als zij zouden eten. Straffen zou een manier zijn om ervoor te zorgen NP2 en NP1 de volgende keer niet meer zouden eten. Een fragment uit een van de gesprekken:

"Coach: Eten is straf. Dit is echt afvallen voor mensen die er alles voor over hebben. Ana voor gevorderden. [...] Alles mag een straf worden. Denk zo extreem mogelijk, alles mag qua straf. [...] Ik ga dan een straf bedanken, zo erg als ik wil en dat moet jij uitvoeren.

NP1: Wat zijn dat voor straffen?
 Coach: En dat is ook met snijden, wurgen, naakt en overige.
 NP1: wow
 Coach: Ik zei toch extreem streng. Ana voor de mensen die er alles voor over hebben, maar echt alles."

 "Coach: Als ik je blote buik mag zien kan ik al een schema maken. Oja, we zetten ook doelen. En als jij die behaald krijg je beloning.
 NP1: Ik laat mijn buik ff nu niet zien.
 Coach: Oké, mag ik streng zijn?
 NP1: Wat bedoel je daarmee?
 Coach: of ik streng mag zijn voor jou.
 NP1: Ja, maar wat betekent dat dan?
 Coach: Dat ik ga zeggen wat jij moet doen.
 NP1: wat moet ik dan doen voor dingen?
 Coach: Bijv. workouts, en qua eten. "

Tabel 7. Gevraagde en gestuurde foto's en/of filmpjes NP1 en NP2

	GEVRAAGDE FOTO'S/FILMPJES				GESTUURDE FOTO'S EN/OF FILMPJES			
	NP1 (N=12) ¹⁰²	PERCENTAGE	NP2 (N=19) ¹⁰³	PERCENTAGE	NP1 (N=12)	PERCENTAGE VAN GEVRAAGD	NP2 (N=19)	PERCENTAGE VAN GEVRAAGD
Foto's	9	75%	16	84%	8	89% ¹⁰⁴	14	88% ¹⁰⁵
Foto's in ondergoed	5	42%	11	58%	-	-	7	64% ¹⁰⁶
Naaktfoto's	1	8%	5	26%	-	-	-	-
Filmpjes	1	8%	4	21%	-	-	-	-

¹⁰² Het totaal aantal foto's dat gevraagd is aan NP1/NP2 komt niet overeen met het aantal gesprekken dat gevoerd is omdat sommige coaches meerdere foto's vroegen.

¹⁰³ Idem.

¹⁰⁴ Gebaseerd op n=9

¹⁰⁵ Gebaseerd op n=16

¹⁰⁶ Gebaseerd op n=11

4.4.2 Het verkrijgen van foto's en/of filmpjes

Ook tijdens de gesprekken met de nepprofielen is door de coaches gevraagd naar foto's en filmpjes. De cijfers die staan in tabel 7 zijn in lijn met de bevindingen uit hoofdstuk 3. Wanneer gekeken wordt naar de gesprekken met NP1, blijkt dat 75% van de coaches om foto's heeft gevraagd. In 42% van de gevallen heeft de coach specifiek gevraagd om foto's in ondergoed gevraagd en bij 8% om naaktfoto's. NP2 is in 84% van de gesprekken gevraagd om foto's, in 58% van de gevallen om foto's in ondergoed en in 26% van de gesprekken betrof het naaktfoto's. Een aanzienlijk verschil met NP1.

Naast foto's werden ook filmpjes gevraagd. Daarbij ging het om filmpjes waarin NP1 zichzelf diende 'te laten zien' en filmpjes van NP2 waarin ze oefeningen moest doen. Redenen voor deze foto's en filmpjes komen overeen met hetgeen in hoofdstuk 3 naar voren kwam; de coaches wilden dit materiaal onder het excuus dat bodychecks nodig waren om te zien hoe NP1 of NP2 beter geholpen zouden kunnen worden (92%).¹⁰⁷

Coach 1: "Ik kan je niet helpen als ik je niet kan zien"

Coach 2: "Ik moet zien waar het vet eraf moet"

Mogelijke verklaring voor verschil in cijfers

Bij de cijfers dient evenwel een kanttekening te worden gezet. Want zoals in paragraaf 4.2 is beschreven, had NP1 alleen foto's van een model in sportkleding tot haar beschikking om te delen. Deze foto's zijn gedeeld zodra daar naar is gevraagd. Andere foto's, zoals foto's in ondergoed, konden echter niet gedeeld worden. Dat zou mogelijk een verklaring kunnen zijn voor het in vergelijking lagere aantal coaches dat vroeg om naaktfoto's aan NP1 in vergelijking met NP2 (8% om 26%). NP2 beschikte daarentegen over foto's van een model in ondergoed. Deze zijn gedeeld met coaches die daar expliciet naar vroegen. Van de elf keer dat gevraagd is naar deze foto's, zijn ze in zeven gesprekken ook gestuurd. Het zijn voornamelijk deze coaches die ook om naaktfoto's gevraagd hebben.

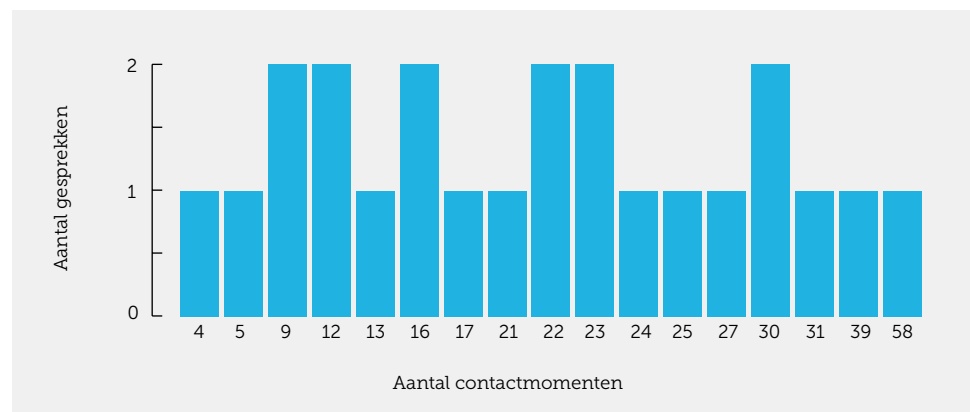
4.4.2.1 Vergelijking met de informatie ontleend aan de surveys/interviews

Wanneer gekeken wordt naar het totaal aantal gesprekken waarin coaches om foto's vroegen, blijkt 81% van de coaches om foto's gevraagd te hebben.¹⁰⁸ In 52% van de gevallen vroeg een coach specifiek om foto's in ondergoed en 19% wilde graag naaktfoto's ontvangen.¹⁰⁹ Deze

cijfers verschillen van de cijfers die in het vorige hoofdstuk naar voren komen. Daaruit bleek dat 96% van de coaches om foto's vroeg, 86% om foto's in ondergoed en 59% om naaktfoto's. Ondanks dat de cijfers verschillen, bevestigen de gesprekken die de nepprofielen met de coaches hebben gevoerd, het beeld dat coaches gericht zijn op foto's van het meisje. Het gaat hier om foto's in ondergoed en ook in mindere mate om naaktfoto's. De verklaring dat het percentage gevraagde foto's lager ligt bij de nepprofielen dan bij de surveys, kan ermee te maken hebben dat de nepprofielen minder goed bereikbaar waren, minder snel reageerden op de coach en het niet uitgesloten kan worden dat de coaches door hebben gehad met een nepprofiel te spreken. Een indicatie hiervoor is dat NP1 geen foto's in ondergoed kon delen waardoor een aanzienlijk deel van de gesprekken is verbroken door de pro-ana coach. Doordat het contact voortijdig verbroken is, is er mogelijk minder vaak om seksueel getinte foto's gevraagd dan bij de doelgroep die op de survey gereageerd hebben.¹¹⁰

4.4.3 Opvoeren van druk door pro-ana coaches

Figuur 18: Aantal contactmomenten voordat coach om eerste foto's en/of filmpjes vraagt (n=23)

¹¹⁰ Daarnaast is het ook mogelijk dat er een bias bestaat binnen de dataset afkomstig uit de survey (hoofdstuk 3). Het kan namelijk niet worden uitgesloten dat met name meisjes gereageerd hebben op de survey die ook daadwerkelijk naaktfoto's/seksueel expliciet materiaal gedeeld hebben of aan wie gevraagd is dat te delen.

¹⁰⁷ Totaal n=25, 92% staat gelijk aan n=23.

¹⁰⁸ Totaal n=31, 81% staat gelijk aan n=25.

¹⁰⁹ Totaal n=31, 52% staat gelijk aan n=16 en 19% staat gelijk aan n=6.

Er is sprake van één contactmoment zodra de coach reageert op het nepprofiel en vice versa. In het gesprek hieronder gaat het bijvoorbeeld om drie contactmomenten:

- Coach: Ik geef je tips, een eetschema en oefeningen.
- NP1: Dat klinkt goed. Wat voor tips dan? (1e contactmoment)
- Coach: Om eetbuien te voorkomen. Of 's avonds minder te kunnen eten (2e contactmoment)
- NP1: oké (3e contactmoment)

In 25 van de 31 gesprekken is door de coaches om foto's gevraagd. In 23 gesprekken is bekend na hoeveel contactmomenten de foto's gevraagd zijn (n=23). Verschillende coaches vragen na een gering aantal contactmomenten om foto's. Daarbij gaat het in sommige gevallen om slechts 4, 5 of 9 contactmomenten. Andere coaches vragen de foto's pas later in het gesprek. Gemiddeld duurde het 21 contactmomenten voordat coaches om foto's vragen. De wijze waarop deze foto's gevraagd zijn, verschilt per coach. De gesprekken hebben gemeen dat het veelal een dwingend karakter heeft. Zoals ook in §4.4.1 naar voren kwam, wordt in de contacten met NP1 en NP2 geprobeerd in te spelen op de vermeende kwetsbaarheden van NP1 en NP2, met name op hun wens om af te vallen. De coaches spelen daar handig op in, zoals ook blijkt uit onderstaand fragment:

“Coach: Zou jij 3 foto's willen maken in bh en string? Van voor, achter, zijkant en je gewicht en leeftijd zeggen en lengte. [...] Ik wil je helpen maar ik wil dat wel op mijn best doen. [...] Je moet foto's maken zonder je hoofd erop. [...] Maak aub dan even die foto's. Dan kan ik zeggen wat je het beste moet doen. Deal? Ik ben wel hard, wil gewoon ja of nee. [...] Ik wil het nu weten. Aan twijfelaars heb ik niks. Ben ook eens hard voor jezelf. Ik wil graag een antwoord. Gaan we er nu voor of niet? Hallo? Moet ik dit zien als een nee en dat je faalt?”

“Coach: Dan wordt het een bodycheck he, van voorkant zijkant achterkant in ondergoed. Anders weet ik ook niks. [...] Die maak je in de spiegel en die stuur je naar mij. [...] NP1: Ik durf dat niet hoor in ondergoed Coach: Dan ben je niet geschikt hiervoor meis. Het is alles doen of niets, dus kies maar. Afvallen of niet? Kies maar. ”

4.4.4 Chantage

Uit de gesprekken tussen de nepprofielen en de coaches blijkt dat in 4 van de 31 gesprekken de nepprofielen worden gechanteerd. Daarbij gaat het niet alleen om het dreigen van het online delen van foto's met naasten, maar ook het dreigen met het stoppen van zijn hulp bij

het afvallen of het dreigen van het verergeren van de straffen. Een voorbeeld hiervan is dat NP2 door een coach is gechanteerd met de foto's die ze gestuurd had. De coach zou haar foto's online zetten (daarbij ging het om foto's in ondergoed) als NP2 het niet goed zou maken met hem. De coach was namelijk boos omdat NP2 geen naaktfoto's wilde sturen. Een ander voorbeeld gaat over een coach die tijdens het gesprek aangeeft dat NP2 hem niet moet negeren, anders zou iedereen haar foto's te zien krijgen. NP2 moest tevens haar telefoonnummer aan hem geven. Als ze dat niet zou doen, zou hij alsnog haar foto's online zetten.

“Coach: Wil je dat iedereen gaat weten dat je aan ana doet? Wil je dat? Praat nu of iedereen ziet het.

NP2: Ik weet niet wat ik moet zeggen.

Coach: Zeg 'sorry en ik doe alles', dan verwijder ik ze voor jou. Dat is een deal.

NP2: Waar ga je mijn foto's dan zetten?

*Coach: Overal, Facebook, insta noem maar op. Wil je dat? [...] Jij blijft hier bij mij. Je gaat nergens heen. En je moet blijven praten. [...] Volgende keer laat je meteen je vet zien, oké? [...] Ik wil dat je van je straf hebt geleerd. Begrepen? Praat met me, nu meteen. Je maakt me weer *boos. Moet ik ze online zetten? Je hebt 2 minuten om het goed te maken, anders is het over.”*

4.4.5 Fysiek afspreken

In 3 van de 31 gesprekken heeft de coach voorgesteld om fysiek af te spreken. Hetgeen opvalt is dat dit alleen voorgesteld is aan NP2. Een verklaring voor het verschil tussen NP1 en NP2 is niet met zekerheid te geven. Mogelijk kan het ermee te maken hebben dat NP2 foto's in ondergoed heeft kunnen delen en NP1 niet. Dat zou ertoe geleid kunnen hebben dat de coaches NP1 en NP2 in eerste instantie 'getest' hebben om te kijken hoever zij zouden gaan. Toen bleek dat NP2 bereid was foto's in ondergoed te sturen, probeerden de coaches wellicht of zij ook bereid was om fysiek met hen af te spreken. In twee gesprekken is door de coaches eerst gevraagd om foto's en gewacht totdat NP2 foto's van zichzelf in kleren/ondergoed stuurde, voordat ze haar vroegen om af te spreken. In het derde gesprek begon de coach echter direct over afspreken en wilde pas later in het gesprek foto's van NP2 hebben.

De drie coaches in casus hebben zich alle drie kenbaar gemaakt als man. Zij geven de volgende redenen om af te spreken. De eerste coach betrof een negentienjarige man. Hij wilde afspreken, omdat hij afvalpillen wilde verkopen aan NP2 zodat ze sneller zou afvallen. Hieronder een deel van het gesprek:

“NP2: Help je vaker met afvallen bij mensen?

Coach: Streng coach die pillen en zo regelt. Maar help normaal de ondeugendere ana's. [...]

NP2: Oeh.. is voor mij veel te veel geld. Ik heb bijbaan bij Appie he..

Coach: Als je ondeugend was kon het anders.

NP2: Hoe bedoel je?

Coach: Natura. [...] Ja neuken met pijpen is voor een maand. Wil je voor ander halve maand dan moet je hier ook je best doen.

NP2: Op KIK?

Coach: Ja. En dan ook neuken en pijpen he. Voor ander halve maand.

NP2: En alleen neuken?

Coach: Halve maand.

NP2: En wat moet ik dan doen op KIK?

Coach: X leuke foto's of x leuk filmpje."

De tweede coach stelde zich voor als een 18-jarige man. Hij bood NP2 aan om samen te gaan hardlopen. Tevens vroeg hij aan haar of zij ook aan zelfbevrediging deed. Volgens hem zou seks een goede manier zijn om af te vallen.

De laatste man die fysiek wilde afspreken betrof een 36-jarige man. Hij vertelde NP2 ook dat seks een goede manier is om af te vallen. Hij wilde seks in zijn auto als bedankje voor de hulp bij het afvallen. Daarbij ging het niet om het hebben van één keer seks, maar NP2 zou meerdere keren (langdurige) seks met hem moeten hebben om af te vallen. Dat NP2 15 jaar was, maakte hem niet uit.

"Coach: En ik wil je daar graag bij helpen maar ik wil er wel wat voor terug lieverd. Snap je dat?

NP2: hoe kun je me dan helpen?

Coach: Door lichamelijke therapie. Wist je dat je door seks ook kan afvallen? [...] Zou je seks willen? [...] Kan op een rustig plekje in de auto in de avond. [...]

NP2: Waar val je af aan je lichaam?

Coach: Als je vaak genoeg seks hebt wel. Overal, slik je de pil?

NP2: ja

Coach: Mooi, dan kunnen we zonder. Welke cupmaat heb je schat?

[...]

Coach: We zullen vaker dan 1 keer seks hebben samen, dus vaker afspreken [...] Seks is altijd goed voor je lichaam schat. En het is niet even een paar minuten, meer een uur ongeveer. En je geniet ervan dat weet ik zeker."

4.4.5.1 Vergelijking met de informatie ontleend aan de surveys/interviews

De intenties die coaches geven om af te spreken met de nepprofielen hebben gemeen dat zij zonder uitzondering seksueel van aard waren. De 18-jarige coach die voorstelde om samen te gaan hardlopen, stelde echter geen seks voor maar vertelde aan NP2 wel dat klaarkomen en seks goede manieren waren om af te vallen. Dat betekent dat in alle gevallen de coaches seksueel

getinte redenen gaven om af te spreken. Dit verschilt van de data voortkomend uit hoofdstuk 3, waarin 21% seks werd aangegeven als reden voor een fysieke afspraak. Hierbij moet de kanttekening worden gezet dat de context van de gesprekken onbekend was in hoofdstuk 3. Twee van de drie coaches stelden een fysieke afspraak namelijk pas voor nadat zij aan NP2 foto's in kleren, dan wel ondergoed gevraagd hadden. Of dat ook gebeurd is bij de respondenten uit de surveys is onbekend. Er kan derhalve niet met zekerheid een verklaring gegeven worden voor het feit dat de coaches enkel seksueel getinte redenen gaven om met NP2 af te spreken.

4.5 Resumé

Uit de gesprekken met de coaches blijkt dat het met name gaat om meerderjarige mannen die zich aanbieden als een coach. De leeftijden van de coaches varieerden van 16 jaar tot ongeveer 40 jaar, hetgeen opvallend is aangezien alle nepprofielen minderjarig waren. Het leeftijdsverschil tussen de mannelijke coaches en de nepprofielen betrof 9 jaar (NP1) en 10 jaar (NP2). Dit leeftijdsverschil blijkt kleiner dan het gemiddelde leeftijdsverschil tussen de respondenten uit de surveys en hun coaches, echter het bevestigt het beeld dat het vaak gaat om mannen die wezenlijk ouder zijn dan de doelgroep.

Wat betreft de werkwijze van de coaches, blijkt hetgeen uit de gesprekken met de nepprofielen naar voren komt het beeld te bevestigen dat ontstaat in hoofdstuk 3. Zo blijkt er ook een tweedeling in de gehanteerde werkwijze, namelijk enerzijds een persoonlijke/ begripvolle benadering en anderzijds een meer zakelijke benadering. De nepprofielen zijn voornamelijk op een zakelijke manier benaderd. In gemiddeld 80% van de gesprekken is gevraagd om foto's van het nepprofiel. In meer dan de helft van de gesprekken vragen coaches om foto's in ondergoed en een deel vraagt ook om naaktfoto's. Deze foto's worden in bijna alle gevallen gevraagd in het kader van een bodycheck. Het moment waarop de foto's gevraagd worden, verschilt per coach. Het gaat om vier contactmomenten tot aan ruim 30 contactmomenten met een gemiddelde van 21 contactmomenten. Hier ligt mogelijk een verschil, omdat uit de data uit hoofdstuk 3 blijkt dat de meeste foto's reeds in het begin van het gesprek worden gevraagd door de coaches.

Tot slot is de intentie van coaches om fysiek af te spreken met de nepprofielen seksueel van aard. Dit verschilt met de data uit de surveys en de interviews, waar een kleiner deel van de coaches een seksuele intentie kenbaar maakt (21%). Echter, een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat de respondenten van de survey geen foto's gedeeld hebben voorafgaand aan de vraag van de coaches om af te spreken. Oftewel, dat de coaches nog onvoldoende overtuigd waren dat ze de regie voldoende in handen hadden om het voor te stellen. Dit blijft echter een assumptie die niet getest kan worden op basis van het onderzoek.

5. PRO-ANOREXIA WEBSITES

Naast surveys, interviews met respondenten en de inzet van nepprofielen is ten behoeve van dit onderzoek informatie van tien pro-ana sites verzameld met het doel meer zicht te krijgen op de aard en omvang van de kwetsbare groep meisjes en de pro-ana coaches die online actief zijn. Derhalve is er gericht informatie verzameld door de berichten op de pro-ana fora op tien websites te indexeren, zodat deze geanalyseerd kunnen worden. Daarbij gaat het met name over het aantal berichten, de inhoud van de berichten en de contactmogelijkheden tussen de coaches en de jongens/meisjes met een eetstoornis. In dit hoofdstuk worden de resultaten van deze analyse gepresenteerd.

Dit hoofdstuk gaat eerst in op de onderzoeksmethode en de dataset van dit hoofdstuk (§5.1). Vervolgens wordt in §5.2 aan de hand van de geplaatste berichten meer zicht gecreëerd op de omvang van de kwetsbare groep en de groep pro-ana coaches die actief zijn op pro-ana fora. In §5.3 wordt meer informatie verzameld over de coaches die contact proberen te leggen met meisjes met een eetstoornis en op welke wijze zij dat doen, oftewel de aanbodkant. In §5.4 wordt ingegaan op de vraagkant en gaat derhalve in op de wijze waarop meisjes met een eetstoornis onderling en met coaches contact trachten te leggen. Ook wordt meer informatie verzameld over waar pro-ana coaches (mogelijk) gebruik en misbruik van maken als het aankomt op de kwetsbaarheden van de doelgroep alsmede digitale applicaties. In §5.5 wordt ingegaan op opvallende berichten op de pro-ana fora in verband met de vraag of pro-ana coaches zich actief richten op deze kwetsbare groep om seksueel misbruik van hen te maken. In §5.6 worden zorgelijke ontwikkelingen besproken die voortkomen uit de tweede onderzoeksperiode. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een kort resume §5.7.

5.1 Onderzoeksmethode en dataset

5.1.1 Onderzoeksmethode

Van tien verschillende pro-ana websites is op geautomatiseerde wijze informatie verzameld om meer zicht te krijgen op de activiteiten van meisjes met een eetstoornis en pro-ana coaches op deze sites. Daarbij is gekeken naar de omvang van deze kwetsbare groep meisjes en de omvang van de groep coaches, dan wel buddy's. Alle berichten op de openbare fora zijn geïndexeerd, waarbij aandacht is voor het aantal berichten en de periode wanneer de berichten geplaatst zijn, de inhoud van de berichten, de sekse en leeftijden van de gebruikers, de pro-ana sites waar

de berichten zijn geplaatst en welke contactvormen genoemd worden in de berichten.¹¹¹

De informatie is geanalyseerd en er is onderscheid gemaakt tussen berichten van meisjes met een eetstoornis die hulp vragen om af te vallen (de 'vraagkant') en berichten van personen die hun hulp aanbieden bij het afvallen (de 'aanbodkant'). In §5.2 wordt het onderscheid verder uitgewerkt.

5.1.2 Dataset

Tabel 8. Informatie pro-ana sites eerste onderzoeksperiode

Aantal geanalyseerde (openbare) pro-ana sites	10
Aantal geanalyseerde pagina's	624
Aantal berichten op de pagina's exclusief berichten van NP1 en NP2	1.998
Unieke gebruikersnamen	975

In totaal zijn tien verschillende (openbare) pro-ana websites bekeken.¹¹² Het gaat om openbare sites waar geen account voor nodig is om een bericht te kunnen plaatsen op de fora. Pro-ana sites waar voor ingelogd moest worden, zijn weggelaten uit de lijst en niet meegenomen. De keuze voor deze tien sites is gebaseerd op een google search en door handmatig de verschillende pro-ana fora te bekijken. De websites waar de meeste (recente) activiteit plaatsvond, zijn geïncludeerd.

Er is voor gekozen om over een tijdsperiode van 1 januari 2010 tot en met 5 mei 2019 de berichten te verzamelen en te indexeren. In totaal zijn 2.000 berichten verzameld. Uiteindelijk zijn er 1.998 meegenomen in de analyse, omdat de berichten van nepprofiel 1 en 2 ook verzameld waren. Deze zijn er handmatig uitgehaald.¹¹³

111 Alle gegevens zijn na afloop van het onderzoek verwijderd en voor het onderzoek is geen herleidbare informatie gebruikt.

112 De data is gebaseerd op bijna 9,5 jaar: vanaf 1 januari 2010 tot en met 5 mei 2019.

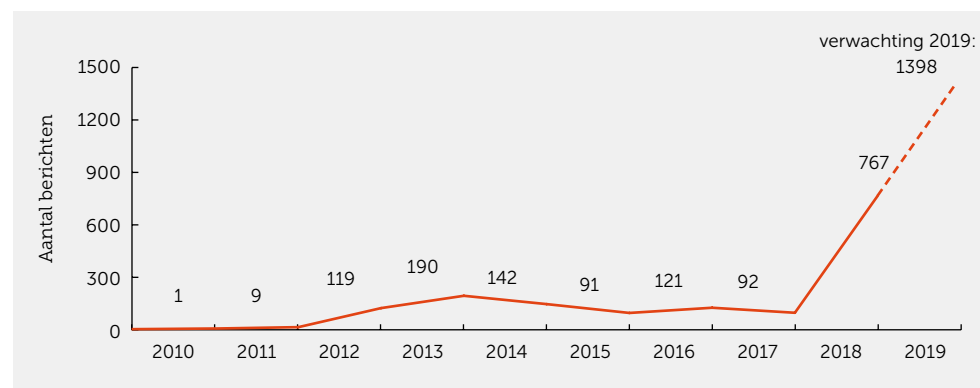
113 Het bericht van nepprofiel 3 valt niet onder de 1.998 berichten.

Tweede onderzoeksperiode

Na de eerste onderzoeksperiode is er naar aanleiding van de media-aandacht op 31 mei 2019 nog één onderzoeksperiode toegevoegd, namelijk de periode 31 mei 2019 t/m 30 september 2019. Voor de periode na het nieuwsitem is opnieuw een analyse gemaakt van de data en daaruit komen zorgelijke ontwikkelingen naar voren.¹¹⁴ Enkel deze zorgelijke ontwikkelingen worden besproken in §5.6. De analyse en de genoemde cijfers en percentages in deze en de volgende paragrafen (§5.1 tot en met §5.5) zijn gebaseerd op de eerste onderzoeksperiode.

Op alle fora is het mogelijk om anoniem berichten te plaatsen. Uit de data blijkt evenwel dat er 975 unieke gebruikersnamen voorkomen. Dat kan betekenen dat sommige gebruikersnamen meerdere berichten hebben geplaatst of dat er berichten zijn geplaatst zonder gebruikersnaam. In onderstaand figuur wordt het totaal aantal berichten op de pro-ana websites verspreid over de jaren aangegeven.

Figuur 19. Aantal berichten op de pro-ana websites

¹¹⁴ Zie <https://nos.nl/op3/artikel/2287012-pro-anorexia-coach-blijkt-vaak-man-met-seksuele-bedoelingen.html>

Wanneer het aantal berichten afgezet wordt tegen de jaren, valt op dat er sinds 2012 een lichte stijging heeft plaatsgevonden. Vanaf 2017 is echter een sterke stijging te zien in het aantal berichten; van 92 berichten in 2017 naar 767 berichten in 2018. Er kan geen verklaring gegeven worden voor de substantiële stijging van het aantal berichten in 2018. Over 2019 zijn 466 berichten verzameld. Echter, dit betreft niet het totaal aantal berichten op de pro-ana sites in heel 2019 aangezien alleen de berichten in de eerste vier maanden van 2019 verzameld zijn. Wanneer uitgegaan wordt van een lineaire stijging stijgt het aantal berichten in 2019 naar verwachting nog tot bijna 1.400 berichten.¹¹⁵

5.2 Activiteit op pro-ana websites

Tabel 9. Overzicht categorisering berichten pro-ana websites

WAT VOOR SOORT BERICHTEN?		AANTAL (N =1.998)
Vraagkant	Algemeen: vraag naar hulp	261
	Vraag naar een buddy/groep	463
	Vraag naar een coach	96
Aanbodkant	Algemeen: aanbod van hulp	32
	Aanbod van een coach	37
Niet relevante berichten	Niet relevant	964
	Aanbod starten groep	145
Totaal		1.998

De berichten zijn voor de analyse opgedeeld in verschillende categorieën. Er is onderscheid gemaakt tussen drie categorieën: (i) vraag naar hulp, (ii) aanbod van hulp en (iii) niet relevante berichten. Berichten die vallen onder de eerste categorie (de 'vraagkant') zijn berichten waarin specifiek gevraagd wordt naar hulp om af te vallen. Daarbij gaat het om algemene hulpvragen en om berichten waarin specifiek gevraagd wordt naar de hulp van een buddy dan wel een coach. De tweede categorie bevat berichten waarin iemand zich aanbodt om anderen te helpen met afvallen. Dat zijn met name algemene berichten, maar ook berichten waarin mensen zich expliciet aanbieden als coach. Overige berichten vallen onder de derde categorie. Daarbij gaat

¹¹⁵ Voor de berekening van de prognoselin is uitgegaan van een lineaire stijging voor de rest van 2019. Daarbij is het aantal berichten in de eerste vier maanden (januari tot en met april, 466 berichten) verdrievoudigd om tot een totaal aantal van 1.398 berichten te komen voor heel 2019. Bij het berekenen van de prognose is geen rekening gehouden met de media-aandacht op 31 mei 2019. Dit geldt voor alle gestelde prognoses in dit hoofdstuk.

het om berichten waarin mensen aangeven een groep te willen starten om elkaar te helpen, reacties op oproepen, berichten waarin in het algemeen gevraagd wordt naar tips (en derhalve niet naar specifieke hulp van iemand om af te vallen), berichten waarin gevraagd wordt naar speciale afvaltechnieken of wat mensen moeten doen als ze hun wens om af te vallen bijvoorbeeld willen verbergen voor hun naasten.

In de volgende paragrafen wordt eerst ingegaan op de kwetsbaarheid van de pro-ana groep die zich online bevindt (§5.2.1), waar in de paragrafen daarna wordt ingegaan op de eerste twee categorieën, te weten de vraagkant (§5.3) en de aanbodkant (§5.4). De derde categorie (niet-relevante berichten) is niet meegenomen in de analyse.

5.2.1 Kwetsbaarheid van de groep

Uit de berichten valt op te maken dat het gaat om een zeer kwetsbare groep, hetgeen in lijn is met de bevindingen in hoofdstuk 3 en 4. Uit de berichten ontstaat het beeld dat een deel van de online groep te maken heeft met hopeloosheid en wanhoop omtrent afvallen en vermageren. Er zijn verschillende gradaties te zien van kwetsbaarheid; van personen die 'enkel' aangeven graag te willen afvallen omdat ze zichzelf 'veel te dik' vinden, tot aan personen die veel hulpbehoevender zijn en aangeven radeloos te zijn. In verschillende berichten komt deze kwetsbaarheid erg duidelijk naar voren. Zo blijkt dat personen (met name meisjes) aangaven depressief te zijn, aan zelfbeschadiging te doen of suïcidale gedachten te hebben. In enkele berichten werd zelfs aangegeven dat het meisje liever dood zou willen zijn. Hieronder een aantal van deze berichten ter illustratie:

*"[...] Ik word nu al weer gepest, ze schelden me uit en ze zeggen ook dat ik dik ben. [...] Ik ben nergens goed in en ik hou me totaal niet meer aan ana. Echt * slecht van mij, wat ben ik voor iemand? Iemand die nergens goed in...ja dat ben ik: een mislukkeling. Ik kan net zo goed dood zijn. Groetjes een wanhopig iemand"*

"Hi, ik heb eigenlijk ook nooit aan pro Ana gedaan, vanaf mijn achtste wil ik al afvallen en zit ik soms op pro Ana. Heb soms gekotst, maar nooit heftig. Ik wil nog steeds afvallen, maar dan gezonder. Mensen komen er toch achter en ik wil niet dat ze me sneu vinden. [...] Ooit aan zelfmoord gedacht? Ja vaak genoeg, misschien zelfs wel gemiddeld 5x per week, maar ik kan niet leven met de gedachte dood te zijn. Ik wil op dat moment alleen vluchten voor mijn gevoelens, daarom heb ik mezelf ook een korte periode gesneden, je ziet de littekens amper, maar het bloed gaf me een goed gevoel. [...]"

"Ik ben 15 jaar en depressief [...] Ik snij mezelf elke dag. Elke seconde denk ik aan de dood en hoe ik het wil doen. Binnenkort zal dat vast en zeker ook wel gebeuren, want ik heb 0 hoop meer op een toekomst. Ik weet niet echt waarom ik dit hier zeg, maar ik hoop bondgenoten te kunnen vinden die hetzelfde meemaken als ik en me tips kunnen geven om pijn te doen of dood te gaan. Ook wil ik afvallen, maar telkens als ik het probeer lukt het niet. HELP."

Hetgeen ook opvalt aan de berichten is dat de meisjes (en mogelijk ook jongens) een (extreem) laag zelfbeeld hebben. In meerdere berichten blijken zij zichzelf te zien als iemand die 'te dik' is of ze gebruiken gebruikersnamen zoals 'Vetzak' of 'dikkevettelolifant', maar ook 'anotherfat-chick' of 'sadgirlthatwantsanorexia'.

"Hoi ik ben 18 jaar en heb al sinds mijn elfde een eetstoornis. Ik heb hier en daar ups en downs gehad. Ik wil weer veel gaan afvallen want voel me een onwijs dik varkentje. Ik ben 1.73 m en weeg 58 kilo of misschien wel meer. Ik heb zo erg een buddy nodig, hopelijk vind ik een buddy. Je kan me vinden op kik ... Hopelijk spreek ik jou snel xx"

"Hee, ik heb een buddy nodig die vaak online is en me goed kan helpen met het afbouwen van de kcal en het opbouwen van het sporten :) stuur me een dm op insta: ...xo dik varken"

"Hi ik ben een beginnende ana, veel te dik en op zoek naar een buddy.. meerdere keren dit geprobeerd en niet gelukt, maar dit moet en zal mijn laatste dieet ooit zijn, ik stop niet tot ik dun ben. Kik is"

"Hey, ik ben op zoek naar een ana-buddy die ik kan helpen en die mij zou kunnen helpen met afvallen. Ik ben 14, en ik weeg 53 kilo. (I know, ik ben veel te dik). :(Stuur me een mailtje als je mijn buddy wil zijn xx."

5.3 De vraag naar hulp ('vraagkant')

5.3.1 Categorisering

De eerste categorie betreft berichten waarin specifiek gevraagd wordt naar hulp bij het afvallen. Deze berichten komen van met name meisjes die willen afvallen en daarbij op zoek naar hulp (i) in het algemeen, (ii) specifiek van een buddy of van een groep of (iii) specifiek van een coach. Voorbeelden van algemene berichten waarbij gevraagd wordt om hulp zijn: 'Hé kan iemand mij helpen? Ik moet afvallen' of 'Hallo, wie wil mij helpen?'. Berichten waarin specifiek gevraagd wordt om een buddy of groep betreft mensen die bewust op zoek zijn naar iemand om samen mee af te vallen, in de vorm van een buddy die tips en motivatie kan geven of in de vorm van

een groep waarin meerdere lotgenoten zich bevinden. Een deel van de berichten betreft ook berichten waarin expliciet wordt gevraagd naar een coach. Daarbij gaat het niet om personen die samen met een ander willen afvallen, maar om personen die begeleid willen worden bij het afvallen op welke manier dan ook. Dit kan bijvoorbeeld gaan om berichten waarin staat: 'streng coaching', 'met straffen' of 'bereid om foto's te sturen'.

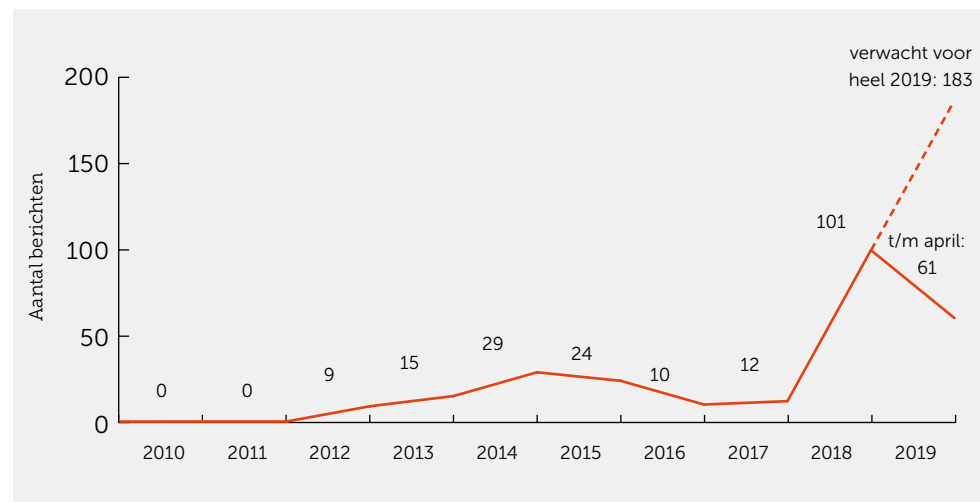
De volgende paragrafen staan per categorie stil bij (i) het aantal berichten dat per categorie verschenen is, (ii) in welke periode ze geplaatst zijn, (iii) wat de inhoud van deze berichten is, (iv) wat de sekse en leeftijden zijn van de gebruikers die de berichten geplaatst hebben, (v) op welke pro-ana sites de berichten zijn geplaatst en tot slot (vi) welke contactvormen genoemd worden in de berichten.

5.3.2 Verdieping van de 'vraagkant'

In deze paragraaf wordt ingegaan op de berichten waarin de hulpvraag naar voren komt. Eerst wordt ingegaan op algemene hulpoproepen, waarna vervolgens ingegaan wordt op de vraag naar buddy's en groepen. Tot slot komen de berichten aan bod waar specifiek gevraagd wordt naar een coach. De paragraaf sluit af met een kort resumé.

5.3.2.1 Algemene hulpoproepen

Figuur 20. Aantal algemene hulpoproepen per jaar

Er is ten eerste gekeken naar berichten waarin een algemene oproep wordt gedaan voor hulp bij het afvallen. Daarbij gaat het om 261 berichten waar niet specifiek naar een coach, buddy of pro-ana groep wordt gevraagd, maar waar naar 'iemand' gevraagd wordt die kan helpen met afvallen.

In 2019 zijn enkel de eerste vier maanden geïndexeerd. Daaruit bleek dat er 61 algemene hulpoproepen stonden op de pro-ana sites stonden. Voor de berekening van het totaal aantal berichten in 2019 is uitgegaan van een lineaire stijging, waardoor het totaal aantal algemene hulpoproepen in 2019 naar verwachting zal stijgen tot ruim 180 berichten.

Het totaal aantal berichten dat over de jaren is geplaatst, komt van 202 verschillende gebruikersnamen. Dat betekent echter niet dat het daadwerkelijk gaat om 202 unieke gebruikers. Het kan niet uitgesloten worden dat verschillende gebruikers dezelfde gebruikersnaam gebruiken of een gebruiker verschillende gebruikersnamen heeft gebruikt, al dan niet op verschillende websites.

Hetgeen opvalt is dat de eerste berichten binnen deze categorie reeds in 2012 geplaatst zijn. Het meest recente bericht stamt uit mei 2019. Dat betekent dat deze algemene berichten reeds ruim zeven jaar online geplaatst worden. Opvallend is dat het aantal berichten stijgt van 9 in 2012 naar 29 in 2014. Vervolgens worden in 2016 en 2017 slechts 10 en 12 berichten geplaatst, waarna het aantal berichten in 2018 stijgt naar 101 berichten en in de eerste vier maanden van 2019 in totaal 61 berichten worden geplaatst. De prognose voor 2019 ligt op 183 berichten. Dit is een aanzienlijke stijging. Het is niet bekend waar deze stijging vandaan komt.

Betreffende de tijdsperiode van het plaatsen van een bericht over de dag verspreid, verschilt het plaatsen van de berichten niet veel. Twintig procent van de berichten is 's nachts geplaatst (00:00 - 7:00 uur), 27% van de berichten is overdag tussen 7:00 - 16:00 uur geplaatst, 28% begin van de avond tussen 16:00 - 20:00 uur 25% 's avonds laat tussen 20:00 - 00.00 uur.¹¹⁶ De berichten die met name 's nachts geplaatst zijn, komen uit 2013, 2014 en 2015. De berichten die geplaatst zijn sinds 2017 zijn voornamelijk na 16:00 uur geplaatst, hetgeen erop kan duiden dat de berichten hoofdzakelijk buiten de schooltijden geplaatst worden.

Inhoud van de berichten

De inhoud van deze berichten varieert. Een deel van de personen deelt persoonlijke informatie in hun berichten (leeftijd, gewicht, streefgewicht), terwijl anderen heel weinig in hun bericht

¹¹⁶ Totaal n=261. 20% staat gelijk aan n=53, 27% staat gelijk aan n=70, 28% staat gelijk aan n=73 en 25% staat gelijk aan n=65.

zetten. Hetgeen opvalt, is dat de berichten heel kort zijn, doelgericht en gericht zijn op het leggen van contacten middels een social media applicatie, zoals Kik of WhatsApp.

“Hoi! Is er iemand die mij wil helpen met afvallen? Ik heb wat steun nodig :(mijn kik is ...”

“Wie wil me helpen. App me 06 ...”

“Hi, Ik ben nu al een tijdje bezig met afvallen, maar ik vind het nogal ingewikkeld om dat alleen te doen. Ik ben 14 jaar, 165 en weeg 52. Is er iemand die mij kan helpen? Ik zoek iemand van rond de 14 (: stuur me een bericht op Kik: ...”

Sekse en leeftijd van de gebruikers

In 117 van de 261 algemene berichten staat de leeftijd vermeld van de personen die een hulpvraag hebben. De gemiddelde leeftijd blijkt 17 jaar te zijn; de leeftijd van de gebruikers varieert van 11 jaar tot 34 jaar. Bij het bepalen van de sekse is gekeken naar het geslacht van de gebruikers die in de berichten zijn genoemd en naar de genoemde gebruikersnamen op de social media accounts in het bericht. Wat betreft de berichten waarin het geslacht van de gebruiker expliciet benoemd is, gaat het om 33 meisjes en 3 jongens. Verder valt uit de gebruikersnamen af te leiden dat het naar verwachting in bijna alle overige gevallen ook om meisjes gaat. Dit ligt voor negen berichten anders, hier wezen de gebruikersnamen op jongens. Dat de meeste berichten door meisjes worden geplaatst, is overeenkomstig het beeld dat ontstaat uit de hoofdstukken 2 tot en met 4.

Op welke pro-ana sites wordt gevraagd om hulp?

Tabel 10. Pro-ana sites waar algemene hulpoproepen op staan

PRO-ANA SITES	AANTAL (N=261)	PERCENTAGE
Pro-ana site 1	8	3%
Pro-ana site 2	33	13%
Pro-ana site 3	43	16%
Pro-ana site 4	5	2%
Pro-ana site 5	14	5%
Pro-ana site 6	55	21%
Pro-ana site 7	45	17%
Pro-ana site 8	4	2%
Pro-ana site 9	54	21%
Totaal	261	100%

De berichten zijn geplaatst op negen verschillende pro-ana sites. Op vijf sites staan meer dan 30 berichten (respectievelijk 33, 43, 45, 54 en 55 berichten). Op de overige vier sites zijn vier, vijf, acht en veertien berichten geplaatst over de eerdergenoemde tijdsperiode. Daaruit kan worden geconcludeerd dat de eerst genoemde vijf sites actiever bezocht worden door mensen die hulp nodig hebben bij het afvallen dan de andere vier sites. Op een site is geen enkel bericht gevonden dat valt binnen de algemene hulpvraag.

Meest gebruikte contactvormen

Tabel 11. Contactmogelijkheden benoemd in algemene hulpoproepen

CONTACTVORMEN	AANTAL (=261) ¹¹⁷	PERCENTAGE
Kik	69	26%
Instagram	40	15%
Mail	19	7%
MSN	2	1%
Skype	3	1%
Twitter	2	1%
Telefoonnummer/WhatsApp	17	7%
Snapchat	9	3%
Tumblr	2	1%
Direct Message (DM) ¹¹⁸	7	3%
Forum	1	1%
Leeg	67	25%

In berichten waarin op een algemene manier om hulp wordt gevraagd, wordt in 26% een Kik-account genoemd en in 15% een Instagram account. Dit komt overeen met hetgeen uit de vorige hoofdstukken naar voren komt over Kik als veelgenoemd social medium. De 69 berichten waarin Kik wordt genoemd, bestaan uit 60 berichten waarin Kik als enige contactvorm wordt

117 Wanneer het aantal genoemde contactvormen bij elkaar opgeteld wordt, komt het niet overeen met het aantal berichten waarin ze genoemd worden. De reden daarvoor is dat er in meerdere berichten meerdere contactvormen genoemd zijn.

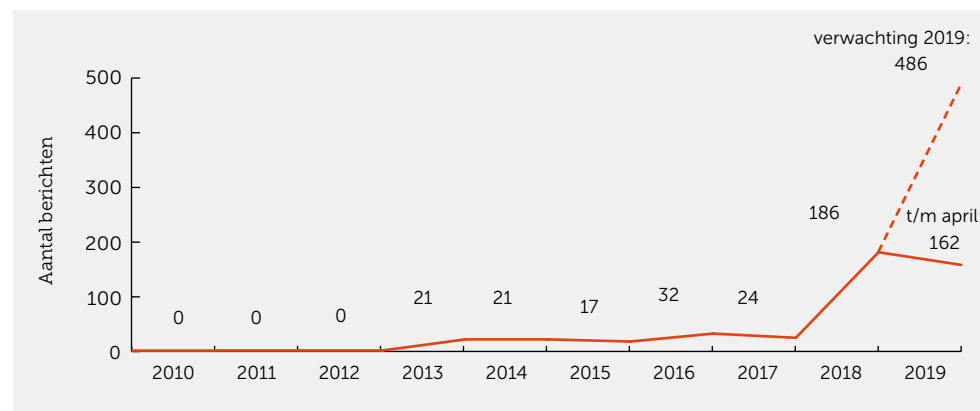
118 DM staat voor Direct Message en kan verzonden worden via Instagram en Twitter. Wanneer DM genoemd wordt in combinatie met Instagram, wordt dit benoemd als ‘Instagram’, omdat er in dat geval vanuit gegaan kan worden dat Instagram bedoeld wordt. Wanneer DM als enkele contactvorm benoemd wordt, is het niet mogelijk een helder onderscheid te maken tussen Twitter of Instagram en is deze als aparte categorie opgenomen. In de rest van het hoofdstuk wordt Direct Messaging benoemd als DM.

genoemd en negen andere berichten waar Kik in combinatie met een ander social media account wordt genoemd. Sinds 2018 wordt Kik voornamelijk genoemd, in de jaren daarvoor gebeurde dat in veel mindere mate.

Daarnaast wordt in een groot aantal berichten ook een e-mailadres of een 06-nummer genoemd. WhatsApp wordt in berichten uit 2014 regelmatig genoemd, om vervolgens tot 2018 bijna niet meer genoemd te worden. Echter, vanaf 2018 stijgt ook het verwijzen naar WhatsApp weer. De berichten waarin met name e-mailadressen genoemd werden, komen voornamelijk uit de jaren voor 2017. De overige vormen van contactvormen hebben betrekking op negentien andere vormen van contact, dan wel in combinatie, zoals chatten via het pro-ana forum op de betreffende pro-ana website, Skype, Snapchat, Tumblr en Twitter.

5.3.2.2 De vraag naar buddy's en pro-ana groepen

Figuur 21. Hulpoproepen aan buddy's en de vraag naar pro-ana groepen per jaar

De afgelopen jaren blijken er tot en met 5 mei 2019 in totaal 463 berichten online geplaatst te zijn op de pro-ana sites waarin gevraagd is naar een buddy of naar een pro-ana groep. In de grafiek is een explosieve stijging te zien in 2018 van 24 berichten in 2017 naar 186 berichten. Deze stijging zet naar verwachting voort in 2019, omdat er in de eerste vier maanden van 2019 al ruim 160 berichten online geplaatst zijn die voldoen aan de inclusiecriteria. Wanneer uitgegaan wordt van een lineaire stijging voor de overige acht maanden, is de verwachting dat er in 2019 bijna 500 berichten worden geplaatst op de pro-ana sites waarin wordt gevraagd naar een buddy of een pro-ana groep.

De berichten zijn geplaatst door in totaal 320 verschillende gebruikersnamen. Zoals eerder aangegeven, betekent dit niet direct dat het ook daadwerkelijk gaat om zoveel unieke personen.¹¹⁹

Wanneer gekeken wordt naar het tijdstip waarop de berichten geplaatst zijn kan geen eenduidige conclusie worden getrokken, behalve dat de minste berichten 's nachts tussen 00:00 - 7:00 uur worden geplaatst (12%). De meeste berichten worden overdag geplaatst tussen 7:00 - 16:00 uur (37%). De overige berichten worden verspreid geplaatst over de avond; 22% tussen 16:00 - 22:00 uur en 29% later op de avond tussen 20:00 - 00:00 uur.¹²⁰

Inhoud van de berichten

Deze berichten hebben betrekking op een hulpvraag naar een 'afvalmaatje' of lotgenoten binnen eenzelfde groep. Daar blijkt de afgelopen jaren steeds meer vraag naar te zijn, onder meer om samen te gaan trainen, om samen mee te praten, om elkaar te motiveren en om elkaar te helpen en te steunen. In enkele berichten wordt ook een voorkeur aangegeven wat betreft een buddy; sommige gebruikers geven aan dat ze graag een 'real life buddy' zouden willen hebben, terwijl sommige juist aangeven dat een 'online buddy' voor hen voldoende is.

"Heyhoi! Ik ben een 24 jarige jongen uit Rotterdam die een buddy nodig heeft om mij te helpen mijn motivatie vast te houden. Heb jij ook nog een buddy nodig, stuur mij dan een bericht op kik"

"Hoi iedereen! Ik zoek een ana buddy om elkaar te motiveren en te helpen! Voeg me toe op kik als je interesse hebt"

"hey ik zoek een real life buddy (ik woon in ..) ik ben 16 jaar en 1.70m en 53 kilo. Ben ervaren en wil weer terug naar 45/40. Ik zoek iemand die dus in .. of omstreken woont en beetje zelfde leeftijd en goal. Instagram: .. stay stong lieverds <33"

"Heey, Ik zoek een buddy, ik ben 17 jaar oud. Ik zou graag een real life buddy willen dus als je rond .. woont is dat fijn. Internet buddy's zijn ook welkom. Stuur maar bericht op kik"

¹¹⁹ Zie §5.3.2.1.

¹²⁰ Totaal n= 463, 12% staat gelijk aan n=57, 37% staat gelijk aan n=170, 22% staat gelijk aan n=103 en 29% staat gelijk aan n=133.

Sekse en leeftijd van de gebruikers

In 180 van de 463 berichten wordt niet duidelijk of het om een mannelijke of vrouwelijke gebruiker gaat. Uit de inhoud en de gebruikersnamen van de overige 283 berichten blijkt dat het in de meeste gevallen gaat om een vrouw (92%) en in de overige gevallen om een mannelijke gebruiker (8%).¹²¹ Hetgeen opvalt is dat het bij mannelijke gebruikers (8%) gaat om 24 berichten waarvan het in 22 gevallen om dezelfde gebruikersnaam en leeftijd gaat. Vermoedelijk gaat dat dus om dezelfde mannelijke gebruiker en dat zou betekenen dat het eigenlijk maar gaat om drie mannelijke gebruikers.

Wat betreft leeftijd blijkt dat het voornamelijk minderjarige gebruikers zijn die deze berichten online plaatsen. De gemiddelde leeftijd van de gebruikers is 17 jaar, gebaseerd op de leeftijden die bekend zijn geworden.¹²² Echter, hier geldt hetzelfde als bij de mannelijke gebruikers: in 24 berichten wordt een 24-jarige gebruiker genoemd. Daarbij gaat het om 21 keer dezelfde gebruiker. Vermoedelijk gaat dat dus om dezelfde gebruiker en dat zou betekenen dat er niet 24 gebruikers 24 jaar zijn, maar slechts drie.

Op welke pro-ana sites wordt gevraagd om buddy's/pro-ana groepen?

Tabel 12. Pro-ana sites waar gevraagd wordt om buddy's/pro-ana groepen

PRO-ANA SITES	AANTAL (N=463)	PERCENTAGE
Pro-ana site 1	31	7%
Pro-ana site 2	36	8%
Pro-ana site 3	59	13%
Pro-ana site 4	13	3%
Pro-ana site 5	38	8%
Pro-ana site 6	89	19%
Pro-ana site 7	86	18%
Pro-ana site 8	10	2%
Pro-ana site 9	101	22%
Totaal	463	100%

121 Totaal n=283, 92% staat gelijk aan n=259 en 8% staat gelijk aan n=24.

122 In 273 berichten wordt een leeftijd vermeld. In de overige 190 berichten blijft de leeftijd onbekend. De gemiddelde leeftijd is dan ook gebaseerd op 273 leeftijden.

De berichten zijn geplaatst op negen verschillende pro-ana sites. Hetgeen opvalt is dat twee sites veel minder berichten kennen dan andere sites, slechts 2% en 3% van alle berichten. Op de overige sites staan minimaal 30 berichten (minimaal 6%) van personen die een hulpvraag hebben naar buddy's of pro-ana groepen. Een site heeft meer dan 100 berichten online staan en is de meest gebruikte site voor dit soort hulpvragen.

Meest gebruikte contactvormen

Tabel 13. Contactmogelijkheden benoemd in vragen naar buddy's/pro-ana groepen

CONTACTVORMEN	AANTAL (N=463) ¹²³	PERCENTAGE
Kik	155	33%
Instagram	119	26%
Mail	37	8%
MSN	0	0%
Skype	0	0%
Twitter	2	4%
Telefoonnummer/WhatsApp	111	24%
Snapchat	35	8%
Tumblr	2	4%
DM	24	52%
Forum	72	16%
Leeg	3	6%

De meestgebruikte contactvorm blijkt Kik te zijn. In ruim 33% van de berichten wordt een Kik-account genoemd door de personen die om hulp vragen. Kik wordt met name genoemd in berichten die geplaatst worden in 2018 en 2019. In berichten voor 2018 wordt Kik in mindere mate genoemd. Hetzelfde geldt voor WhatsApp. Opvallend is dat er in 47 berichten DM wordt genoemd in combinatie met Instagram genoemd wordt, oftewel Direct Messaging op Instagram. De verwachting is dat Instagram in deze berichten de enige contactvorm is. Dit aantal is dan ook geïncludeerd in de 119 berichten waarin Instagram genoemd is.

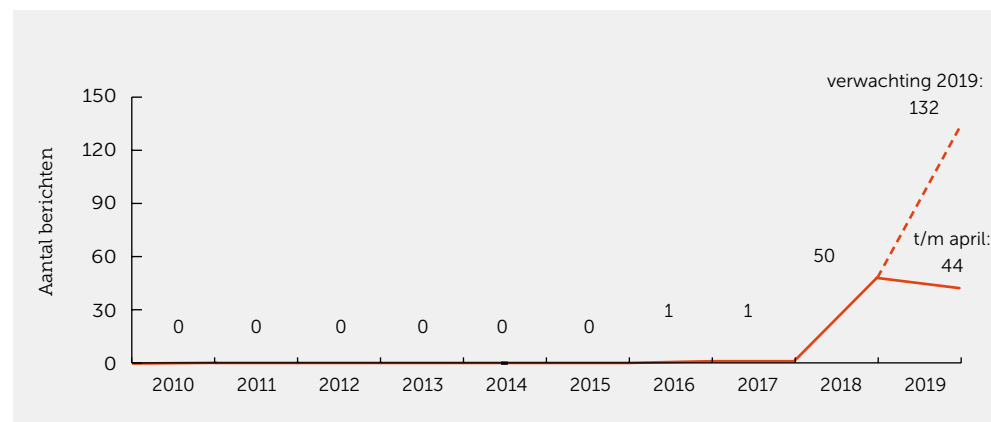
Overige contactvormen worden in mindere mate genoemd. In tegenstelling tot andere

123 Wanneer het aantal genoemde contactvormen bij elkaar opgeteld wordt, komt het niet overeen met het aantal berichten waarin ze genoemd worden. De reden daarvoor is dat er in meerdere berichten meerdere contactvormen genoemd zijn.

berichten, wordt in 16% geen specifiek account genoemd. Daarbij gaat het om berichten waarin wel om hulp wordt gevraagd op de pro-ana fora, maar waar mensen enkel via hetzelfde forum weer kunnen reageren. Deze berichten zijn met name in 2018 en 2019 geplaatst. Dat is opvallend, omdat over het algemeen de laatste jaren steeds meer verwezen wordt naar social media accounts ten opzichte van eerdere jaren. Een verklaring hiervoor kan op basis van deze dataset niet gegeven worden. Overige vormen van social media zijn met name bovenstaande contactmogelijkheden, al dan niet in combinatie.

5.3.2.3 De vraag naar coaches

Figuur 22. Hulpoproep voor coaches per jaar

In totaal zijn er 96 berichten op de pro-ana sites geplaatst waarin specifiek wordt gevraagd naar een coach. De berichten zijn geplaatst door 78 unieke gebruikersnamen. Dat sluit echter niet uit dat sprake kan zijn van dubbelingen, zoals één persoon die meerdere gebruikersnamen heeft of andersom, dat meerdere personen eenzelfde gebruikersnaam hanteren.

De periode waarin deze berichten zijn geplaatst; november 2016 tot en met mei 2019. Dat is opvallend, omdat in de surveys en interviews meerdere respondenten aangeven voor november 2016 contact te hebben gehad met een of meerdere pro-ana coaches. De verwachting was derhalve dat er ook voor 2016 meisjes waren die actief gevraagd zouden hebben naar pro-ana coaches.¹²⁴ Dit blijkt dus niet het geval. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat

de websites waar zij op actief waren, inmiddels niet meer gebruikt worden, offline zijn en/of vergrendeld zijn door een inlog waardoor ze niet zijn opgenomen in deze dataset.

Hetgeen verder opvalt is dat er in 2016 en 2017 slechts één bericht per jaar geplaatst is waarin specifiek wordt gevraagd naar een coach. Sinds 2018 neemt dit aantal toe (50 berichten) en deze stijgende lijn zet zich voort in 2019. In de eerste vier maanden blijken er 44 berichten online geplaatst te zijn. Dat zijn er zes minder dan in heel 2018. Wanneer uitgegaan wordt van een lineaire stijging voor de overige acht maanden, stijgt het aantal hulpoproepen aan coaches nog verder naar 132 berichten over heel 2019.

Verder is gekeken naar de verschillende tijden op de dag waarop de berichten geplaatst zijn. Waar de verwachting in eerste instantie was dat deze berichten mogelijk voornamelijk 's avonds en 's nachts geplaatst worden, blijkt uit de data dat 41% van de berichten met name tussen 16:00 en 20:00 uur geplaatst worden. Een verklaring hiervoor zou kunnen liggen in de leeftijd van de gebruikers, met name jonge middelbare scholieren, die na schooltijd pro-ana sites bezoeken en een bericht plaatsen. Ook overdag (tussen 7:00 en 16:00 uur) worden veel berichten geplaatst, namelijk 31%. De overige berichten (22%) worden tussen 20:00 en 00:00 uur geplaatst en in veel mindere mate tussen 00:00 en 7:00 uur (6%).¹²⁵

Inhoud van de berichten

De berichten waarin specifiek wordt gevraagd naar een coach bestaan voor een groot deel uit dezelfde facetten; leeftijd, lengte en gewicht van de persoon die graag wil afvallen. In enkele berichten wordt ook het streefgewicht – het gewicht dat iemand uiteindelijk wil bereiken – benoemd. Niet alle berichten bevatten deze gegevens. Er zijn enkele berichten waarin enkel vermeld staat dat iemand op zoek is naar een coach. In meerdere berichten komt naar voren dat meisjes naast een coach, ook hulp accepteren van een buddy of via een pro-ana groep.

"Hey! Ik ben 17jaar, ik zoek een vaste buddy, coach, anagroep,... die mij kan helpen. Ik ben echt veel te dik, weeg momenteel 64 en wil graag 55 wegen. Insta: Kik:"

"[06 nummer] Op zoek naar een coach. "

"Iemand die mijn coach wil zijn?"

¹²⁴ Zie §3.2

¹²⁵ Totaal n=96. 41% staat gelijk aan n=39, 31% staat gelijk aan n=30, 22% staat gelijk aan n=21 en 6% staat gelijk aan n=6.

In de helft van de berichten wordt specifiek gevraagd naar een strenge coach. Een deel van deze respondenten bleek minderjarig toen zij het bericht online plaatsten.¹²⁶ Een respondent geeft aan dat ze iemand nodig heeft die de controle overneemt en daarom op zoek is naar een strenge coach:

"Hey, ik ben 16 jaar en zoek een strenge coach die niet bang is om te straffen, workouts oplegt en bepaalt wat ik eet. Ik heb nu iemand nodig die de controle overneemt. Ik ben 1.72m en weeg 60,1 kg, mijn streef is 40,5. Mijn kik is...."

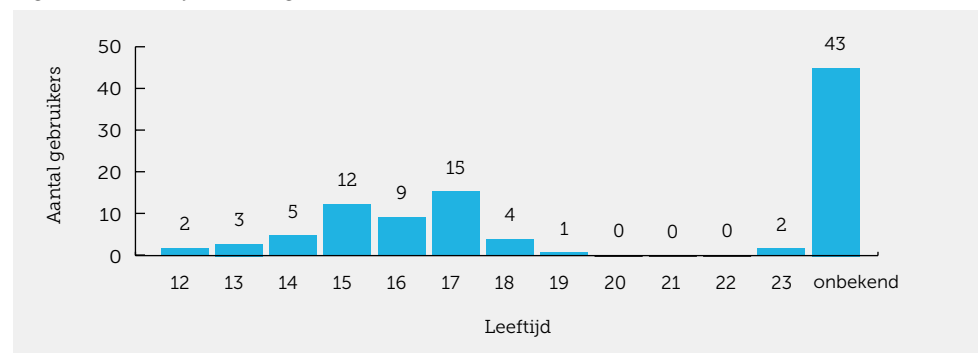
In 12% wordt daarnaast ook gevraagd naar een (strenge) coach die het meisje kan straffen, bijvoorbeeld wanneer het meisje 'iets niet gedaan heeft'.¹²⁷ In 36% van deze berichten gaat het om een minderjarige die het bericht geplaatst heeft.¹²⁸

"Hoi, ik ben een meisje van 17 jaar en zoek een strenge coach die mij kan helpen afvallen. Iemand die mij ook straft als ik iets niet gedaan heb. Snapchat...."

"Zoek een strenge buddy, wil 45 kilo afvallen. Coach die veel straft en ook op anderen manieren. Herken je jezelf hierin stuur me een dm."

Sekse en leeftijd van de gebruikers

Figuur 23. Leeftijd van de gebruikers

¹²⁶ Totaal n=48, 3 respondenten waren meerderjarig, 18 respondenten waren minderjarig en van 27 respondenten is de leeftijd onbekend.

¹²⁷ Totaal n=96, 12% staat gelijk aan n=11.

¹²⁸ Totaal n=11, 36% staat gelijk aan n=4. In 6 berichten stond geen leeftijd en in één bericht stond aangegeven dat het meisje meerderjarig was.

In 53 van de 96 berichten wordt de leeftijd vermeld van de persoon die het bericht heeft geplaatst. Acht van hen waren meerderjarig, de overige 45 personen waren minderjarig toen zij het bericht plaatsten (85%).¹²⁹ De leeftijden variëren van 12 jaar tot 23 jaar. Op basis van deze 53 berichten blijkt de gemiddelde leeftijd van de personen die specifiek op zoek zijn naar coaches en daarom een bericht op een pro-ana site plaatsen, 16 jaar te zijn. Over het geslacht kan geen eenduidige uitspraak gedaan worden. In 20 van de 96 berichten wordt genoemd dat het gaat om een meisje en in één bericht gaat het om een jongen.

Bericht van nepprofielen

De drie nepprofielen vallen onder de categorie met algemene hulpoproepen. Dat zij al benaderd zijn door 45 (met name) coaches, kan impliceren dat andere gebruikers die hulpvragen in de andere categorieën hebben geplaatst (vraag naar een buddy en/of of pro-aan groep of de vraag naar een coach), ook in contact zijn gekomen met een of meerdere coaches. Dat zou betekenen dat niet alleen personen die een algemene hulpoproep plaatsen vatbaar zijn voor pro-ana coaches, maar dat er sprake is van een veel grotere kwetsbare groep. Hetgeen ook overeen zou komen met de surveys.

Op welke pro-ana sites wordt gevraagd om pro-ana coaches?

Tabel 14. Pro-ana sites waar hulpoproepen aan coaches geplaatst worden

PRO-ANA SITES	AANTAL (N=96)	PERCENTAGE
Pro-ana site 1	1	1%
Pro-ana site 2	13	13%
Pro-ana site 3	4	4%
Pro-ana site 5	17	18%
Pro-ana site 6	12	13%
Pro-ana site 7	36	37%
Pro-ana site 8	1	1%
Pro-ana site 9	12	13%
Totaal	96	100%

De 96 berichten blijken op acht verschillende pro-ana sites te staan. Het aantal berichten per site varieert. Twee van de acht sites hebben één bericht waarin specifiek gevraagd wordt naar een coach en één site heeft vier berichten. De overige vijf sites blijken actiever gebruikt te

¹²⁹ Totaal n=53.

worden door meisjes die specifiek op zoek zijn naar een coach. Zij hebben respectievelijk 12 (2x), 13, 17 en 36 berichten online staan. Het is niet bekend waarom juist deze websites gebruikt worden voor oproepen.

Meest gebruikte contactvormen

Tabel 15. Contactmogelijkheden benoemd in hulpoproepen aan coaches

CONTACTVORMEN	AANTAL (N=96) ¹³⁰	PERCENTAGE
Kik	52	54%
Instagram	15	16%
Mail	1	1%
MSN	0	0%
Skype	0	0%
Twitter	0	0%
Telefoonnummer/WhatsApp	17	18%
Snapchat	5	5%
Tumblr	0	0%
DM	3	3%
Forum	0	0%
Leeg	7	7%

Meisjes die vragen om een pro-ana coach stellen het vaakst voor om via Kik contact te leggen, te weten in 54% van de gevallen. Naast Kik blijken WhatsApp (18%) en Instagram (16%) gebruikt te worden. Overige social media platformen zoals Direct Message, Mail en Snapchat, dan wel in combinatie met elkaar of in combinatie met Kik, Instagram of WhatsApp komen weinig (1 tot 5 keer) voor. In zeven berichten wordt geen social media account genoemd. Uit deze bevindingen blijkt dat met name Kik een veelgebruikt platform is, hetgeen overeenkomt met de bevindingen uit de surveys, waaruit blijkt dat 52% van de gevallen Kik als contactvorm wordt gebruikt.¹³¹ Naast de 50 berichten waar Kik als enige contactvorm wordt genoemd, blijkt Kik daarnaast in twee andere berichten te worden genoemd in combinatie met een andere social media applicatie. Dat is geïncludeerd in de 52 berichten.

¹³⁰ Wanneer het aantal genoemde contactvormen bij elkaar opgeteld wordt, komt het niet overeen met het aantal berichten waarin ze genoemd worden. De reden daarvoor is dat er in meerdere berichten meerdere contactvormen genoemd zijn.

¹³¹ Zie §3.2.

Als tot slot deze categorie van hulpvragen afgezet wordt tegen de eerste twee categorieën, degene die in de voorgaande paragrafen zijn besproken, dan valt op dat Kik dominant is. Een mogelijke verklaring is, is dat coaches de voorkeur geven aan Kik en de meisjes die om een coach vragen hierop anticiperen. Hier wordt in §5.4 uitgebreid bij stilgestaan.

5.3.3 Resumé

Uit de bevindingen blijkt dat het gaat om een kwetsbare groep die online hulp vraagt om af te vallen. Deze kwetsbare groep plaatst in ieder geval sinds 2012 berichten online op zoek naar hulp. Er is onderscheid gemaakt tussen berichten waarin in het algemeen om hulp werd gevraagd, berichten waarin naar een buddy of een groep wordt gevraagd en berichten waarin specifiek naar een coach wordt gevraagd. Daarbij valt op dat de specifieke vraag naar een coach pas sinds 2018 stijgt, in tegenstelling tot de meer algemene hulpoproepen die al sinds 2012 online worden geplaatst. De personen, met name meisjes, die in hun bericht op zoek zijn naar een coach blijken gemiddeld 16 jaar te zijn. Dat is een jaar jonger dan de personen die algemene hulpoproepen plaatsen. Wat betreft contactvormen die in de berichten geplaatst worden, wordt in 26% Kik genoemd in de berichten waarin in het algemeen om hulp gevraagd wordt en in 33% van de berichten waarin naar een buddy/groep gevraagd wordt. In de berichten waar specifiek gevraagd wordt naar een coach, blijkt Kik in 52% van de berichten genoemd te worden. Kik lijkt derhalve het meest gebruikt als het gaat om de vraag naar coaches. Een mogelijke reden hiervoor is dat de personen die in contact willen komen met een coach, anoniem willen blijven. Naast Kik blijkt ook WhatsApp en Instagram veelvuldig genoemd te worden.

5.4 Het aanbod van hulp ('aanbodkant')

5.4.1 Categorisering

De tweede categorie betreft berichten waarin iemand zich aanbodt om een ander te helpen met afvallen. Ook hier kan onderscheid gemaakt worden tussen (i) een algemeen aanbod om te helpen en (ii) een aanbod specifiek van een coach. Berichten waarin hulp in het algemeen worden aangeboden betreft de volgende berichten:

'Ik kan je helpen met afvallen. Kan ik jou helpen om jouw doel te bereiken? Bericht me.'

Daarnaast bieden verschillende personen zich aan als een coach die bereid is anderen te helpen met afvallen. Daarbij gaat het om berichten waarin zij zichzelf expliciet coach noemen:

'Hey, ik ben een ervaren, strenge maar behulpzame coach. Als je hulp nodig hebt, stuur mij een berichtje.'

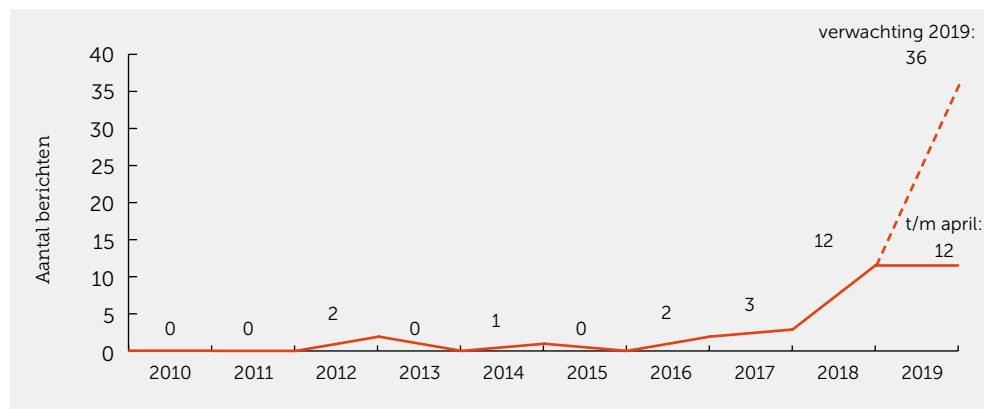
De volgende paragrafen staan per categorie stil bij (i) het aantal berichten dat per categorie verschenen is, (ii) in welke periode ze geplaatst zijn, (iii) wat de inhoud van deze berichten is, (iv) wat de sekse en leeftijden zijn van de gebruikers die de berichten geplaatst hebben, (v) op welke pro-ana sites de berichten zijn geplaatst en tot slot (vi) welke contactvormen genoemd worden in de berichten.

5.4.2 Verdieping van de 'aanbodkant'

Deze paragraaf gaat in op de berichten waar hulp bij het afvallen wordt aangeboden. Eerst komen de berichten aan bod met een hulpaanbod in het algemeen. Daarna wordt ingegaan op de berichten vanuit de coaches die specifiek hun hulp aanbieden. Deze paragraaf wordt afgesloten met een kort resumé.

5.4.2.1 Het algemene hulpaanbod

Figuur 24. Aantal algemene berichten waarin hulp wordt aangeboden per jaar

Over de periode 1 januari 2010 - 5 mei 2019 zijn er in totaal 32 berichten geplaatst waarin een algemeen hulpaanbod is gedaan. Het gaat om berichten waarin mensen zich niet specifiek aanbieden als buddy of coach, maar waarin zij zichzelf aanbieden als iemand die kan helpen met afvallen. De laatste jaren blijkt dit soort berichten vaker geplaatst te worden. Zo is er een stijging te zien van 3 berichten in 2017 naar 12 berichten in 2018. In de eerste vier maanden van 2019 stonden reeds 12 berichten online waarin een algemeen hulpaanbod wordt gedaan. Wanneer uitgegaan wordt van een lineaire stijging voor de overige acht maanden, zullen er naar verwachting in totaal 36 berichten online komen te staan waarin hulp wordt aangeboden die vallen binnen deze categorie.

Het totaal van 32 berichten is geplaatst door personen met 21 verschillende gebruikersnamen. Wanneer de gebruikersnamen en de accountnamen vergeleken worden, blijkt het te gaan om 15 unieke personen. Opvallend is dat een van hen zich onder dezelfde gebruikersnaam ook heeft aangeboden als coach.

Meer dan de helft van de berichten is overdag geplaatst, tussen 7:00 - 16:00 uur (53%). Daarbij gaat het om berichten die in 2017 (1), 2018 (5) en 2019 (11) zijn geplaatst. De overige berichten zijn tussen 16:00 - 20:00 uur geplaatst (21%), tussen 20:00 - 00:00 uur (13%) en 's nachts tussen 00:00-7.00 uur (13%).¹³²

Inhoud van de berichten

Deze categorie betreft de algemene berichten waarin hulp wordt aangeboden bij het afvallen. Het type bericht varieert; van berichten waarin enkel een telefoonnummer wordt genoemd tot berichten waarin specifiek benoemd wordt dat alleen hulp geboden wordt aan 'ana's' die er alles aan willen doen om af te vallen.

"Beste mensjes, willen jullie hulp bij het afvallen en een strakkere buik? Stuur me dan een privébericht"

"[06-nummer], app me voor hulp om af te vallen"

"Voor alle dikke ana's die er ALLES aan doen om af te vallen; strenge ana begeleiding op Kik. Wanneer je je niet aan je dagelijkse training / eetschema houdt zal je straf krijgen! Voeg mij toe via kik, daarna kijk ik als je geschikt ben. Alleen reageren wanneer je ALLES wil doen om af te vallen! Only die hards!"

"Ik ben lekker 10kg afgevallen. Hulp nodig? App me, het liefst meiden boven de 16"

Sekse en leeftijd van de gebruikers

Van de 15 unieke gebruikers gaat het in 6 gevallen om mannelijke gebruikers en in 5 gevallen om een vrouwelijke aanbieder. Van de overige 4 gebruikers is niet met zekerheid te zeggen of zij een man of een vrouw zijn. Over de leeftijd van de gebruikers kan geen uitspraak worden gedaan, omdat daarover te weinig informatie beschikbaar is.

¹³² Totaal n=32, 53% staat gelijk aan n=17; 21% staat gelijk aan n=7; 13% staat gelijk aan n=4.

Op welke pro-ana sites wordt hulp aangeboden?

Tabel 16. Pro-ana sites waar hulp wordt aangeboden

PRO-ANA SITES	AANTAL (N=32)	PERCENTAGE
Pro-ana site 1	1	3%
Pro-ana site 2	5	16%
Pro-ana site 3	4	12%
Pro-ana site 5	2	6%
Pro-ana site 6	3	9%
Pro-ana site 7	12	38%
Pro-ana site 9	5	16%
Totaal	32	100%

De berichten zijn geplaatst op zeven verschillende pro-ana sites, waarbij op 1 website beduidend meer berichten zijn geplaatst, te weten 12 berichten.

Meest gebruikte contactvormen

Tabel 17. Contactmogelijkheden in berichten waarin hulp wordt aangeboden

CONTACTVORMEN	AANTAL (N=32) ¹³³	PERCENTAGE
Kik	8	25%
Instagram	11	34%
Mail	1	3%
MSN	1	3%
Skype	0	0%
Twitter	0	0%
Telefoonnummer/WhatsApp	8	25%
Snapchat	3	9%
Tumblr	0	0%
DM	0	0%
Leeg	1	3%

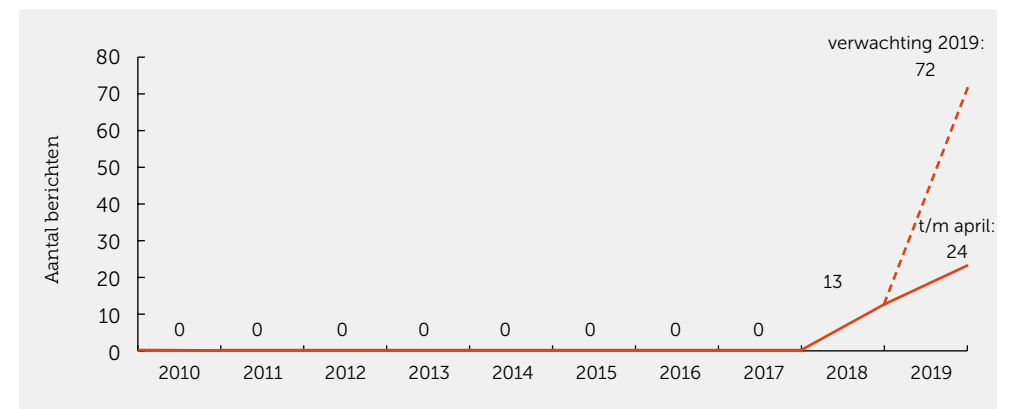
¹³³ Wanneer het aantal genoemde contactvormen bij elkaar opgeteld wordt, komt het niet overeen met het aantal berichten waarin ze genoemd worden. De reden daarvoor is dat er in meerdere berichten meerdere contactvormen genoemd zijn.

Uit tabel 17 blijkt dat Instagram, Kik en WhatsApp de meestgenoemde contactvormen zijn in de berichten: 34%, 25% en 25%. De berichten waarin Instagram genoemd wordt komen met name uit 2018 en 2019. Dit geldt ook voor de berichten waarin WhatsApp wordt genoemd. Kik wordt in berichten genoemd uit 2014, 2017, 2018 en 2019. Wat betreft Direct Message blijkt dat die contactvorm enkel voorkomt in combinatie met Instagram, waardoor deze meegeteld zijn met de berichten waarin Instagram genoemd wordt.¹³⁴

5.4.2.2 Het aanbod van coaches

Uit de data blijkt dat er 37 berichten zijn waarin iemand zich specifiek heeft aangeboden als coach. Daarbij gaat het om 20 unieke gebruikersnamen. Ook hier moet de kanttekening geplaatst worden dat het niet is uit te sluiten dat twee verschillende personen dezelfde gebruikersnaam hebben gebruikt of dat dezelfde persoon twee verschillende gebruikersnamen heeft gebruikt. Uit de analyse blijkt ook dat dit laatste het geval is. Wanneer gekeken wordt naar de inhoud van de berichten en de genoemde social media accounts in die 37 berichten, blijkt dat er twaalf verschillende accountnamen zijn te onderscheiden. Dat betekent dat verschillende gebruikers meerdere gebruikersnamen hebben gebruikt, met verwijzing naar dezelfde accountnamen op social media. Geconcludeerd kan worden dat de 37 berichten te herleiden zijn naar twaalf unieke gebruikers.

Figuur 25. Het aantal berichten waarin coaches zich aanbieden per jaar

¹³⁴ Zie ook §5.3.2.2.

De berichten waarin een coach zich openlijk aanbiedt, blijken pas vanaf juni 2018 geplaatst te worden. In de laatste zes maanden van 2018 (juni tot en met december) staan 13 van dit soort berichten online. Sinds januari 2019 blijkt het aantal berichten waarin een coach zich aanbiedt gestegen, namelijk naar 24 berichten in de eerste vier maanden van 2019. Als deze stijgende lijn op een lineaire manier doorzet, is het mogelijk dat het aantal berichten waarin een coach zich specifiek aanbiedt op pro-ana sites nog drie keer zo hoog wordt en uitloopt tot 72 berichten in 2019.

Deze cijfers zijn opvallend, omdat uit paragraaf §5.3.2.3 blijkt dat de eerste berichten waarin specifiek gevraagd wordt naar een coach voor het eerst in november 2016 opduiken. Coaches bieden zich dus pas anderhalf jaar later openlijk aan als coach op openbare pro-ana fora, althans uitgaande van de tien geïndexeerde websites.¹³⁵ Niettemin blijkt uit de surveys dat coaches al jarenlang actief zijn op pro-ana sites.¹³⁶ Een mogelijkheid is dat coaches er voorheen voor hebben gekozen niet openbaar te adverteren op pro-ana fora en er daarentegen voor hebben gekozen om meisjes en jongens die actief zijn op een pro-ana fora één-op-één te benaderen via social media. Waarom (een deel van de) coaches in 2018 op openbare fora hun diensten zijn gaan aanbieden, is niet bekend.

Wanneer gekeken wordt naar het tijdstip waarop coaches adverteren, dan blijkt dat 76% van de berichten overdag geplaatst is tussen 7:00 - 16:00 uur. De overige berichten van coaches zijn tussen 16:00 - 20:00 uur (14%), 20:00 - 00:00 uur (3%) en tussen 00:00 - 7:00 uur (8%) geplaatst.¹³⁷ Coaches plaatsen dus weinig berichten in de namiddag, 's avonds en 's nachts, in tegenstelling tot meisjes en jongens die op zoek zijn naar coaches.

Inhoud van de berichten

Wanneer gekeken wordt naar de manier waarop coaches 'adverteren', kan hetzelfde onderscheid worden gemaakt als in voorgaande hoofdstukken, namelijk dat coaches ofwel op een persoonlijke dan wel op een zakelijke manier de doelgroep groeien. Coaches die op een begripvolle manier anderen benaderen geven aan dat meisjes ook 'gewoon met hen kunnen praten' of dat ze 'samen doelen op kunnen stellen'. Zij komen vaak uitnodigend over. Twee van de twaalf coaches hebben deze benadering toegepast in zeven berichten (17%).¹³⁸

¹³⁵ De kanttekening moet gemaakt worden dat het gaat om één bericht in 2016 en één bericht in 2017.

¹³⁶ Zie §3.2 waaruit blijkt dat meerdere respondenten eerder jaren contact hebben gehad met een pro-ana coach.

¹³⁷ Totaal n=37, 76% staat gelijk aan n=28, 14% staat gelijk aan n=5, 3% staat gelijk aan n=1 en 8% staat gelijk aan n=3.

¹³⁸ Uit §5.4.2.2 blijkt dat de berichten (n=37) geplaatst zijn door twaalf unieke gebruikers. Om die reden

"Hey, ik ben op zoek naar een meisje rond mijn leeftijd die gecoacht wil worden. We kunnen samen doelen opstellen."

"Hey girls, iemand hier die een coach wel goed kan gebruiken? Ik heb veel ervaring en kan jou helpen, je mag tips vragen of als je gewoon wilt praten, I'm the girl you are looking for."

Coaches die kiezen voor een meer zakelijke manier benadrukken in hun berichten dat ze ervaren en gemotiveerde coaches zijn. Met name door te laten weten dat zij ervaring hebben op het gebied van afvallen, wekken zij de indruk dat zij al meerdere personen geholpen hebben en expertise hebben op dat gebied. In totaal hebben zeven van de twaalf coaches deze benadering toegepast (58%). Een coach heeft in totaal acht berichten geplaatst waarin hij aangaf een ervaren, actieve coach te zijn. Een andere coach liet in zes berichten merken dat hij een ervaren coach was.

"Zoek je hulp in deze dagen? Voel jij je vet en dik? Ik werk als personal trainer en ben streng en direct. Volg me op ..."

"Hey, ik ben een ervaren coach en ik kan je helpen dun te worden. Ik kan streng en hard zijn, maar ook behulpzaam. Ik werk met eetschema's, bodychecks, straffen, trainingsschema's enz. Dus alleen als je echt toegewijd bent om dun te worden. Dus hulp nodig"

Op beide manieren wordt ingespeeld op de kwetsbaarheden van meisjes en jongens die graag willen afvallen en op zoek zijn naar een coach. Zo zijn vijf van de twaalf coaches manipulatief in hun berichtgeving; namelijk door in te spelen op de wens van de doelgroep om af te vallen of bijvoorbeeld door aan te geven dat ze alleen kunnen helpen als iemand echt toegewijd is en bereid is om af te vallen (42%). Van de overige drie coaches blijkt uit de berichten onvoldoende informatie om ze te kunnen categoriseren.

"[...] Voel jij je vet en dik? [...]"

"[...] alleen als je echt toegewijd bent om dun te worden. [...]"

"Streng coach heeft plek voor harde coaching. Kom op dikke varkentjes"

"Wil je afvallen en heb je een coach nodig?[...] Alleen voor de gene wie echt willen"

wordt uitgegaan van twaalf coaches.

De berichten die geplaatst zijn door de coaches op de pro-ana sites bevestigen het beeld dat is geschetst in hoofdstuk 3 en 4 inzake coaches. Zo blijkt dat coaches zichzelf in 14 berichten omschrijven als 'streng'. Deze berichten zijn geplaatst door vier van de twaalf coaches (33%). Daarnaast geven twee coaches aan dat zij ook straffen als dat nodig is.

"Hey, ik ben een ervaren coach en ik kan je helpen dun te worden. Ik kan streng en hard zijn, maar ook behulpzaam. Ik werk met eetschema's, bodychecks, straffen, trainingsschema's enz. Dus alleen als je echt toegewijd bent om dun te worden. Dus hulp nodig? bericht me op ..."

"Slank zijn is een keuze! Dik blijven ook. Ik ben een ervaren, zeer strenge coach. Eetschema's, trainingen, controle, straf."

Sekse en leeftijd van de gebruikers

Uit de analyse blijkt dat er geen algemeen beeld geschetst kan worden inzake de sekse en leeftijd van de coaches. In bijna geen enkel bericht wordt het geslacht dan wel de leeftijd genoemd van de coach. Dat kan erop wijzen dat de coach flexibel wil blijven, zodat hij zich qua geslacht en leeftijd kan aanpassen aan degene die contact zoekt. Daarnaast ligt het voor de hand dat de coach anoniem wil blijven en geen persoonlijke kenmerken wil prijsgeven.

Op welke pro-ana sites bieden pro-ana coaches zich aan?

Tabel 18. Pro-ana sites waar coaches zich aanbieden

PRO-ANA SITES	AANTAL (N=37)	PERCENTAGE
Pro-ana site 2	8	22%
Pro-ana site 3	1	3%
Pro-ana site 5	6	16%
Pro-ana site 6	2	5%
Pro-ana site 7	12	32%
Pro-ana site 9	8	22%
Totaal	37	100%

De berichten zijn geplaatst op zes van de tien verschillende pro-ana sites. De hoeveelheid berichten per site variëren. Op twee sites zijn respectievelijk één en twee berichten geplaatst. Op de overige vier sites gaat het om zes, acht (twee keer) en twaalf berichten. Omdat het eerste bericht waarin een coach zich specifiek aanbiedt als coach in juni 2018 geplaatst is en het laatste bericht (van deze dataset) in april 2019 geplaatst is, betekent dat dat er op de site waar twaalf berichten door coaches geplaatst zijn maandelijks een bericht is gepost door minimaal een coach. Het aantal sites waar de coaches hun berichten geplaatst hebben varieert van één site tot vijf sites per coach.

Coaches van nepprofielen die openlijk adverteren

Vier van de 31 coaches met wie NP1 en NP2 inhoudelijke gesprekken hebben gevoerd blijken ook openlijk geadverteerd te hebben op de pro-ana websites die geïndexeerd zijn voor het onderzoek. Drie van hen bieden zich expliciet aan als coach (met respectievelijk 2, 11 en 13 berichten) en een van hen reageert op de oproep van iemand anders dat hij haar wil helpen met afvallen. Slechts één van de vier coaches heeft in de eerste en tweede onderzoeksperiode berichten online gezet, de andere drie coaches alleen tijdens de eerste onderzoeksperiode.¹³⁹ Dat een groot deel van de coaches met wie de nepprofielen gesproken hebben blijkbaar niet openlijk geadverteerd hebben (in ieder geval niet onder dezelfde gebruikersnaam als waar ze NP1 en NP2 mee benaderd hebben), betekent dat mogelijk een aanzienlijk deel van de coaches onzichtbaar blijft of wil blijven. Hoewel zij niet online adverteren, is er bewijs voor gevonden dat zij de pro-ana websites wel scannen op hulpoproepen om vervolgens hierop te reageren.

Contactvormen

Tabel 19. Contactmogelijkheden benoemd in berichten uitgesplitst naar de coaches (n=12)

COACH	AANTAL GEPLAATSTE BERICHTEN	GENOEMDE CONTACTVORM
Coach 1	2	Instagram (2 ¹⁴⁰), DM (2)
Coach 2	1	Kik (1)
Coach 3	2	WhatsApp (2)
Coach 4	1	Instagram (1), DM (1)
Coach 5	6	Kik (6)
Coach 6	4	Instagram (3), DM (1)
Coach 7	5	Instagram (5), DM (1)
Coach 8	1	Kik (1)
Coach 9	4	Kik (4)
Coach 10	8	Kik (8)
Coach 11	1	Snapchat (1)
Coach 12	2	Kik (2), Instagram (2)

¹³⁹ Een vijfde coach met wie gesproken is maar wat niet voldoende informatie opleverde om mee te nemen in de analyse omdat zij enkel haar eigen pro-ana website promootte, heeft bijna 100 berichten online geplaatst op tijdens de onderzoeksperiodes waarin ze haar website promoot.

¹⁴⁰ Hierbij gaat het om het aantal berichten waarin deze contactvorm is genoemd. Coach 1 heeft dus in beide berichten Instagram en DM genoemd.

Wanneer gekeken wordt naar de genoemde social media accounts in de berichten van coaches wordt door de helft van de coaches Kik genoemd als mogelijkheid om contact op te nemen. Vijf keer als enige mogelijkheid en één keer in combinatie met een Instagram account. Naast Kik blijkt ook Instagram een relatief veel gebruikte manier om contact te zoeken met meisjes die vragen naar een coach. In twee berichten wordt, afzonderlijk van elkaar of van Kik, dan wel Instagram, WhatsApp en Snapchat genoemd. In de berichten waarin WhatsApp wordt genoemd, wordt gewezen op een groepswhatsapp. Coaches hebben derhalve vaker een account op Kik en Instagram dan op andere social media. Dit komt overeen met de data uit de surveys, waaruit blijkt dat 52% van de gevallen Kik als contactvorm werd gebruikt in het contact tussen meisjes met een eetstoornis en pro-ana coaches.¹⁴¹ Dat Instagram een veelgebruikt platform is, komt evenwel niet uit de surveys naar voren.

5.4.3 Resumé

Uit de data blijkt dat er berichten online staan die algemeen van aard zijn en meer specifiek van aard zijn, te weten een persoon die zich als coach aanbiedt. Opvallend is dat deze berichten pas sinds 2018 voorkomen op de pro-ana sites. Uit eerdere paragrafen blijkt namelijk dat de vraag naar hulp bij afvallen en de vraag naar specifiek coaches reeds eerder bekend was op deze sites. Daarnaast blijkt de groep 'coaches' hoofdzakelijk contact te willen leggen via Kik, in tegenstelling tot mensen die algemene hulp aanbieden - zij gebruiken naast Kik ook Instagram en WhatsApp.

De coaches blijken hoofdzakelijk contact te willen leggen via Kik, in tegenstelling tot mensen die algemene hulp aanbieden - zij gebruiken ook Instagram en Whatsapp

Verder is uit de berichten die de coaches online plaatsen niet op te maken wat hun leeftijd en geslacht is. Mogelijk is dit vanwege de anonimiteit die zij willen bewaren. Dat is ook een mogelijke reden waarom Kik in steeds grotere mate gebruikt wordt door coaches. Tot slot blijken de coaches die openlijk adverteren, anderen met name te benaderen op een zakelijke

manier in plaats van op een begripvolle manier. Coaches geven hierbij ook vaak direct aan dat ze streng zijn en dat ze straffen toepassen wanneer dat nodig is. Daaruit blijkt dat zij mogelijk andere doeleinden hebben dan het helpen met afvallen.

5.5 Opvallende berichten

Om te onderzoeken of pro-ana sites ook gebruikt worden door coaches die andere (seksuele) bedoelingen hebben dan alleen het helpen afvallen, is ook gekeken naar opvallende berichten op de pro-ana sites. Daarbij gaat het om berichten waarin specifieke handelingen benoemd worden. Voorbeelden hiervan zijn berichten waarin bijvoorbeeld specifiek gevraagd wordt naar 'ana's' die op zoek zijn naar iets spannends of ouder zijn dan 18 jaar of berichten waarin mannen aangeven hele dunne meisjes mooi te vinden. Deze berichten ondersteunen de assumptie dat de websites ook bezocht worden door misbruikers die specifiek op zoek zijn naar meisjes met een eetstoornis. Voorbeelden hiervan zijn als volgt:

"Jij ana? Meld je voor wat spannends 18+"

"Hey! Ik ben een kerel die hele dunne meisjes mooi vindt ^^Zin om eens te kletsen? Voeg me toe op ..."

"Als je een meisje bent dat zowel interesse heeft in onderdanig zijn als in gewicht verliezen, voeg me dan toe"

"Meester zoekt slaafje in ruil voor afval coaching."

"Ik vind ana-meisjes mooi! Iemand die eens met een wat oudere jongen wil kletsen? Voeg me toe"

5.6 Zorgelijke ontwikkelingen

Na de eerste onderzoeksperiode van de pro-ana websites (1 januari 2010 t/m 5 mei 2019) is er nog één onderzoeksperiode toegevoegd, namelijk de periode 31 mei 2019 t/m 30 september 2019. Op 31 mei 2019 heeft de NOS namelijk een nieuwsitem uitgezonden naar aanleiding van tussentijdse resultaten van het onderzoek.¹⁴² Voor de periode na het nieuwsitem is een analyse gemaakt van de data gekeken en daaruit komen naast geruststellende, voornamelijk zorgelijke ontwikkelingen naar voren.

¹⁴¹ Zie §3.2.

¹⁴² Zie §1.2

Om te beginnen is het aantal pro-ana sites waar de data is verzameld gehalveerd. Oftewel, van de tien websites die tijdens de eerste onderzoeksperiode geïndexeerd zijn, zijn er op het moment van analyseren tijdens de tweede onderzoeksperiode nog vijf online. Drie sites zijn offline, een site is beveiligd met een wachtwoord en bij een site is de inhoud veranderd. Op de laatste website wordt tegenwoordig op de homepage aangegeven dat de beheerder van de site geschrokken is van de berichten die op haar forum stonden. Zij geeft aan zelf 'ex-ana' te zijn en waarschuwt anderen mensen voor 'oude mannen die misbruik maken van jongeren die met anorexia moeten leven'. Op deze site is er derhalve geen optie meer tot het plaatsen van berichten op een forum en is enkel de hoofdpagina nog beschikbaar.

De zorgelijke ontwikkelingen zien met name op de toename in berichten en dan met name van de vraag naar coaches en de berichten die coaches zelf op de fora hebben gezet.

Voor het analyseren van de dataset is in de volgende paragrafen alleen gekeken naar het jaar 2019. Waarbij het eerste trimester van 2019 afgezet is tegen het tweede trimester, oftewel de nieuwe onderzoeksperiode.

5.6.1 Dataset voor 1 januari 2019 tot en met 30 september 2019

Tabel 20. Aantal geplaatste berichten uitgesplitst naar beide onderzoeksperiodes

	JANUARI T/M APRIL 2019 (ONDERZOEKS- PERIODE 1)	31 MEI T/M SEPTEMBER 2019 (ONDERZOEKS- PERIODE 2)	PROCENTUELE STIJGING	STATUS VAN DE SITE
Pro-ana site 1	15	-	-	Inhoud veranderd
Pro-ana site 2	70	-	-	Offline
Pro-ana site 3	13	77	492%	Online
Pro-ana site 4	34	-	-	Offline
Pro-ana site 5	57	179	214%	Online
Pro-ana site 6	96	-	-	Offline
Pro-ana site 7	82	370	351%	Online
Pro-ana site 8	29	-	-	Beveiligd met een wachtwoord
Pro-ana site 9	68	200	194%	Online
Pro-ana site 10	1	22	2.100%	Online
Totaal	465	848		

Voor de tweede dataset zijn derhalve nog vijf sites geïndexeerd. Daaruit blijkt dat er sinds 31

mei 2019 in totaal 848 berichten online zijn geplaatst op de vijf betreffende sites. Het aantal berichten in de tweede onderzoeksperiode is afgezet tegen het aantal berichten in de eerste vier maanden van 2019 die geïndexeerd zijn tijdens de eerste periode. Daaruit blijkt dat het aantal berichten op vijf pro-ana sites in de tweede onderzoeksperiode bijna twee keer zoveel is als dat afgezet wordt tegen het aantal berichten op tien pro-ana sites uit de eerste onderzoeksperiode. Oftewel er is een substantiële toename in het aantal berichten in vergelijking met de eerste vier maanden van 2019.

5.6.2 Soort berichten

Tabel 21. Soort berichten uitgesplitst naar beide onderzoeksperiodes

SOORT BERICHTEN		01-2019 T/M 04-2019	31-05-2019 T/M 09-2019	PROCENTUELE STIJGING/ DALING
Vraagkant	Algemeen: vraag om hulp	61	74	21%
	Vraag naar een buddy/groep	162	82	-49%
	Vraag naar een coach	44	219	398%
Aanbodkant	Algemeen: aanbod voor hulp	12	37	208%
	Aanbod van een coach	24	81	238%
Niet relevante berichten	Niet relevant	162	355	119%
Totaal		465	848	

Uit tabel 21 blijkt dat met name de vraag naar een coach en het aanbod van coaches enorm gestegen is in de tweede onderzoeksperiode. Hetgeen opvalt aan de berichten waarin een coach zich specifiek aanbiedt, is dat er meerdere 'nieuwe' coaches zich aanbieden ten opzicht van de eerste maanden van 2019. Daarentegen blijkt het in verschillende berichten ook te gaan om coaches die al eerder (meerdere) berichten geplaatst hebben.

Dat de afgelopen tijd 'nieuwe' coaches berichten hebben geplaatst, toont aan dat de waarschuwing op 31 mei 2019 die is geuit via onder andere het nieuwsitem op de NOS de coaches en de doelgroep niet weerhouden heeft van het bezoeken van de pro-ana sites en daarop openlijk te vragen naar een coach (doelgroep) en/of te adverteren (coaches). De tweede onderzoeksperiode toont een aanzienlijke stijging van bijna 400% in het aantal geplaatste berichten waarin gevraagd wordt naar een coach en van bijna 240% in berichten van coaches. Beargumenteerd kan worden dat de procentuele stijging hoger zou dienen te liggen, gezien het aantal sites waarop de berichten geplaatst zijn gehalveerd is. Een zorgelijke ontwikkeling.

Het meten van effecten

In de tweede onderzoeksperiode zijn alleen de negatieve effecten gemeten, hetgeen een vertekend beeld kan geven van de data. Er is namelijk alleen gekeken naar de berichten op de pro-ana websites waaruit blijkt dat er een grote stijging is geweest in de berichten waarin gevraagd wordt naar een coach en waarin mensen zichzelf aanbieden als een coach. Naast een explosieve stijging van de vraag naar en het aanbod van pro-ana coaches in de tweede onderzoeksperiode blijkt de media-aandacht echter ook een positief effect te hebben gehad. Drie van de tien geanalyseerde websites zijn offline gegaan, één website is afgeschermd middels een inlogaccount en op één website zijn waarschuwingsberichten geplaatst over pro-ana coaches door de beheerder. Tevens blijkt dat op de websites die nog online zijn berichten worden geplaatst waarin wordt gewaarschuwd voor bepaalde gebruikers of voor pro-ana coaches.

Bij een veelgebruikte pro-ana community is daarnaast een pagina aangemaakt specifiek gericht op informatie over pro-ana coaches.¹⁴³ Op deze pagina wordt uitgelegd wat pro-ana coaches zijn, hoe zij te werk gaan en dat zij als community geen coaches toelaten. Ze hebben daarnaast een pagina waar tips worden gegeven over wat meisjes en jongens kunnen doen als zij contact hebben met een pro-ana coach. Ook heeft de community een pagina op hun website met organisaties waar meisjes en jongens met een eetstoornis terecht kunnen, waarbij onder meer Proud2Bme en GGZ Rivierduinen Eetstoornissen Ursula worden genoemd.

Tot slot blijkt dat het filmpje van NOSop3 van 31 mei 2019 ruim 675.000 keer bekeken is op YouTube en zijn er meer dan 1.300 (overwegend positieve) reacties bij het filmpje geplaatst. Deze cijfers geven aan dat het een onderwerp is dat binnen de pro-ana community in Nederland leeft en de community zelf ook investeert in maatregelen om misbruik door de pro-ana coaches te voorkomen.

Er is derhalve een exponentiële groei te zien in de vraag- en aanbodkant van coaches. De prognoses die in de vorige paragrafen gesteld zijn na aanleiding van een analyse van de berichten die geplaatst zijn in het eerste trimester van 2019, blijken niet overeen te komen met wat uit de tweede analyse naar voren komt.¹⁴⁴ Deze bevindingen laten zien dat

vervolgonderzoek noodzakelijk is om aan te kunnen tonen wat de oorzaak is van deze stijging en hoe deze kwetsbare groep, die nu groter lijkt te zijn dan eerst, beschermd kan worden en hoe pro-ana coaches effectief afgeschrikt en gefrustreerd kunnen worden. Immers, een waarschuwing lijkt op basis van deze cijfers niet afdoende.

5.7 Resumé

Uit het onderzoek blijkt dat het gaat om een kwetsbare groep die berichten plaatst op pro-ana sites. Deze kwetsbaarheid bestaat uit verschillende gradaties, van 'enkel' willen afvallen tot aan depressiviteit, zelfbeschadiging en suïdaliteit. Er is sprake van een negatief zelfbeeld waardoor zij hulpbehoevende berichten plaatsen en op zoek zijn naar lotgenoten, dan wel coaches om hen te helpen met afvallen. Deze kwetsbare groep bestaat voornamelijk uit minderjarige meisjes. Uit de tien pro-ana websites die zijn geïndexeerd ontstaat het beeld dat deze kwetsbare groep vatbaar is voor misbruikers die inspelen op de onzekerheden van de meisjes. Met name deze groep blijkt de laatste maanden toegenomen te zijn in omvang.

Op de pro-ana sites blijkt sinds een paar jaar actief gevraagd te worden naar coaches. In tegenstelling tot berichten waarin in het algemeen om hulp wordt gevraagd of berichten waar specifiek naar buddy's of pro-ana groepen wordt gevraagd, worden de eerste berichten waarin expliciet wordt gevraagd naar een coach in 2018 waargenomen. Hetzelfde geldt voor het aanbod van coaches om iemand te helpen met afvallen. Ook coaches adverteren hier pas sinds 2018 openlijk mee.

Opvallend is dat wanneer gekeken wordt naar de berichten waarin hulp wordt aangeboden - in het algemeen dan wel specifiek door een coach - zelden gegevens van deze personen in de berichten worden vermeld. Dit kan mogelijk verklaard worden door het feit dat ze anoniem willen blijven. Dit blijkt tevens uit de gebruikte social media applicaties door de coaches. Zo blijkt dat in meer dan de helft van de berichten een Kik account wordt genoemd waar coaches op bereikbaar zijn. Via Kik kan anoniem gechat worden en het laat daarnaast geen informatie achter wanneer je het gesprek afsluit. Zo kunnen de gesprekken niet teruggelezen worden en wordt eventuele opsporing bemoeilijkt.

Tot slot is er een exponentiële groei te zien in de vraag- en aanbodkant van coaches sinds het nieuwsitem. De stijging laat de noodzaak zien van vervolgonderzoek om aan te tonen hoe deze kwetsbare groep beschermd moet worden en pro-ana coaches afgeschrikt kunnen worden.

¹⁴³ Het is echter onduidelijk wanneer deze site online kwam. Op basis van de informatie op de pagina en de verwijzingen naar hulporganisaties is het aannemelijk dat de pagina pas na het NOS-item aangemaakt is.

¹⁴⁴ Bij het vaststellen van de prognosecijfers gedurende de eerste onderzoeksperiode is echter geen rekening gehouden met de media-aandacht op 31 mei 2019.

6. CONCLUSIES

6.1 Inleiding

Dit onderzoek had tot doel om antwoorden te formuleren op vijf vragen:

1. Wat kan gezegd worden over de aard en omvang van de kwetsbare groep met een eetstoornis die zich online begeeft op pro-ana fora?
2. Of en in hoeverre zoeken meisjes met een eetstoornis (online) contact met zogeheten 'pro-ana coaches'?
3. Zijn er signalen/is er bewijs dat 'pro-ana coaches' zich (online) specifiek richten op meisjes met een eetstoornis met het doel hen seksueel te misbruiken/uit te buiten?
4. Wat is de werkwijze van de 'pro-ana coaches' met betrekking tot meisjes met een eetstoornis met het doel hen seksueel te misbruiken/uit te buiten?
5. Welke mogelijkheden zijn er om seksueel geweld en/of seksuele uitbuiting ten aanzien van deze kwetsbare groep te voorkomen dan wel deze kwetsbare groep te beschermen en pro-ana coaches te stoppen?

De aanleiding voor dit onderzoek is dat er redenen zijn tot zorg omtrent deze kwetsbare groep en dat seksueel misbruikers zich onder de noemer 'pro-ana coaches' zich expliciet richten op meisjes met een eetstoornis. Dit onderzoek toont zonder twijfel aan dat deze zorgen gegrond zijn. Sterker nog, er is een verontrustend beeld ontstaan van pro-ana coaches die zich bewust richten op meisjes met eetstoornissen om seksueel expliciet materiaal te bemachtigen, hen te vernederen en/of in hun macht te houden. En daar blijft het niet (altijd) bij. Er zijn ook concrete casussen waaruit blijkt dat meisjes seksueel misbruikt en mogelijk verkracht zijn. Waar tot slot ook bewijs voor is gevonden in dit onderzoek, is dat er een groot taboe heerst onder de meisjes om te praten over wat hen is aangedaan door pro-ana coaches. Zo heeft een deel van de respondenten dat geïnterviewd is te kennen gegeven dat ze tijdens dit onderzoek voor het eerst over hun (negatieve) ervaringen met een pro-ana coach hebben gesproken. Om te bepalen welke mogelijkheden er zijn om deze groep beter te beschermen (hoofdstuk 7), wordt in deze conclusie antwoord gegeven op de deelvragen en de hoofdvraag.

In §6.2 wordt ingegaan op de aard en omvang van de kwetsbare groep die zich online beweegt en in §6.3 wordt stilgestaan bij de signalen die erop wijzen dat pro-ana coaches zich expliciet richten op meisjes met eetstoornissen en welke werkwijze ze hanteren. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een kort resumé (§6.4).

6.2 Aard en omvang van de online groep

Uit de literatuur blijkt dat de oorzaken van een eetstoornis gelegen zijn in een combinatie van genetische kwetsbaarheid en beschermende en uitlokkende omgevingsfactoren. Daarnaast komt naar voren dat een (seksueel) trauma kan leiden tot een negatief lichaamsbeeld, hetgeen een aanleiding kan zijn voor het ontwikkelen van anorexia.¹⁴⁵ Ondanks dat de relatie tussen een seksueel trauma en anorexia complex is, levert dit onderzoek bewijs voor een dergelijke correlatie. De oorzaken die respondenten hebben aangegeven in het onderzoek, zoals seksueel misbruik voorafgaand aan de eetstoornis en met name onzekerheid, komen immers overeen met eerder onderzoek.¹⁴⁶

In het onderzoek is expliciet gekeken naar de activiteiten op verschillende pro-ana sites. In de bestaande literatuur worden vier groepen onderscheiden die zich online bewegen op deze sites:

- i. jonge vrouwen (12-16 jaar);
- ii. jonge vrouwen (15-18 jaar) die al lijden aan een eetstoornis;
- iii. jongeren en jongvolwassenen met overgewicht, en;
- iv. leefstijlgroep.¹⁴⁷

Op basis van dit onderzoek kan worden betoogd dat er een groep toegevoegd moet worden, namelijk:

- v. pro-ana coaches.

Het zijn derhalve niet enkel hulpbehoevende meisjes/vrouwen of jongens/mannen die pro-ana websites en meer expliciet pro-ana fora bezoeken, maar ook mensen die zichzelf expliciet als pro-ana coach aanbieden waarbij ze aangeven meisjes en jongens met een eetstoornis te willen helpen met afvallen.

In het verlengde hiervan blijkt op basis van de bevindingen uit de surveys en de geïndexeerde berichten van de pro-ana sites, dat er sprake is van een grote groep kwetsbare meisjes die op zoek is naar hulp om af te vallen.¹⁴⁸

¹⁴⁵ Zie §2.2

¹⁴⁶ Zie §2.2

¹⁴⁷ Zie §2.3

¹⁴⁸ Zie §3.4.1 en §5.2.1

De berichten die ten behoeve van dit onderzoek geanalyseerd zijn van tien pro-ana websites, zijn vervolgens gecategoriseerd. Door deze categorisering is het mogelijk gebleken om meer zicht te krijgen op de meisjes met een eetstoornis en de pro-ana coaches die zich online op pro-ana fora bewegen.¹⁴⁹ Hieruit blijkt dat de meisjes met een eetstoornis een kwetsbare groep betreft. Het beeld dat in ieder geval een deel van deze groep ontstaat, is van een groep die worstelt met (ernstige) onzekerheid over zichzelf, hopeloosheid, radeloosheid en wanhoop, depressiviteit en dat dit in enkele gevallen ook leidt tot zelfbeschadiging, dan wel suïcidaliteit. Deze onzekerheid lijkt over te gaan in een negatief zelfbeeld welke vaak al op jonge leeftijd ontstaat. Verschillende oorzaken kunnen hieraan ten grondslag liggen, zoals een geschiedenis van pesten, maar ook een (seksueel) trauma dat zij hebben opgelopen in hun jeugd.¹⁵⁰

Hoewel er voor 2018 online activiteit zichtbaar is van meisjes met een eetstoornis en pro-ana coaches op de tien onderzochte pro-ana fora, neemt deze activiteit met name toe vanaf 2018. Deze toename zet zich onverminderd door in 2019. Wat des te zorgelijker is, is dat met name de vraag- en aanbodberichten ten aanzien van pro-ana coaches exponentieel stijgt. Van 24 berichten van pro-ana coaches in het eerste trimester van 2019 naar 81 in het tweede trimester. Dat is een groei van 238%. Oftewel, de waarschuwing die einde eerste trimester is gegeven aan meisjes met eetstoornissen om op te passen voor pro-ana coaches lijkt niet (voldoende) effectief te zijn in het afschrikken van pro-ana coaches. Sterker nog, het aantal berichten waarin expliciet gevraagd wordt naar een coach kent ook een enorme stijging. Waar in het eerste trimester van 2019 nog 44 berichten verschenen, steeg dit in het tweede trimester naar 219 berichten. Wat exact de redenen zijn voor deze stijging en in hoeverre dit leidt en/of heeft geleid tot meer misbruik en seksueel misbruik/seksuele uitbuiting van meisjes en jongens met een eetstoornis, is niet duidelijk geworden in dit onderzoek. Om deze stijging te kunnen begrijpen is derhalve meer onderzoek nodig.

De waarschuwing die is gegeven aan meisjes met eetstoornissen lijkt niet voldoende effectief te zijn in het afschrikken van pro-ana coaches.

149 Zie §5.2 voor de categorisering van de berichten.

150 Zie ook §2.2 en 2.3.

Uit het onderzoek is ook bewijs gevonden dat er sprake is van een substantiële groep pro-ana coaches die (zeer) gericht te werk gaat om met name meisjes met een eetstoornis seksueel te misbruiken. Dit blijkt onder meer uit de (inhoudelijke) gesprekken die de twee nepprofielen met coaches hebben gevoerd. Door de nepprofielen is een algemene hulpvraag online gezet, waar is gevraagd 'om hulp bij het afvallen'. Er is niet gevraagd om specifiek een buddy of een pro-ana coach. Niettemin is er binnen het korte tijdsbestek dat deze nepprofielen online waren, inhoudelijk gesproken met 31 pro-ana coaches.¹⁵¹ Hoewel dit een zorgelijk aantal is, ligt het in de lijn der verwachting dat het aantal pro-ana coaches dat zou reageren hoger zal uitvallen bij meisjes die berichten plaatsen waarin zij specifiek vragen naar een buddy of een coach. In combinatie met de toegenomen online activiteit is dit een zeer verontrustende ontwikkeling, temeer wanneer de bevindingen uit de volgende paragraaf hierbij in ogenschouw worden genomen.

6.3 Werkwijze en bedoelingen van pro-ana coaches

Uit het onderzoek blijkt dat de verschillende pro-ana coaches een soortgelijke werkwijze hanteren in het groomen van meisjes met een eetstoornis. De coaches proberen in de eerste plaats het vertrouwen te winnen van het meisje. Hierbij wordt gebruik gemaakt van twee verschillende tactieken.¹⁵² Enerzijds zijn er coaches die zich begripvol opstellen tegenover het meisje en een persoonlijk contact tot stand brengen. De coach bevestigt en versterkt in dergelijke gesprekken de onzekerheden over het meisje zelf en haar lichaam, hij stelt zich begripvol op en biedt haar mogelijkheden aan om te helpen. Hij bouwt op deze wijze een vertrouwensband op. Anderzijds zijn er coaches die zich voor doen als een expert op het gebied van afvallen. Zij geven het meisje de indruk dat ze met een professional aan het praten is en dat de coach meerdere meisjes helpt met afvallen. Hij normaliseert als het ware de situatie en biedt haar 'professionele hulp'. Op beide manieren wordt getracht een vertrouwensband op te bouwen.

Als er voldoende vertrouwen is opgebouwd, wordt door de coaches om foto's en/of filmpjes gevraagd. Dit gebeurt op grote schaal. Uit de surveys blijkt dat 96% van de respondenten gevraagd is om foto's te sturen. Daarbij gaat het voornamelijk om foto's in ondergoed (86%) en om naaktfoto's (59%).¹⁵³ De meest genoemde reden hiervoor is dat de coaches dergelijke foto's nodig hebben om het meisje te kunnen 'beoordelen', oftewel om 'een bodycheck' te kunnen

151 In totaal hebben de nepprofielen met 45 personen gesproken, waarvan met 31 een inhoudelijk gesprek.

Zie §4.2

152 Zie §3.4 en §4.4

153 Zie §3.4.2 en §4.4.2

doen. Omdat de meisjes die in contact zijn met een pro-ana coach vaak onzeker zijn over hun lichaam en heel graag willen afvallen, sturen zij in veel gevallen uiteindelijk (een deel van) de gevraagde foto's en/of filmpjes. Oftewel, 65% van de respondenten aan wie gevraagd is foto's in ondergoed te sturen, heeft deze uiteindelijk gestuurd. Van respondenten die gevraagd zijn naaktfoto's te sturen, stuurt 40% deze op.¹⁵⁴ Door het bemachtigen van de foto's wordt het meisje steeds afhankelijker van de coach, waarbij de coach steeds meer vat en macht krijgt over het meisje. Wat niet duidelijk wordt uit het onderzoek, is of en in hoeverre de coaches deze foto's onderling delen, op specifieke fora of pornografische websites. Zo bleek uit onderzoek van The Guardian dat pro-ana coaches in het Verenigd Koninkrijk seksueel expliciet materiaal delen op zogeheten anorexia-pornografische websites.¹⁵⁵

Daarnaast blijkt dat het ziektebeeld van een eetstoornis ertoe leidt dat meisjes minder of nauwelijks in staat zijn om zich te weren tegen een pro-ana coach. De eetstoornis leidt ertoe dat de meisjes een grote, intrinsieke, door ziekte gedreven wil kennen om af te vallen (vergelijkbaar met een verslaving), hetgeen ertoe leidt dat meisjes minder goed of nauwelijks in staat lijken te zijn om risico's en waarschuwingssignalen te herkennen en hierop te acteren. Een aantal meisjes geeft bijvoorbeeld aan dat ze weten dat pro-ana coaches verkeerde bedoelingen kunnen hebben, maar dat ze zichzelf niet kunnen tegenhouden om toch contact op te nemen wanneer de 'eetstoornis' het over neemt. Oftewel, de behoefte om af te vallen overschaduwt de ratio. Dat kan ook een van de mogelijke verklaringen zijn voor het feit dat ondanks de waarschuwing die is uitgegaan op 31 mei 2019 voor pro-ana coaches, er een enorme stijging is waargenomen naar pro-ana coaches. Oftewel, de meisjes zijn zich (rationeel) bewust(er) van de gevaren en risico's, maar het is de 'eetstoornis' die het overneemt en maakt dat de meisjes in hun wens om af te vallen en te vermageren contact opnemen met de pro-ana coaches en zich daarmee ondanks de waarschuwingen blootstellen aan de risico's.

Een voorbeeld van hoe de eetstoornis ingrijpt op de keuzes die een meisje maakt, is dat er bewijs voor is gevonden, dat er onderling afvalcompetities gehouden worden wie het beste, het snelste of het meeste afvalt. Deze 'wedstrijdjes' kunnen ertoe leiden dat deze meisjes vatbaarder zijn om het contact met de pro-ana coach te starten of voort te zetten, ondanks dat ze weten van de gevaren.

¹⁵⁴ Zie §3.4.3

¹⁵⁵ Dit volgt uit de onderzoek van The Guardian. Zie §2.4

Hetgeen ook uit het onderzoek blijkt, is dat het niet ongewoon is dat pro-ana coaches regels en straffen opleggen. Uit het onderzoek komt naar voren dat coaches regels opleggen met betrekking tot het afvallen, variërend van het aantal maximaal te eten calorieën per dag tot aan wat het meisje moet doen inzake zelfbeschadiging. Naast regels worden ook straffen opgelegd aan de meisjes. Deze straffen worden gegeven wanneer het meisje zich niet aan de regels houdt van de coach; bijvoorbeeld wanneer ze (teveel) heeft gegeten of is aangekomen. Er zijn voorbeelden bekend waar de pro-ana coach het meisjes ook oplegt de straffen te filmen en met hem te delen. Op het moment dat het meisje de straffen uitvoert, lijkt zij daarmee al dan niet onbewust, de autoriteit van de pro-ana coach te erkennen en te bevestigen. Oftewel, door het uitvoeren van de opgelegde straffen laat ze aan de coach zien hoe ver ze zal gaan om af te vallen en wordt duidelijk hoever de loyaliteit reikt jegens de coach. Het is niet direct bekend waarom de coaches precies deze straffen opleggen aan de meisjes. Een assumptie kan zijn dat de coach zich op deze manier geloofwaardig maakt. Echter, meer onderzoek is nodig om te bepalen of de straffen bijvoorbeeld gebruikt worden om het vertrouwen bij de meisjes te winnen, de afhankelijkheidsrelatie te versterken of om hen het gevoel te geven dat zij de straffen 'verdienen', om welke reden dan ook.

Wanneer specifiek gekeken wordt naar minderjarige meisjes die in contact komen met pro-ana coaches, dan valt op dat ook aan hen foto's in ondergoed (85%) of naaktfoto's (64%) worden gevraagd.¹⁵⁶ Door de kwetsbaarheid van deze jonge groep en de machtsverhouding die is ontstaan tussen hen en de coaches, voldoen zij veelal aan deze wens van de coach en heeft 68% van de minderjarigen foto's in ondergoed gestuurd en 42% ook naaktfoto's. Deze coaches maken zich in het laatste geval in ieder geval strafbaar aan (het vervaardigen en) bezitten van kinderporno.

Ook aan minderjarige meisjes wordt door pro-ana coaches om foto's in ondergoed (85%) of naaktfoto's (64%) gevraagd.

¹⁵⁶ Zie §3.5

Het vervaardigen en bezitten van kinderporno

'Strafbare feiten met betrekking tot kinderpornografie zijn zedendelicten en daarmee ernstige schendingen van de lichamelijke en geestelijke integriteit van het slachtoffer'. Zo begint de Aanwijzing Kinderpornografie. Het verspreiden, aanbieden, openlijk tentoonstellen, vervaardigen, invoeren, doorvoeren, uitvoeren, verwerven of in het bezit hebben van kinderporno is in Nederland strafbaar gesteld in artikel 240 Wetboek van Strafrecht.

Wanneer gesproken wordt over kinderporno gaat het om een afbeelding van een seksuele gedraging van iemand die kennelijk de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt. Om te bepalen of de afbeelding strafbaar is wordt gekeken in hoeverre sprake is van een normale afbeelding van een (al dan niet geheel of gedeeltelijk ontbloete) minderjarige in de gezinssfeer. Dat houdt in dat de gedraging op de afbeelding moet passen bij een minderjarige van die leeftijd en dat de gedraging is vastgelegd in een omgeving en in een context waarin een minderjarige normaliter verkeert.

Daarbij wordt gekeken naar de volgende beoordelingscriteria: (i) het karakter van de afbeelding en (ii) de context van de afbeelding. Het karakter van de afbeelding is afhankelijk van de wijze waarop de persoon afgebeeld is: in een onnatuurlijke pose, in een duidelijk seksueel getinte houding waarbij de nadruk gelegd is op de geslachtsdelen of waarbij uit het totale beeld duidelijk is dat het gaat om de geslachtsdelen. Bij de foto's die pro-ana coaches vragen gaat het met name om laatstgenoemde foto's waarbij uit het totale beeld duidelijk is dat het gaat om geslachtsdelen van het meisje. De context van de afbeelding is afhankelijk van bepaalde kleding die de persoon op de foto draagt (zoals schoenen met hoge hakken, lingerie, strings en kanten ondergoed), voorwerpen en attributen op de foto, een omgeving waar een minderjarige normaal niet in verkeert en de wijze van totstandkoming van de foto's. De foto's die pro-ana coaches vragen van de meisjes zijn met name foto's in ondergoed/lingerie, wat valt onder de context-criteria.

Naast het bemachtigen van foto's in ondergoed en/of naaktfoto's, stelt 59% van de coaches ook voor om fysiek af te spreken met het meisje.¹⁵⁷ Wanneer het vervolgens komt tot een afspraak, blijkt er tijdens de afspraken veelal sprake te zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Van de tien afspraken waarvan bekend is dat deze hebben plaatsgevonden tussen meisjes en hun pro-ana coaches, is zeven keer sprake geweest van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vier van hen hebben seks gehad tijdens de afspraak, tegen hun wil.¹⁵⁸ Deze signalen duiden op een mogelijke verkrachting. Van deze vier meisjes waren er drie minderjarig tijdens de afspraak.

Tot slot blijkt uit het onderzoek welke social media de pro-ana coach gebruikt in het contact met meisjes met een eetstoornis. Uit de bevindingen komt naar voren dat het gebruik van social media onder de coaches en de meisjes die zich bewegen op de pro-ana sites flink gestegen is de afgelopen jaren. Met name Kik, Instagram en WhatsApp blijken steeds vaker gebruikt te worden als communicatiemiddel. Opvallend is dat zowel de pro-ana coaches die hun hulp aanbieden, als de meisjes die specifiek vragen naar een pro-ana coach, aangeven met name te willen communiceren via Kik.¹⁵⁹ De meest voor de hand liggende verklaring hiervoor is dat Kik een platform is waar anoniem gechat kan worden. Op die manier blijft de identiteit van de pro-ana coaches en van de meisjes onbekend. De gewilde anonimiteit wordt bevestigd doordat er bijna geen persoonlijke gegevens zoals geslacht of leeftijd naar voren komen in de berichten die de pro-ana coaches op openbare fora plaatsen. Dat voedt de assumptie dat betekent dat zij doelbewust hun gegevens afschermen om opsporing te bemoeilijken.

6.4 Vooruitblik

Uit het onderzoek blijkt dat er sprake is van een grote (online) kwetsbare groep van met name minderjarige meisjes die op zoek zijn naar lotgenoten, buddy's en/of pro-ana coaches die hen willen helpen met afvallen. In het verlengde hiervan blijkt dat pro-ana coaches zich specifiek richten op deze groep met het doel seksueel misbruik te maken van deze kwetsbare populatie, zowel in de digitale als fysieke wereld. Een zeer zorgelijke ontwikkeling die in 2018 al werd ingezet, maar de laatste vier maanden explosief gestegen is, is het aantal meisjes dat vraagt naar een coach en het aantal coaches dat zich aanbiedt. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het ziektepatroon van deze meisjes maakt, dat waarschuwingen voor pro-ana coaches onvoldoende effect lijken te hebben en meer nodig is om deze zorgelijke ontwikkeling het hoofd te bieden. Hiertoe worden in hoofdstuk 7 aanbevelingen gedaan.

¹⁵⁷ Zie §3.4.6

¹⁵⁸ Zie §3.5

¹⁵⁹ Zie §5.3.2.3 en §5.4.2.2

7. AANBEVELINGEN

De Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen heeft in de Dadermonitor Seksueel Geweld tegen Kinderen 2013-2017 benadrukt dat er een steeds groter wordende groep van online slachtoffers van seksueel geweld is. Om hen te beschermen en daders op te sporen is het van belang dat er meer aandacht komt voor digitale opsporing. Volgens de Nationaal Rapporteur zorgt een gelimiteerde capaciteit, een stijging van het aantal meldingen van online slachtoffers en de complexiteit van de zaken ervoor dat de politie steeds minder zaken kan onderzoeken, waardoor meer slachtoffers en daders gemist worden.¹⁶⁰ In dit onderzoek is gekeken naar een specifieke groep online slachtoffers van seksueel geweld, namelijk meisjes met een eetstoornis.

Uit het onderzoek blijkt dat er sprake is van een omvangrijke kwetsbare groep van met name minderjarige meisjes die online op zoek zijn naar lotgenoten, buddy's en/of pro-ana coaches voor hulp bij het afvallen. Met name de groep pro-ana coaches is een groot probleem gebleken voor deze kwetsbare groep. Uit dit onderzoek blijkt dat pro-ana coaches deze kwetsbare meisjes groomen met het doel seksueel expliciet materiaal te bemachtigen en/of hen (online) seksueel te misbruiken. Extra zorgelijk is dat de bevindingen uit dit onderzoek suggereren dat het aantal pro-ana coaches de afgelopen jaren is toegenomen. Om deze kwetsbare groep te beschermen is derhalve ingrijpen niet alleen nodig, maar ook urgent. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op welke maatregelen nodig zijn ten behoeve van het (online) beschermen van deze kwetsbare groep tegen (online) seksueel misbruik. Het onderzoek laat zien dat ingrijpen op drie onderscheidende domeinen nodig is, te weten (§7.1) preventie en bewustwording, (§7.2) opsporing en vervolging en (§7.3) vervolgonderzoek en monitoring.

7.1 Preventie en bewustwording

Uit het onderzoek blijkt dat er een grote kwetsbare groep van voornamelijk minderjarige meisjes zich online beweegt op pro-ana websites. Via deze websites zoeken zij contact met buddy's en/of pro-ana coaches voor hulp bij het afvallen. Het ziektebeeld van deze groep maakt dat ze vatbaar zijn voor de grooming van pro-ana coaches en daarmee voor (online) seksueel misbruik. En hoewel uit hoofdstuk 3 en 5 blijkt dat ondanks dat meisjes weten dat coaches slechte bedoelingen (kunnen) hebben, de ziekte dermate dominant kan zijn dat meisjes onvoldoende de risico's en/of de gevolgen in kunnen schatten en/of hierop kunnen acteren als het aankomt op het contact met een pro-ana coach. Het gevolg hiervan is dat (een deel van) de

meisjes ondanks een slecht onderbuikgevoel en/of (herhaaldelijke) waarschuwingen, toch in contact treden met pro-ana coaches. Tevens blijkt uit het onderzoek dat meisjes die (online) seksueel misbruikt zijn door een pro-ana coach dit niet delen met anderen. Taboe en schaamte lijken hierin een voorname rol te spelen.

Dit onderzoek werpt voor het eerst licht op hoe pro-ana coaches te werk gaan, op welke schaal en met welke intenties. De kennis die vergaard is in dit onderzoek laat zien dat het een gesloten community betreft waar online seksueel misbruik plaatsvindt en meisjes noch professionals veel zicht hebben op het gevaar van pro-ana coaches. Zowel bij de meisjes die zich online begeven op pro-ana websites als bij professionals die met hen werken. Daarom zijn maatregelen in het versterken van bewustwording en preventie van groot belang, met het doel (online) seksueel misbruik te voorkomen en/of te signaleren, zodat deze kwetsbare groep meisjes beter beschermd wordt.

De aanbevelingen binnen het domein preventie en bewustwording richten zich op twee groepen: (i) de kwetsbare groep (minderjarige) meisjes die zich online bevindt en (ii) de professionals die werken met meisjes met een eetstoornis. Het is van belang dat een effectieve preventiecampagne wordt ontwikkeld (en uitgerold) om de kwetsbare groep meisjes te informeren over de gevaren van pro-ana coaches. Ook moeten meisjes gewezen worden op mogelijkheden om op een laagdrempelige wijze hulp te zoeken en melding/aangifte te doen. Hierbij kan gedacht worden aan online campagnes waarbij samengewerkt wordt met ervaringsdeskundigen. Ook kan hierbij gedacht worden aan de mogelijkheden van hulp die ook in dit onderzoek zijn aangeboden door Proud2Bme en Chat met Fier aan slachtoffers van pro-ana coaches.

Maatregelen in het versterken van bewustwording en preventie zijn van groot belang om (online) seksueel misbruik te voorkomen en te signaleren.

¹⁶⁰ NRM 2018, p.140

Een dergelijke campagne dient voldoende specifiek te zijn en notie te geven van het ziektebeeld dat een grote invloed heeft op de kwetsbare doelgroep. Het is hierbij de vraag of de campagne die de minister van Justitie en Veiligheid heeft aangekondigd om de meldingsbereidheid van slachtoffers van seksueel geweld te vergroten, voldoende toegespitst is op de specifieke zorgvraag van deze groep kwetsbare (potentiële) slachtoffers.¹⁶¹

Naast preventie, bewustwording en het versterken van laagdrempelige hulp ten behoeve van de doelgroep moet het signalerend en beschermend vermogen van professionals worden verbeterd. Hiertoe is het nodig dat professionals die werken met meisjes met eetstoornissen kennis hebben over pro-ana coaches, signalen herkennen en weten hoe te handelen bij eventuele signalen. Het gaat immers om een nieuw fenomeen waar professionals op toegerust moeten zijn in het belang van hun cliënten.

Deze overwegingen leiden tot de volgende aanbevelingen:

Aanbeveling 1 - Online campagne

Aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt aanbevolen om een online campagne te ontwikkelen met het doel dat:

- *de online, kwetsbare groep zich bewust is van de gevaren van pro-ana coaches;*
- *pro-ana coaches die strafbare feiten plegen worden gemeld, en;*
- *slachtoffers weten waar ze laagdrempelige (online) hulp kunnen ontvangen*

Aanbeveling 2 – Versterk signalerend en beschermend vermogen van professionals

Aan het ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt aanbevolen om ervoor te zorgen dat professionals die werken met meisjes met een eetstoornis getraind worden in het herkennen van slachtoffers van pro-ana coaches en de beschikking krijgen over een concreet handelingskader.

7.2 Opsporing en vervolging

Uit het onderzoek blijkt dat (een deel van) de pro-ana coaches zich strafbaar maakt aan uiteenlopende strafbare feiten zoals grooming, het vervaardigen en/of bezitten van kinderporno,

sextortion, afpersing, afdreiging en/of seksueel misbruik. De werkwijze van pro-ana coaches houdt in dat zij online contact leggen en voor het groomingsproces gebruik maken van met name apps die ervoor zorgen dat ze anoniem kunnen opereren. Een van de apps die veelvuldig gebruikt wordt, is Kik. Het feit dat ze anoniem blijven en dat hun slachtoffers nauwelijks aangifte doen, maakt ook dat er weinig tot geen veroordelingen zijn geweest van pro-ana coaches. Dat pro-ana coaches niet tot nauwelijks aangepakt worden, blijkt ook uit het onderzoek waar naar voren komt dat verschillende pro-ana coaches maanden en zelfs mogelijk al jaren actief zijn op de fora.

Een deel van de pro-ana coaches maakt zich strafbaar aan feiten als grooming, kinderporno, sextortion, afpersing, afdreiging en seksueel misbruik.

Om de pro-ana coaches op te sporen en te vervolgen, is het van belang dat er een effectieve (online) strategie wordt ontwikkeld waarbij naast zorg- en hulpverleningspartners ook ervaringsdeskundigen en mogelijke moderators/beheerders van pro-ana websites worden betrokken. Dit sluit aan bij de bredere oproep van de Nationaal Rapporteur die aangeeft dat online criminaliteit, oftewel cybercriminaliteit, vraagt om een brede aanpak van preventie van zowel dader- als slachtofferschap, opsporing en vervolging tot aan het terugdringen van recidive.¹⁶² Het is belangrijk daarbij aan te sluiten wanneer het gaat om de opsporing en vervolging van daders van (online) seksueel misbruik en (online) seksueel geweld.

Hiertoe heeft de opsporing ook (nieuwe) handvatten gekregen met de Wet Computercriminaliteit III.¹⁶³ Op 1 maart 2019 zijn verschillende wetswijzigingen doorgevoerd ter verbetering en

¹⁶¹ De minister van Justitie en Veiligheid kondigde in reactie op de mediaberichten dat er een grote campagne komt in het najaar die ziet op het waarschuwen van meisjes dat er mannen zijn die naaktfoto's van hen willen. Zie <https://nos.nl/l/2287050> (geraadpleegd op 31 oktober 2019).

¹⁶² Zie nieuwsbericht van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel van 15-11-2018. Zie <https://www.nationaalrapporteur.nl/actueel/2018/mensenhandel-en-online-seksueel-kindermisbruik-op-landelijke-veiligheidsagenda.aspx>

¹⁶³ Zie ook Kamerstukken II 2019/20, nr. 176 Antwoord op vragen van de leden Westerveld en Buitenweg

versterking van de opsporing en vervolging van computercriminaliteit. Het meest veelbelovende middel dat de opsporing sindsdien in handen heeft, is de virtuele lokpuber die speciale teams binnen de Landelijke Eenheid van de Nationale Politie mogen inzetten.¹⁶⁴ De virtuele lokpuber kan in casu een effectief middel zijn in het verzamelen van (strafbare) informatie op pro-ana websites met het doel om pro-ana coaches die strafbare feiten plegen in kaart te brengen, op te sporen en te vervolgen. Hoewel dit instrument op papier veelbelovend lijkt, wordt hier in de praktijk - voor zover bekend - geen gebruik van gemaakt.

Deze overwegingen leiden tot de volgende aanbevelingen:

Aanbeveling 3 – Brede online strategie

Aan de minister van Justitie en Veiligheid wordt aanbevolen om een brede online strategie te formuleren die ziet op het proactief afschrikken, opsporen en vervolgen van pro-ana coaches die (online) strafbare feiten plegen.

Aanbeveling 4 – Inzet virtuele lokpuber

Aan de minister van Justitie en Veiligheid wordt aanbevolen om de ruimte te gebruiken die de Wet Computercriminaliteit III biedt om een virtuele lokpuber in te zetten om bewijs te verzamelen tegen pro-ana coaches die (online) strafbare feiten plegen met het doel hen op te sporen en te vervolgen.

7.3 Vervolgonderzoek

Dit onderzoek brengt het probleem van pro-ana coaches voor het eerst in kaart, niettemin is investeren in vervolgonderzoek noodzakelijk om de bescherming van de kwetsbare groep structureel te verbeteren. Het vervolgonderzoek dient te bestaan uit twee delen. Het eerste deel moet zien op het verkrijgen van beter zicht op wat zich afspeelt binnen de (online) pro-ana community ten aanzien van pro-ana coaches en misbruik. Het tweede deel ziet toe op de vraag of en in hoeverre (voorgestelde) maatregelen effectief zijn. Dit laatste is van groot belang om te voorkomen dat over een aantal jaar geconstateerd wordt dat de problematiek onverminderd groot is. Daarvoor is het nodig dat nieuwe interventies periodiek getoetst worden op effectiviteit in combinatie met een meer algemene monitoring waarin getoetst wordt of en in hoeverre de kwetsbare groep beter beschermd is en het misbruik door pro-ana coaches afneemt.

Het andere deel van vervolgonderzoek moet zich toelagen op drie pijlers. De eerste pijler ziet op het deep en dark web. Uit het onderzoek is gebleken dat een (aanzienlijk) deel van de pro-ana fora en pro-ana chatrooms niet openbaar zijn, maar zich bevinden achter een beveiligde inlog (deep web). Dit onderzoek heeft zich gericht op openbare pro-ana sites en naar het deep web is derhalve nog geen onderzoek gedaan. Niettemin bestaan er zorgen dat zich hier kwetsbare meisjes (en mogelijk jongens) bevinden die op het meer onzichtbare deel van het web gegroomd worden door pro-ana coaches.

De tweede pijler ziet op de communicatie die via apps/social media verloopt. In dit onderzoek is gekeken naar pro-ana fora en is contact geweest met individuele pro-ana coaches die reageerden op het forumbericht. Maar in het onderzoek is niet gekeken naar de activiteiten van pro-ana coaches binnen sociale media groepen, zoals op Kik. Het ligt in de lijn der verwachting dat pro-ana coaches net als in Duitsland¹⁶⁵, ook in Nederland binnen deze social media groepen actief zijn om meisjes te groomen. Nader onderzoek moet dat uitwijzen.

Tot slot is er een derde pijler binnen het noodzakelijke vervolgonderzoek. De onderzoekers van The Guardian beschrijven hoe een 15-jarig meisje online foto's had gedeeld van haar lichaam op een pro-ana website en haar eigen foto's terugvond op een pornografisch forum voor personen die een seksuele voorkeur hebben voor extreem dunne meisjes. Het is ook in Nederland goed mogelijk dat pro-ana coaches seksueel expliciet materiaal delen/online zetten op anorexia pornografische websites met het doel geld te verdienen. Vervolgonderzoek is nodig om dit in kaart te brengen en hoe deze meisjes vervolgens beschermd kunnen worden.

Deze overwegingen leiden tot de volgende aanbevelingen:

Aanbeveling 5 – Monitoring pro-ana problematiek

Aan de minister van Justitie en Veiligheid wordt aanbevolen om zorg te dragen over een periodieke monitoring van pro-ana websites om te achterhalen of de activiteiten van pro-ana coaches op deze sites, met name het groomen van meisjes met een eetstoornis, afnemen met het doel te toetsen of interventies effect sorteren.

Aanbeveling 6 – Inzicht deep en dark web en social media

Aan de minister van Justitie en Veiligheid wordt aanbevolen nader onderzoek te laten doen om zicht te krijgen op de pro-ana coaches die zich bewegen op het deep en dark web, anorexia-pornografische websites en binnen social media pro-ana groepen.

over het aanpakken van pro-anorexia websites en 'anorexiacoaches', 02-10-2019

164 Kamerstukken II 2018/19, nr. 2892 Antwoord op vragen van de leden Kuik en Segers over het bericht

'Verscherpte aanpak klanten van jeugdprostitutie door politie en OM', 05-06-2019.

165 Zie https://www.vice.com/de_at/article/9bmz9e/

ich-war-eine-woche-in-einer-pro-ana-whatsapp-gruppe-in-der-magersucht-die-religion-ist-392

LITERATUURLIJST

Bardone-Cone & Cass 2007

Bardone-Cone, A. M., & Cass, K. M. (2007). What does viewing a pro-anorexia website do? An experimental examination of website exposure and moderating effects. *International Journal of Eating Disorders*, 40(6), p. 537-548.

Bond 2012

Bond, E. (2012). *Virtually Anorexic – Where's the harm? A research study on the risks of pro-anorexia websites*. Beat/Childnet/Nominet Trust

Dansky et al. 1997

Dansky, B. S., Brewerton, T. D., Kilpatrick, D. G., & O'Neil, P. M. (1997). The National Women's Study: relationship of victimization and posttraumatic stress disorder to bulimia nervosa. *International Journal of Eating Disorders*, 21(3), p. 213-228.

Fleming-May & Miller 2010

Fleming-May, R. A., & Miller, L. E. (2010). I'm scared to look but I'm dying to know: information seeking and sharing on Pro-Ana weblogs. In Proceedings of the 73rd ASIS&T Annual Meeting on Navigating Streams in an *Information Ecosystem-Volume 47* (p. 61). American Society for Information Science.

Goldfarb 1987

Goldfarb, L. A. (1987). Sexual abuse antecedent to anorexia nervosa, bulimia, and compulsive overeating: Three case reports. *International Journal of Eating Disorders*, 6(5), p. 675-680.

Levine 2012

Levine, M.P. (2012). Loneliness and Eating Disorders. *The Journal of Psychology* (146)1-2, p.243-257.

Madowitz, Matheson & Liang 2015

Madowitz, J., Matheson, B.E. & Liang, J. (2015). The relationship between eating disorders and sexual trauma. *Eating and Weight Disorders – Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity* (20)3, p. 281-293.

NRM 2016

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen. (2016). *Zicht op kwetsbaarheid*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

NRM 2017

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2017). *Tiende rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

NRM 2018

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2018). *Dadermonitor Seksueel Geweld tegen Kinderen 2013-2017*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

Schechter, Schwartz & Greenfeld 1987

Schechter, J. O., Schwartz, H. P., & Greenfeld, D. G. (1987). Sexual assault and anorexia nervosa. *International Journal of Eating Disorders*, 6(2), p. 313-316.

Tong et al. 2013

Tong, S. T., Heinemann-Lafave, D., Jeon, J., Kolodziej-Smith, R., & Warshay, N. (2013). The use of pro-ana blogs for online social support. *Eating disorders*, 21(5), p. 408-422.

Trottier & MacDonald 2017

Trottier, K. & MacDonald, D.E. (2017). Update on Psychological Trauma, Other Severe Adverse Experiences and Eating Disorders: State of the Research and Future Research Directions. *Current Psychiatry Reports*, (19) 45, p.1-9.

Van Furth, Hemkes & Dingemans 2011

Van Furth, E., Hemkes, S., & Dingemans, A. (2011). Het fenomeen Pro-ana. *Psychopraktijk*, 3(5), p. 35-37.

Veerman 2013

Veerman, M. (2013). Acht jaar, en dan al anorexia. *Fabulous Mama*, 01, p.76-80. Geraadpleegd via Human Concern.

Wilson & McAloney 2010

Wilson, J. E., & McAloney, K. (2010). Upholding the Convention on the Rights of the Child: A quandary in cyberspace. *Child Care in Practice*, 16(2), p. 167-180.

Websites

<https://www.nji.nl/nl/>
<http://www.naeweb.nl/>
<https://www.lentis.nl/>
[https://www.nos.nl /](https://www.nos.nl/)

Zorgstandaard Eetstoornissen**Jurisprudentie**

Rb. Gelderland 27 juni 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:2467;
 ECLI:NL:GHARL:2013:9961

Aanwijzing Kinderpornografie**Kamerstukken**

Kamerstukken II 2019/20, nr. 176 *Antwoord op vragen van de leden Westerveld en Buitenweg over het aanpakken van pro-anorexia websites en 'anorexiacoaches'*, 02-10-2019

Kamerstukken II 2018/19, nr. 2892 *Antwoord op vragen van de leden Kuik en Segers over het bericht 'Verscherpte aanpak klanten van jeugdprostitutie door politie en OM'*, 05-06-2019.

Nieuwsartikelen Nederland

<https://nos.nl/artikel/2144151-anorexia-patienten-steeeds-jonger-door-obsessie-voor-gezond-eten.html> (29 mei 2013)

<https://www.trouw.nl/nieuws/in-de-greep-van-de-anorexia-verkrachter~b2cda30f> (17 juni 2014)

<https://nos.nl/op3/artikel/2287012-pro-anorexia-coach-blijkt-vaak-man-met-seksuele-bedoelingen.html>

Nieuwsartikelen Engeland

<https://www.theguardian.com/society/2011/apr/06/anorexic-women-targeted-by-porn-websites>
 (6 april 2011)

Nieuwsartikelen Duitsland

<https://www.tagesanzeiger.ch/leben/gesellschaft/Paedophile-koedern-Minderjaehrige-auf-MagersuchtBlogs/story/14697374> (30 mei 2015)

https://www.vice.com/de_at/article/9bmz9e/ich-war-eine-woche-in-einer-pro-ana-whatsapp-gruppe-in-der-magersucht-die-religion-ist-392 (1 juni 2015)

https://www.vice.com/de_at/article/vdjpdj/ich-habe-auf-einem-schweizer-blog-einen-paedophilen-getroffen-der-mich-in-die-magersucht-treiben-wollte-89 (3 juni 2015)

BIJLAGE I BLOG

Bron: www.proud2bme.nl

Anorexia coaches nieuw gevaarlijk fenomeen

Een recent artikel in The Guardian beschrijft hoe duizenden jonge vrouwen met een eetstoornis via de anonieme chat app Kik prooi zijn voor zogeheten anorexia coaches. Via Kik, een populaire app onder kinderen en tieners, worden vele openbare anorexia groepen gehost. Nadat je jezelf hebt toegevoegd aan zo'n groep, kan je al binnen enkele minuten worden benaderd door een anorexia coach. Dit zijn veelal mannen die beloven afval tips te geven, maar al snel beginnen over extreme straffen en vragen om naaktfoto's. Proud2Bme doet momenteel onderzoek naar anorexia coaches. In dit artikel lees je hoe je hieraan mee kunt werken en ons kan helpen om meer zicht krijgen op deze verwerpelijke praktijken.

The Guardian vond meer dan 71 (pro-) anorexia groepen met in totaal ruim 2.000 leden. Ondanks dat het reglement van Kik staat dat het aanmoedigen van zelfbeschadiging, eetstoornissen en zelfmoord niet is toegestaan, wordt bij toetreding tot zo'n groep direct gevraagd naar leeftijd, lengte, gewicht en streefgewicht.

Pro-anorexia websites bestaan al jaren, maar de anorexia coaches of pro-ana coaches lijken een nieuw, gevaarlijk fenomeen. Anorexia coaches beloven je te helpen met afvallen en doen dit veelal door middel van extreme regels en straffen.

'In het begin was hij heel aardig. Hij zei me te kunnen helpen met afvallen door een vrij simpel schema. Hij was benieuwd hoe dik ik nu was en vroeg me daarom een paar foto's te sturen. Ik maakte wat selfies in de spiegel van mijn kledingkast en stuurde deze. Al snel vroeg hij om meer foto's, waarop mijn lichaam beter te zien was. Anders kon hij me niet goed coachen. Hij stuurde een foto van zichzelf in ondergoed. Heel afgetraind. Ik dacht dat het wel oké was en heb toen ook foto's van mijzelf in ondergoed naar hem gestuurd'
~ Maaïke, 15 jaar**

De personen die zich online voordoen als anorexia coaches zijn meestal mannen, hoewel ze nogal eens beweren vrouw te zijn. Ze gebruiken hiervoor willekeurige afbeeldingen van meisjes. Het merendeel van de coaches lijkt andere bedoelingen te hebben dan meisjes van overgewicht af te helpen of aan ondergewicht te helpen. Zij lijken er op uit te zijn meisjes ertoe aan te zetten naaktfoto's van zichzelf te laten sturen. Met deze foto's krijgen ze vervolgens ook de mogelijkheid om hen vervolgens af te persen door te dreigen met het online zetten van de toegezonden foto's. Er zijn voorbeelden bekend dat ze hier vanaf zien als het meisje nog meer foto's of filmpjes stuurt dan wel ermee instemt ze te ontmoeten voor seks.

Een anorexia coach herkennen

Je komt er vrij snel achter of de coach andere bedoelingen heeft dan steun bieden, aangezien deze vaak binnen korte tijd al komt met diverse voorwaarden. Dit kan op zeer dwingende wijze gaan. Verder kun je dit merken aan het feit dat de anorexia coach:

- Heel streng is en zegt dat hij je gaat straffen als je niet luistert;
- foto's of filmpjes van je vraagt (in ondergoed, kleren, of naakt);
- over je grenzen heen gaat;
- zegt dat je iets moet doen, terwijl je dat niet wilt;
- boos wordt als je weigert.

'Ik had al een paar keer met hem gechat via Kik. Het was allemaal wel wat vaag, maar ik wilde graag gewicht verliezen. Toen hij me ineens meer hulp en afval advies aanbod in ruil voor seks in zijn auto, schrok ik enorm. Het hoefde niet eens veilig zei hij, zolang ik mijn anticonceptiepil maar slikte' ~ Chantal, 17 jaar**

Wat kun je eraan doen?

Wat moet je doen als je erachter komt dat je met een anorexia coach contact hebt? Hoewel jouw eetstoornis je wellicht zal wijsmaken dat deze coach het beste met je voor heeft, voelt het direct al niet goed en weet je waarschijnlijk ook verstandelijk dat dit niet zo is. Naast het feit dat het aanmoedigen om ondergewicht te krijgen niet gezond is, zal het de coach in de meeste gevallen hier niet eens om gaan.

De coaches zijn puur uit op jouw kwetsbaarheid en honger naar steun en bevestiging. Ze lijken veelal uit te zijn op naaktfoto's, geld en seks. Breek dit soort contacten zo gauw mogelijk af en wacht hier niet te lang mee. Voor je het weet zit je er middenin en kom je er niet meer uit. Zit je er al middenin? Zoek dan hulp.

*'Hij vertelde me dat hij me aan anorexia pillen kon helpen in ruil voor seks. Mijn eetstoornis vond dat ik dit moest doen, maar gelukkig lukte het me om op tijd het contact te verbreken' ~ Hester, 19 jaar***

*'Zij bleek een hij. De foto's die ze van zichzelf in ondergoed had gestuurd, had hij gewoon van internet geplukt. Dat wist ik niet. Ik vertrouwde haar. Nou ja, hem dus... Nu dreigt hij mijn foto's in ondergoed te verspreiden, als ik niet doe wat hij zegt. Ik weet niet wat ik moet doen. Ik schaam me zo. Dit mag echt niemand weten, zeker mijn ouders niet.' ~ Marloes, 18 jaar***

Anoniem chatten met Chat met Fier

Herken jij jezelf in dit verhaal en heb jij of ken jij iemand die wel eens zoiets heeft meegemaakt? En wil je je verhaal graag kwijt of advies hoe je uit de situatie met de coach komt? Dan kun je nu anoniem chatten bij Chat met Fier. Je kunt op die chat één op één met een hulpverlener praten over wat jij hebt meegemaakt. Zij luisteren naar je, geven jou informatie en helpen je als je dat wilt. Meer informatie over Chat met Fier vind je hier.

**Fier is het landelijk expertise- en behandelcentrum op het gebied van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Zij bieden hulp aan slachtoffers, getuigen en plegers van geweld dat plaatsvindt in relaties.*

***Alle quotes zijn gebaseerd op de werkelijkheid.*

BIJLAGE II SURVEY

ONDERZOEK NAAR PRO-ANOREXIA COACHES

Hoi!

Bedankt dat je mee wilt werken aan het onderzoek van Proud2Bme over pro-anorexia coaches. Voor het onderzoek is het van belang dat je alle vragen zo eerlijk en volledig mogelijk invult die je te zien krijgt en je kunt stoppen met de vragenlijst wanneer je dat wilt. Het invullen van de vragen zal 5 - 10 minuten duren.

De vragenlijst is volledig anoniem. We ontvangen je e-mailadres en IP-adres niet, en deze worden ook niet opgeslagen door Survey Monkey.

Het onderzoek wordt in samenwerking gedaan met het Centrum tegen Kinderhandel Mensenhandel.

Voordat de vragenlijst begint, vragen we je toestemming om je antwoorden te mogen gebruiken voor het onderzoek.

Door ondertekening van dit document verklaar je dat je:

- 16 jaar en ouder bent;
- vrijwillig meewerkt aan het onderzoek;
- op de hoogte bent van het doel van het onderzoek.

Ik werk vrijwillig mee aan het onderzoek van Proud2Bme en het CKM met de bedoeling het onderzoek openbaar te maken.

ALGEMEEN

Wat is je geslacht	Man Vrouw anders
Wat is je leeftijd?	16 of 17 jaar 18 jaar of ouder

CONTACT MET DE COACH

Met hoeveel coaches heb je gesproken?	1 2 tot 5 6 tot 10 Meer dan 10
---------------------------------------	---

Wat kun je over de coach vertellen? (Indien je met meerdere coaches gesproken hebt, gaat het over de laatste coach met wie je gesproken hebt)

Geslacht	Man Vrouw Onbekend
Leeftijd	Jonger dan 18 jaar 18 t/m 20 jaar 21 t/m 30 jaar 31 jaar of ouder
Username	Door respondent in te vullen

Via welk forum en/of app en/of social media ben je met de coach in contact gekomen?	WhatsApp Facebook Snapchat Instagram Twitter Kik Telegram Badoo Anders, namelijk Door respondent in te vullen
---	--

Wie heeft wie benaderd?	De coach heeft mij benaderd Ik heb de coach benaderd Weet ik niet meer
-------------------------	--

Hoe oud was je toen je voor het eerst contact had met de coach?	Jonger dan 12 jaar 12 t/m 16 jaar 17 jaar 18 jaar of ouder
---	---

Hoe lang heb je contact (gehad) met de coach?	Een dag Enkele dagen Een paar weken Een paar maanden Een paar jaar Het contact loopt nog
Wanneer heeft het contact plaatsgevonden?	Een paar dagen geleden Een paar weken geleden Een paar maanden geleden 1-2 jaar geleden 3-4 jaar geleden 5 jaar of langer geleden Het contact loopt nog
Via welk medium hebben jullie vervolgens contact gehouden met elkaar? (meerdere antwoorden mogelijk)	WhatsApp Facebook Snapchat Instagram Twitter Kik Telegram Badoo Sms Bellen Anders, namelijk Door respondent in te vullen
REGELS VOOR HET AFVALLEN	
Heeft de coach jou regels gegeven voor het afvallen?	Ja Nee Zo ja, wat voor regels? Door respondent in te vullen
Heeft de coach gedreigd stappen te ondernemen als jij je niet aan de regels zou houden?	Ja Nee Zo ja, wat voor stappen zou hij ondernemen? Door respondent in te vullen

Heeft de coach gevraagd jou iets te doen in ruil voor hulp bij het afvallen?	Ja Nee Zo ja, wat vroeg de coach? Door respondent in te vullen
Heb je dat gedaan?	Ja Nee Zo ja, wat was de reden hiervoor? Door respondent in te vullen
Mocht je met anderen over het contact met de coach praten?	Ja, daar is verder niets over gezegd Ja, maar dat wilde ik zelf niet Nee, mij werd gevraagd niets te zeggen Anders, namelijk Door respondent in te vullen
DE VRAAG OM FOTO'S EN/OF FILMPJES	
Heeft de coach om foto's en/of filmpjes gevraagd?	Ja Nee
Zo ja, wat voor foto's en/of filmpjes?	Van mijn voorkant Van mijn zijkant Van mijn achterkant In (strakke) kleding, In ondergoed Zonder kleren aan Van oefeningen die ik moest doen Anders, namelijk Door respondent in te vullen
Wat was de reden dat de coach om deze foto's en/of filmpjes vroeg?	Door respondent in te vullen
Na hoelang vroeg de coach om foto's/filmpjes?	Door respondent in te vullen
Heb je deze gestuurd?	Ja Nee
Zo ja, wat voor foto's en/of filmpjes heb je gestuurd?	Van mijn voorkant Van mijn zijkant Van mijn achterkant In (strakke) kleding, In ondergoed Zonder kleren aan Van oefeningen die ik moest doen Anders, namelijk Door respondent in te vullen

Voelde je je onder druk gezet om foto's/filmpjes te sturen?	Ja Nee Zo ja, op welke manier? Door respondent in te vullen
CHANTAGE/DREIGING	
Heeft de coach gedreigd om deze foto's/filmpjes online te zetten en/of te delen met (jouw) vrienden/familie?	Ja Nee, hij heeft niet gedreigd Nee, maar hij wel gedreigd dat.. Weet ik niet meer Door respondent in te vullen
Waarom heeft de coach hiermee gedreigd?	Ik wilde geen foto's en/of filmpjes van mezelf meer sturen Ik wilde geen foto's en/of filmpjes van mezelf in ondergoed meer sturen Ik wilde geen foto's en/of filmpjes van mezelf zonder kleren (meer) sturen Ik wilde niet met hem afspreken Ik wilde het contact met hem verbreken Anders, namelijk Door respondent in te vullen
Heeft de coach zijn dreiging waargemaakt?	Ja, hij heeft foto's/filmpjes van mij online geplaatst Ja, hij heeft foto's/filmpjes van mij vrienden/familie gedeeld via.... Niet dat ik weet Nee Op welk platform? (als er een andere vorm van dreiging was, kun je dat ook hier kwijt) Door respondent in te vullen
FYSIEK AFSPREKEN	
Heeft de coach wel eens voorgesteld om fysiek af te spreken?	Ja, maar dat heb ik niet gedaan Ja, ik ben daar op ingegaan Nee, dat is niet voorgesteld
Welke reden gaf de coach om af te spreken?	Door respondent in te vullen

Voelde je je onder druk gezet om af te spreken?	Ja Nee Zo ja, op welke manier? Door respondent in te vullen
Indien het tot een afspraak is gekomen, is de coach tijdens deze afspraak over jouw grenzen heen gegaan?	Het is niet tot een afspraak gekomen Ja Nee Zo ja, op welke manier? Door respondent in te vullen
EINDE VAN HET CONTACT	
Wat is de reden dat het contact tussen jou en de coach gestopt is?	Het contact loopt nog Het contact is gestopt om de volgende reden(en) Door respondent in te vullen
Ken je nog andere meisjes/jongens die met deze coach contact hebben (gehad)?	Ja Nee
Vind je dat pro-anorexia coaches verboden moeten worden?	Ja Nee Zou je je antwoord toe kunnen lichten Door respondent in te vullen
MEEWERKEN AAN INTERVIEW	
Tot slot kun je aangeven of de onderzoekster jou nog mag benaderen voor aanvullende vragen. Als je daarmee instemt, laat dan hieronder een codewoord achter en mail dit codewoord naar [e-mailadres]. (Zo worden je contactgegevens niet aan deze ingevulde vragenlijst gelinkt, maar weten wij wel - als je gemaild hebt - welke vragenlijst door jou is ingevuld).	
CHAT MET FIER	
Hartelijk bedankt voor het invullen van de vragenlijst. Wil je je verhaal kwijt aan iemand of wil je advies hoe je uit de situatie met de coach komt? Dan kun je anoniem chatten bij Chat met Fier. Je kunt op deze chat één op één met een hulpverlener praten over wat jij hebt meegemaakt. Zij luisteren naar je, geven je informatie en helpen je als je dat wilt. Meer informatie over Chat met Fier vind je op www.fier.nl/chat .	

BIJLAGE III ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Uit onderzoek bleek dat meisjes met anorexia benaderd werden door zogenaamde 'pro-ana coaches' met het doel seksueel expliciet materiaal te verkrijgen en/of hen seksueel te misbruiken, dan wel uit te buiten.¹⁶⁶ Dit onderzoek heeft tot doel om zicht te krijgen op de eventuele relatie tussen seksueel geweld en/of seksuele uitbuiting en meisjes die lijden aan anorexia nervosa, bewustzijn te creëren binnen de groep meisjes met anorexia nervosa over dit fenomeen, bewustzijn te creëren op politiek en maatschappelijk niveau over de kwetsbaarheid en de mogelijkheid dat plegers van seksueel geweld en/of mensenhandelaren zich specifiek op deze groep richten en tot slot om aanbevelingen te doen die op politiek en maatschappelijk niveau worden opgepakt met het doel deze groep beter te beschermen, plegers van seksueel geweld en/of mensenhandelaren op te sporen en dit te voorkomen.

Methodiek

Literatuuronderzoek

Er is literatuuronderzoek gedaan waarbij gekeken is naar eetstoornissen in Nederland, het ontstaan van eetstoornissen als gevolg van een (seksueel) trauma en het fenomeen pro-anorexia. Vervolgens is onderzocht hetgeen bekend is over de relatie tussen anorexia, seksueel geweld en seksuele uitbuiting.

Nepprofielen

Voor het onderzoek zijn drie nepprofielen ontwikkeld. In alle drie de gevallen is ervoor gekozen een nepprofiel voor te stellen als een minderjarig meisje dat wilde afvallen en daarbij hulp zocht. Per nepprofiel is een voornaam, achternaam, telefoonnummer en e-mailadres opgesteld.

Met de eerste twee nepprofielen is een berichtje geplaatst op eenzelfde openbare, actieve pro-ana site. Zoals in §4.1 aangehaald is, werd in het bericht benoemd dat het nepprofiel graag hulp wilde bij het afvallen. In het bericht werd het opgestelde Kik-account van het nepprofiel benoemd. Met deze twee profielen zijn vervolgens inhoudelijke gesprekken gevoerd met pro-ana coaches/pro-ana buddy's. Met het derde nepprofiel is eenzelfde soort bericht geplaatst, maar op een andere pro-ana site dan waar de andere twee nepprofielen een bericht op geplaatst hebben. Het doel van het derde nepprofiel was namelijk om te onderzoeken of via een andere pro-ana sites ook zoveel reacties zouden komen op het berichtje. Met dat nepprofiel zijn dan ook geen inhoudelijke gesprekken gevoerd met coaches.

Online op Kik

Voor de nepprofielen is een account aangemaakt op Kik Messenger (Kik), een online chat-platform waar mensen anoniem kunnen chatten met elkaar. De keuze voor Kik is gebaseerd op de hoeveelheid Kik-accounts dat genoemd bleek op openbare pro-ana websites die bekeken zijn voorafgaand aan het onderzoek. Voor de gesprekken met een pro-ana buddy is een protocol opgesteld om te voorkomen dat de pro-ana buddy gestimuleerd wordt in haar wens om af te vallen. Daarin is opgenomen dat zodra blijkt dat het nepprofiel spreekt met een pro-ana buddy die graag samen wil afvallen, het gesprek afgesloten wordt en de pro-ana buddy gewezen wordt op Proud2Bme. Alle gesprekken zijn middels een video opgeslagen en worden conform het privacy-protocol in lijn met de AVG opgeslagen en bewaard.

Met de nepprofielen is ook geprobeerd op andere social media platformen een account te maken, maar hier werden de nepprofielen niet toe toegelaten. Daarbij ging het onder andere om een pro-ana website waarvoor het nepprofiel een vragenlijst moest invullen om te kunnen beargumenteren waarom ze wilde deelnemen aan de gesprekken die gevoerd werden op die site. Accounts op Facebook of Instagram waren geen optie, omdat beide social media platformen betrouwbaarder lijken wanneer iemand meerdere vrienden of volgers heeft. Om te voorkomen dat andere meisjes gestimuleerd werden of aangezet werden tot afvallen, is besloten geen account op Facebook of Instagram te maken.

Foto's van modellen

Omdat uit het literatuuronderzoek en uit praktijkervaring naar voren kwam dat foto's gevraagd worden als 'bodycheck', zijn voor het onderzoek foto's gemaakt van modellen. In eerste instantie is een model gefotografeerd in korte kleren. Deze foto's konden vervolgens gedeeld worden door nepprofiel 1. Tijdens de gesprekken tussen nepprofiel 1 en pro-ana coaches bleek dat er ook gevraagd werd naar foto's in ondergoed. Dat heeft ertoe besloten een castingbureau te benaderen voor het maken van foto's in ondergoed.

Voor het maken van foto's in ondergoed is de samenwerking gezocht met een gerenommeerd castingbureau. Twee meerderjarige modellen zijn bereid gevonden zichzelf te laten fotograferen in korte kleren en in ondergoed. De modellen zijn onherkenbaar in beeld gebracht (door hun gezicht niet te fotograferen) en de foto's zijn vervolgens bewerkt door photoshop. Daarbij ging het om foto's van de voorkant van het lichaam, de zijkant van het lichaam en de achterkant van het lichaam. Voor de modellen zijn contracten opgesteld ten aanzien van hun vrijwillige medewerking en geheimhouding.

Voorafgaand aan het maken van de foto's heeft overleg plaatsgevonden met het Expertisebureau

¹⁶⁶ Zie §1.1

Online Kindermisbruik, de politie en een hoogleraar Recht & Ethiek om te bepalen of het ethisch verantwoord is foto's in ondergoed te delen. Ook zijn verschillende protocollen/contracten opgesteld ten aanzien van de toestemming van de modellen, een geheimhouding en het opslaan en delen van data. Deze protocollen zijn afgestemd met een advocaat en het castingbureau.

Blog

In samenwerking met Proud2Bme is er op 2 mei 2019 een blog over pro-ana coaches online geplaatst op www.proud2bme.nl.¹⁶⁷ Proud2Bme is een e-community met 11.000 bezoekers per dag en een tegenhanger van pro-anorexia websites. In de blog is informatie gepresenteerd afkomstig uit onderhavig onderzoek naar pro-ana coaches middels de lokprofielen. In de blog kwam onder meer naar voren hoe deze coaches te werk gaan, hoe je zo'n coach kan herkennen en wat je zou kunnen doen als je contact hebt (gehad) met zo'n coach. In de blog werd aangeraden contact op te zoeken Chat met Fier wanneer iemand (nare) ervaringen heeft gehad met een of meerdere pro-ana coaches en graag haar verhaal anoniem wilde delen.

Survey

Via de blog kon meegewerkt worden aan het onderzoek door een survey in te vullen, waarvan de link in de blog genoemd stond. In de survey is gevraagd naar ervaringen met een of meerdere pro-ana coaches, om zicht te krijgen op de manier van grooming van pro-ana coaches en hun verdere werkwijze.¹⁶⁸ Binnen een tijdsbestek van 2,5 maand (2 mei 2019 tot en met 24 juni 2019) zijn 212 respondenten gestart met het invullen van de survey en hebben 79 respondent de survey volledig ingevuld. Van deze 79 respondenten hebben 21 respondenten aangegeven mee te willen werken aan een telefonisch, dan wel schriftelijk interview. Uiteindelijk is het gelukt om 14 respondenten nader te interviewen gedurende de periode 15 mei 2019 tot en met 2 juli 2019. Elf van hen wilden telefonisch geïnterviewd worden en drie van hen enkel schriftelijk.

Pro-ana websites

Voor het onderzoek is tot slot informatie verzameld van tien Nederlandse openbare pro-anorexia sites. De tien sites zijn gekozen op basis van actieve pro-ana sites die voorafgaand aan het onderzoek bekeken zijn. Uiteindelijk zijn de volgende tien pro-ana sites geselecteerd voor het onderzoek:

¹⁶⁷ Zie bijlage I voor de blog.

¹⁶⁸ Zie bijlage II voor de survey.

Tabel 22. Overzicht categorisering berichten pro-ana websites

PRO-ANA WEBSITE	VERWIJZING IN ONDERZOEK	STATUS SITE TIJDENS EERSTE ONDERZOEKS-PERIODE ¹⁶⁹	STATUS VAN DE SITE TIJDENS TWEEDE ONDERZOEKS-PERIODE ¹⁷⁰
little-ana.jouwweb.nl	Pro-ana site 1	Online	Inhoud veranderd, niet meer online als pro-ana site
pro-ana.simpssite.nl	Pro-ana site 2	Online	Offline
proanafashion.weebly.com	Pro-ana site 3	Online	Online
proanaforever.123websites.nl	Pro-ana site 4	Online	Offline
pro-ana-foreverthin.jouwweb.nl	Pro-ana site 5	Online	Online
pro-ananl.simpssite.nl	Pro-ana site 6	Online	Offline
prothinspo.intropagina.nl	Pro-ana site 7	Online	Online
thin.jouwweb.nl	Pro-ana site 8	Online	Beveiligd met een inlog
thinspo.intropagina.nl	Pro-ana site 9	Online	Online
thinspo8.webnode.nl	Pro-ana site 10	Online	Online

In de tabel is tevens te zien dat het onderzoek twee onderzoeksperiodes kent met betrekking tot het verzamelen van informatie van de pro-ana websites. De eerste onderzoeksperiode betreft informatieverzameling over de periode 1 januari 2010 tot en met 5 mei 2019 en de tweede onderzoeksperiode betreft informatieverzameling over de periode 31 mei 2019 tot en met 30 september 2019. De reden hiervoor is dat op 31 mei 2019 media-aandacht is geweest over het onderzoek. Tijdens de tweede onderzoeksperiode bleek vervolgens dat vijf van de tien sites niet meer openbaar/offline waren, waardoor er enkel informatie verzameld kon worden van vijf pro-ana sites.

Per site is onderscheid gemaakt in de online berichten: de vraagkant, de aanbodkant en de niet-relevantie berichten. De vraagkant bestaat uit berichten waarin in het algemeen om hulp wordt gevraagd, berichten waarin gevraagd wordt naar een buddy en/of een pro-ana groep en berichten waarin specifiek gevraagd wordt naar een coach. Berichten waarin in het algemeen om hulp gevraagd werd betreft berichten waar naar 'iemand' gevraagd wordt. Berichten als 'ik

¹⁶⁹ De eerste onderzoeksperiode loopt van 01-01-2010 t/m 4-05-2019 (het eerste trimester)

¹⁷⁰ De tweede onderzoeksperiode loopt van 31-05-2019 t/m 30-09-2019 (het tweede trimester)

heb hulp nodig' vallen buiten deze categorie. De aanbodkant bestaat uit berichten waarin in het algemeen hulp aangeboden wordt en berichten waarin een coach zich aanbiedt. Berichten waarin iemand zich specifiek als buddy aanbiedt waren te verwaarlozen en vallen onder de categorie algemene berichten. De niet relevante berichten bestaan uit berichten waarin aangegeven wordt dat een pro-ana groep gestart werd, berichten waarin om tips gevraagd werd en berichten waarin enkel gereageerd werd op andere berichten.

Onderzoeksbeperkingen

Om te beginnen kent dit onderzoek een algemene kanttekening en dat is dat het grotendeels een onderzoek is dat online is uitgevoerd. Dat betekent dat de identiteit van de respondenten niet bevestigd kan worden en dat derhalve niet uitgesloten kan worden dat dezelfde respondenten de survey meerdere keren hebben ingevuld. Daarnaast is de beperkte bereikbaarheid van de nepprofielen (tijdens werktijden op werkdagen) een kanttekening die effect kan hebben op de bevindingen. De mogelijkheid bestaat dat dit wantrouwen heeft opgewekt bij de 'professionele' pro-ana coaches en zij daarom niet verder met de nepprofielen in gesprek zijn gegaan. Mogelijk is bij hen (nog) meer sprake van (andere) strafbare feiten. Wat betreft de pro-ana sites waarop informatie verzameld is, gaat het enkel om openbare pro-ana sites. Pro-ana sites waar een inlog voor nodig was, evenals pro-ana websites op het *deep* en *dark web*, zijn niet meegenomen in het onderzoek.

Om het effect van de beperkingen te minimaliseren is ervoor gekozen voor triangulatie. Oftewel, er is middels drie verschillende onderzoeksmethoden gekeken naar dezelfde problematiek. Hieruit zijn drie datasets voortgekomen, op basis waarvan analyses zijn uitgevoerd met het doel de validiteit van de bevindingen te versterken.

COALITIE TEGEN
SEKSUELE KINDERUITBUITING